

א
עג 5778
תשרי
תשע"ח
קובץ לחיזוק ההתקשרות

יומנים מבית-חיינו

ימים נוראים

יוצא לאור ע"י תלמידי ישיבת
"תומכי תמימים ליובאוויטש המרכזית"

ברוקלין, ניו-יורק

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושמונה לבריאה

פתח דבר

אחינו תלמידי התמימים,
שלום וברכה!

"ברוכים הבאים בשם השם" לקהל תלמידי התמימים שנקהלו ובאו לחוג את חודש תשרי - השביעי, המושבע והמשיביע - בצלא דמהימנותא, להשתטח על ציונו של נשיא דורנו הוד כ"ק אדמו"ר צוקללה"ה נבג"מ זי"ע, להתפלל בבית-הכנסת שלו, וללמוד בבית מדרשו במשך ימי חודש תשרי, מוגש בזה קובץ "יומנים מבית-חיינו".

יודעים אנו ובטוחים, חשים ומרגישים בגילוי מדי יום ביומו, אשר "לא עזב ולא יעזוב הרועה את צאן מרעיתו", ומדי שנה ושנה ווערט ער נאך מער לעבעדיקער, נאך מער שטארקער, און נאכמער אקטיוו; אך מאידך, גוברים הגעגועים על שלעת הזו עדיין איננו זוכים לראות פני קודש הקודשים.

בקובץ (א-עג) מוגשים יומנים, מכתבים ותיאורים נרחבים מימי תשרי אצל רבינו נשיאנו בשנים שונות:

א. **"דבר מלכות"** - שיחה אודות מעלת הזכרונות, אשר על-ידם ניתן לחיות מחדש - ואף בתוספת התעוררות - את העת בה ראו את "פני הרב".

ב. **"בצוותא חדא"** - בתור מבוא לקובץ הצבנו בראשו את יומנו של החסיד ר' אליהו חיים אלטהויז ע"ה המתאר בחוש את תקופת החגים תר"צ במחיצת הרבי. מבין השיטין עולה תחושת הגעגוע אל כ"ק אדמו"ר הריי"צ, ששהה באותם ימים מעבר לים, לצד ההתבוננות ומעקב אחר הליכותיו המופלאות של 'חתנא דבי נשיאה' - כ"ק אדמו"ר והנוחם שמצאו החסידים בהסתופפות במחיצת קדשו.

ג. **"תחילת מעשיך"** - דברי ימי החודש השביעי בשנת הנשיאות הראשונה, עוד טרם קיבל הרבי על עצמו את הנשיאות באופן רשמי. זכרונות ימים אלו מתאפיינים בהפצרות החסידים מהרבי לקבל את עול הנשיאות באופן מוצהר מחד, ובהנהגת הרבי את קהל עדת החסידים בכלל ובפרט מאידך (חלק ראשון).

ד. **"את פניך אבקש"** - רשימת זכרונות ספוגת רגש מנסיעת ה'צ'ארטר' הראשונה ומהשהות בבית חיינו בחודש השביעי, כפי שהועלו בידי הרב החסיד מיכאל יהודה אריה לייב כהן ע"ה, מאנ"ש כפר חב"ד, שזכה להתקרב אל המאור ולחסות בצל הקודש בחודש המושבע של שנת תשכ"א (חלק ראשון).

ה. **"דְּכִסְפִּין לְמַחְזֵי זֵיו"** - אסופת מכתבים אותם שלח הרב החסיד שמואל אלעזר

היילפרין ע"ה אל בני משפחתו וידידיו בתקופת שהותו בצילא דמהימנותא בחודשי החגים של השנים תשכ"ד ותשל"ד. אגרות אלו נושאות אופי אישי ובלתי רשמי, ועם זאת גדושות הן בתיאור חי ולבבי ורשמים מקוריים שהועלו עלי-גליון בספונטאניות (חלק ראשון).

ו. "נפלאות בכל" - רשימה ייחודית, מרתקת ומפורטת המסכמת את אירועי חודש תשרי בשנת תשנ"ב, השנה האחרונה - לעת-עתה - בה זכינו לחזות בזיו פני "מלך ביפו"; רשימה מקיפה זו נלקטה מתוך שלל היומנים וצילומי הוידאו שבידינו ונערכה מחדש בידי המערכת (חלק ראשון).

הננו מלאים תקווה וביטחון, אשר במהרה ממש נזכה להתראות עם אבינו רוענו כ"ק רבינו נשיאנו, ויגאל אותנו מהגלות המר, ויוליכנו קוממיות לארצנו תיכף ומיד ממש, ועוד בחודש החגים הזה, נזכה לראות מלך ביופיו, בעבודת הקודש של רבינו נשיאנו, מתוך שמחה הכי מלאה, בגאולה האמתית והשלימה.

ועד תלמידי התמימים העולמי

*שלהי אלול תשע"ז
ברוקלין נ.י.*

דבר מלכות

דחזיתי לרבי

לכאורה אינו מובן: למרות שאדמו"ר האמצעי הבטיח לשלוח להם כתבי חסידות הרי עדיין הי' חסר אצלם העניין "דעיניך רואות את מוריך"?

מכל-מקום, הזכרון וציור המעמד ומצב שהי' בעבר, הוא בדוגמת עניין הספיחים, שפועל כמו שהיתה הזריעה עכשיו!

אצלם העניין ד"עיניך רואות את מוריך" שצריך להיות בעת אמירת התורה, שעל-ידי זה ניתוסף בהבנת התורה?!

ולאמתו של דבר, התועלת של התלמיד מראיית פני הרבי היא (לא רק בעת אמירת התורה, אלא) גם שלא בשעת אמירת התורה - כמובן מדברי הגמרא: "אמר רבי, האי דמחדדנא מחבראי, דחזיתי לרבי מאיר מאחורי, ואילו חזיתי מקמי, הוה מחדדנא טפי, דכתיב והיו עיניך רואות את מוריך".

וגם בפשטות מובן שצריך להיות "עיניך רואות את מוריך" - כי, בשעת אמירת התורה מאירים פני הרבי, כמ"ש "חכמת אדם תאיר פניו", וכיון ש"כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא ברא דבר אחד לבטלה", הרי בודאי שהארת פני הרבי מביאה תועלת אצל התלמיד - שניתוסף אצלו בהבנת תורת רבו.

וכמובן גם על פי תורת הבעש"ט שכל דבר שיהודי שומע או רואה מסייע לו בעבודת ה' - שהתועלת שיש לתלמיד מהארת פני הרב היא לא רק באופן מקיף, אלא גם באופן פנימי.

ועל פי זה אינו מובן מענה אדמו"ר

ידוע שכאשר אדמו"ר האמצעי רצה להקים ישוב במקום רחוק, בארץ ישראל, הציע, ביקש וצוה לכמה מהחסידים שיסעו לשם, ושאלו אותו: מה יהי' עם "חסידות"?

- שכן, אף שלא דרו במקומו של אדמו"ר האמצעי, היו באים מזמן לזמן לשמוע חסידות, או שהיו שומעים חסידות מאדמו"ר האמצעי בעת שהי' נוסע למקומם (כידוע שאדמו"ר האמצעי הי' נוהג לנסוע ממקום למקום בתוך המדינה); אבל אם יסעו למקום רחוק, לא יוכלו לשמוע חסידות -

והשיב להם אדמו"ר האמצעי, שישלח להם את כתבי ("ביכלאך") החסידות.

וזהו הטעם הפשוט לכך שבאוסף הכתבי יד של כ"ק מו"ח אדמו"ר יש רק מעט "כתבים" של אדמו"ר האמצעי, אף שלפי ערך כתב יותר משאר הרביים - כיון ששלח "כתבים" לארץ ישראל. ואכן, אצל צאצאי חסידי אדמו"ר האמצעי שנסעו לארץ ישראל, מצאו "ביכלאך" חסידות של אדמו"ר האמצעי, שהי' שולח להם, כנ"ל.

ולכאורה אינו מובן:

למרות שאדמו"ר האמצעי הבטיח לשלוח להם כתבי חסידות - הרי עדיין הי' חסר

האמצעי, שבמקום שמיעת חסידות, ישרח את כתיב החסידות - הרי עדיין יחסר אצלם העילוי שנעשה על-ידי זה ש"עניןך רואות את מוריך"?! *

והביאור בזה - על פי מה שנתבאר במאמר בעניין הספחים:

עניין הספחים הוא - שאף על פי שהזריעה הייתה לפני זמן רב, ואילו עכשיו לא הי' עניין של זריעה, אף-על-פי-כן, ישנה צמיחה (ועד שמהספחים צומחים עוד ספחים - ספחי ספחים), ולא עוד, אלא שבצמיחה לא ניכר אם היא מהזריעה עצמה או ספחים בלבד - כפי שמצינו בנוגע לספחי שביעית, שאי אפשר להכיר אם הם ספחי שביעית או שנזרעו בשביעית, ויש צורך לסמוך על פלוני כו'.

...ועל-דרך-זה בנוגע לענייננו - שאף-על-פי שכאשר נוסעים למקום אחר, חסר עניין הראי', מכל מקום, הזכרון וציוור המעמד ומצב שהי' בעבר, הוא בדוגמת עניין הספחים, שפועל כמו שהיתה הזריעה עכשיו.

וככל הענינים - משתקף גם עניין זה בנגלה בתורה:

על הפסוק "אך בצלם יתהלך איש", איתא בירושלמי, שהאומר שמועה בשם אומרה יראה כאילו בעל השמועה עומד כנגדו.

וכידוע הסיפור אודות הצמח צדק, שכאשר ניגנו את הניגון של רבינו הזקן, כמה וכמה שנים לאחר הסתלקותו, הי' זה אצלו באופן ש"בעל השמועה עומד כנגדו".

ולכאורה: הרי כבר עבר משך זמן - י"ב חודש ועוד יותר - מאז ששמע זאת מבעל השמועה? - אך העניין, שזהו בדוגמת

עניין הספחים, שאף שהזריעה היתה לפני זמן רב, הרי זה פועל גם עתה, ועל-דרך-זה בנוגע לפעולת השמועה ששמע בעבר, ובפרט כאשר רואה כאילו בעל השמועה עומד כנגדו, שאינו דומה למי שאינו רואה כו'.

וזהו גם הביאור במאמר רו"ל שלאחרי ארבעין שנין קאי איניש אדעת' דרבי' - שאין זה באופן ששומע זאת מרבו עוד הפעם, אלא שניתוסף אצלו בענינים ששמע מרבו לפני ארבעים שנה, שעומד על דעת רבו (על דרך שראיית פני הרב פועלת על התלמיד גם לאחר זמן).

...גם עכשיו ישנו העניין ד"נעשים" - שמהפכים את כל הענינים, באופן ש"שמעו הולך בכל המדינות", עד למקום רחוק בקצה העולם, וגם שם פועלים העניין ד"נפל פחד היהודים עליהם", כפירוש הרמ"א "שמתפחדים ממה שמפחדים היהודים... יראת שמים".

ובהתאם לכך - הגיע הזמן לשלוח גם לפנה נדחה, כדי לפעול שם, ולהביא לשם את מעיינות החסידות.

ועל פי האמור לעיל - הנה גם כאשר יסעו לשם, לא יחסר שום עניין, שהרי ישנו עניין הספחים, כנ"ל. ובפרט שזהו רק הפסק בזמן, ואחרי-כך חוזרים ונפגשים עוד הפעם, הרי זה בודאי פועל תופסת חיות; אלא שבאמצע צריך להיות עניין רקבון הגרעין, שמתבטל ממציאיותו, ועל-ידי זה נפעלת הצמיחה. ובעבודה הרוחנית - הרי זה עניין הביטול, לעשות גם שלא כפי רצונו, ולא לערב את שכלו, אלא לבטלו כו, שעל-ידי זה נעשית הצמיחה בטוב...

מהתועודות ש"פ תצוה ח' אדר ראשון, התשכ"ז, בהקשר עם נסיעת התלמידים השלוחים לאוסטרליא

בצוותא חדא

צרור מכתבי החסיד ר' אליהו חיים אלטהויז ע"ה המתארים בחוש את תקופת החגים תר"צ במחיצת הרבי.

מבין השיטין עולה תחושת הגעגוע אל כ"ק אדמו"ר הריי"צ, ששהה באותם ימים מעבר לים, לצד ההתבוננות ומעקב אחר הליכותיו המופלאות של 'חננא דבי נשיאה' - כ"ק אדמו"ר והנוחם שמצאו החסידים בהסתופפות במחיצתו

כמבוא לקובץ, הבאנו את מכתביו של החסיד המפורסם, מבאי בית רבינו, הרב אליהו חיים אלטהויז הי"ד, מחודש תשרי תר"ץ, בו שהה במחיצת רבינו, בריגא.

היו אלו ימי אימה ופחד, שלטון הקומוניסטים השליט פחד רב. מקור הבטחון היחיד של החסידים היה אמונתו האיתנה של הרבי הקודם. אך באותה העת, לא זכו החסידים לשאוב את הבטחון ותעצומות הנפש מהרבי, מאחר ועל הרבי היה לצאת את שערי ברית-המועצות, לאחר פרשיית המאסר והגאולה בשנת תרפ"ז.

בשנת תר"ץ היה הרבי הריי"צ באמריקה בפעם הראשונה. בני ביתו העבירו את החגים בהיכלו, בריגא.

הרא"ח אלטהויז, במכתביו אלו, מבטא בשפה כואבת ובעצב רב את תחושת הבלבול מחד, "איך בין ראש-השנה באם רבין, אָן דעם רבין שליט"א"... ומאידך, את רגשותיו העצומים כלפי אישיותו המרוממת ורבת הודו של רבינו, "עטרת תפארת הוא לכ"ק שליט"א, ובו בעזרת ה' יתברך יתפאר כל הימים".

מכתבים אלו אף מהווים, למעשה, את היומן הראשון מהנהגות קודשו של כ"ק אדמו"ר בחודש תשרי.

ו"אנן מה נענה אבתריה", בימים חשוכים אלו, כאשר איננו זוכים לחזות בפני קודשו זמן כה רב, ורגשי הבדידות אינן מניחים, ומאידך מייחלים ובטוחים אנו אשר נזכה לשוב ולהתראות עם רבינו, "מלך ביפיו תחזינה עינינו", בקרוב ממש.

אחרי ההסתלקות והתעלמות מעינינו האור הגדול

ב"ה, יום ג' כ"ב תמוז תרפ"ט ריגה. שעה שישית ערב.

אם כי בהשעות האחדות האלו לא נתחדש ולא נתוסף מדברים שיש בהם ממש, אפס בכדי להרגיע מעט את רגשי לבבי, מרוב ההתרגשות הצמאון והגעגועים אשר מקרוב באו אלי, ונתוספו אל הישנים הקבועים מכבר, עמוק עמוק בלבבי, ומרגיש אני אותם עתה כפליים.

אמרתי אקח עט בידי לספר לרבינו הקדוש שליט"א מהנסיעה הקטנה בכמותה, והגדולה באיכותה ובערכה, ואשר תשאר בעולם היסטורי החסידים עד עולם, ובזה אמצא מרגוע לנפשי הצמאה והעיפה.

אחרי הסתלקות והתעלמות מעינינו האור הגדול, וגמרנו באחרונה ברכה המשולשת, תחלת הכל נשארנו כולנו על מקומו "ווי אָפּ געשמיסענע", וכל אחד ואחד מנענע את ראשו לפני חבירו בלי אומר ובלי דברים כנוע עצי היער מלפני הרוח, וכמה דיבורים עמוקים גבוהים ונישאים נשמעו בלבבינו בהדומי' הקצרה הזאת, ורק מרוב עומק פנימיותם ועצמותם הפשוטה, לא ניתנו להגלות בגשם על-ידי עקימת שפתיים דהוי מעשה, ואין האוזן היה יכול לשומען. ואמנם נתגלו לכל אחד מאתנו בהבטת הלב, ובראי' דחכמה, כלומר או בזה או בזה, כי לא כל הלבבות שוות ולא כל העינים רואות בשוה.

אני המבקר והחופש חדרי בטן של כל אחד ואחד לידע מה בלבבו? איך ומה הוא מרגיש? הסתכלתי משעה הראשונה בפניו של כל אחד מהבאים על התחנה בפה ריגה, והנוסעים הלאה במרכבה עד [התחנות] מיטא ומייטאן, ויגעתי למצוא את המעט מזעיר אשר להם נוגע בלבבם יותר עזיבתו של אבינו הקדוש שליט"א על זמן ארוך כזה.

והנה מצאתי שניים אשר עליהם ראיתי במוחש את כאבי לבבם, וכי נשברים ונדכאים המה עד היסוד, ונפלאות היא בעיני המחזה הנפלאה הזאת, רחוקים הם השניים האלה איש מאחיו במינם, בדעותיהם, בחינוכם, בתהלוכותם, ובכל אשר להם! אפס בהכליון והצמאון הזה נתאחדו הלבבות הרחוקות האלו בהרגשן. והלא המה הא' הרבנית הצעירה העדינה, האשת חיל מנשים תבורך שליט"א, והב' הישר והתמים הד"ר [דוד] זלמאנאוויץ שי'.

מי שלא הסתכל בפניו של האחרון עומד אצל המרכבה, מובדל מכל העומדים סביב לו, ואין לו שום קישור וחיבור אתם עמם, ובפנים זועפות ודואגות הוא צופה ומביט על פניו הטהורים של רבינו הקדוש שליט"א, ובאותה רגע שהמרכבה התחילה להפרד מאתנו נשפכו מעיניו דמעות חמות, וברגלים רועדות ובפסיעה קטנה הולך אחר המרכבה בלי שום התפעלות חוץ.

כמדומה לי שישום בן אדם זולתי לא הרגיש בו מאומה, ואני בעצמי לא סמכתי על עצמי, ורציתי לנסותם אם כן הוא הדבר ודאי כאשר אצייר אותו לפני.

וכאשר נתקרב אלי פשטתי לו את ידי ואמרתי לו בזה"ל [בתרגום מרוסית]: "שלום רופא, למה מצב-רוח שלך ככה?".

והשיב לי בזה הלשון ובעיניים לחות המתאפקות להראות דמעותיהם [בתרגום

מרוסית]: "יודע אתה, אלטהויז, יש לי חום גבוה ואין לי רשות לצאת מחדרי, אך בשום אופן לא יכולתי להתאפק מללכת ללוות את הרבי!".

לא עניתי כלום על זה, וכאבי נעכר, ודמיתי אם לרחוקים כך, אגן מה נעני אבתרי, והוחלט הדבר אצלי כי לא טעיתי!

נסיעתנו חזרה ממייטאן היתה ב"ה בטוב, השגנו משקה והרבנית שליט"א נתנה לכל אחד ואחד בפרט פארבייסין בפנים צוהבות, כל אחד שתה לחיים וברך אותה ואת רבינו הקדוש שליט"א.

חזרנו המאמר דא"ח האחרון אל יפטר אדם מחבירו, ואיש את רעהו דוברנו והוחלט אצלנו ללמוד דא"ח פעמיים בשבוע, פעם אחת בבית רבינו שליט"א, ופעם אחת בביהמ"ד באזאר, יהי רצון אַז עס זאָל האָבן אַ קיום, יודע אני היטב שהרבה הדבר תלוי בי.

הלואי בקודש חזיתך, ווען דער רבי שליט"א איז אין דער היים

ב"ה, א' ה' מנחם אב תרפ"ט ריגה.

המנין בבית כ"ק שליט"א כמנהגו נוהג, וכן הקידוש אחר התפילה למטה.

להגבאי נתוספה עוד מעט טרדא מהעלי' הנוספה אחרי נסיעת כ"ק אדמו"ר שליט"א, ובכדי להפטר מקאפ־דרייעניש [מדברי הבל] ומבקורת, החלטתי ליתן בכל עת הפנוי מאור הגדול, לאחד אשר התורה אמרה עלי "וקדשתו" ... וסמכתי על ההלכה פסוקה "שאפילו כהן עם הארץ קודם לקרות לפני חכם גדול מישראל" (רמב"ם הל' תפילה פרק י"ב).

אם כי קשה מאד החילוף, אבל [בכל] פעם שיגיעו הרגעים האלו קודם מפטיר, זוכר אני השבתים, שלח קורח חוקת [תקופת מאסרו של רבינו], ל"ע, דשנת תרפ"ז, אשר אז התפללתי גם-כן בהיכל כ"ק שליט"א על [רחוב] מאכאוואי, ובן אחי הרב פנחס טורדוס שי' הגבאי לא ידע מה לעשות, ובעינים דמעות שלישי נגש אלי בזה הלשון "פעטער איהר ווילט מפטיר"? [דוד, הנך מעוניין ב'מפטיר'?] ואני בדמעות השבת: "גיי אַוועק פון מיר" [עזוב אותי].

וכה פנה אל כל אחד מאתנו המתפללים אז שם, אשר ב"ה רבים היה, וכל אחד ואחד

השיב לו ברוגז: "טשעפ זעך אָפּ פּון מיר" [תרד ממני] והספר-תורה מונחת ותובעת עלבונה, עד אשר היתה צעקה גדולה מכל הנאספים, ונמצא אחד, וואָס קען... מיט עם האָבן מיר דעמולט אָפּ גישלאָגן כפרות.

התמונה המבהילה הזאת עומדת לעד חי, בכל פעם אשר יגיע זמנה עתה. והנני מברך בלבבי את ה' יתברך על התמורה, משפאליעורנא על הכותל מערבי וכהנה.

הקביעת עתים לדא"ח עודנו חזק ב"ה כיום הבראה, שלשה פעמים בשבוע, יום ב' ויום ה', ושב-ת-קודש בבאזאר, ויום ג' בהמנין של צעירי אגודת ישראל.

ביום ג' העבר למד דא"ח לפני הצעירים הרב יחזקאל פייגין בהמנין שלהם, ותודה-לקל כי היה לחן ותפארת. במילה אחת "מען לערנט און מען דאָוונט" [לומדים ומתפללים]. כאשר השיב בקיין תרע"ו בסלאווינסק הקאמיסער ה' אבלאן על שאלתו של רבינו הגדול [הרש"ב] נבג"ם זי"ע, "וואָס טוט זיך אין פעטערבורג? [מה קורה בפטרבורג?] אין [ב] פאָליא ראיאל?" ותשובתו היתה "מען לערנט און מען דאָוונט".

ובאמת חשבתי ואמרת, הלואי בקודש חזיתך, ווען דער רבי שליט"א איז אין דער היים... [כשהרבי שליט"א נמצא בבית] ומדוע ככה רק בהסתלקות האור? לא אדע טעמה. ובדרך אפשר יש לומר הטעם הידוע לחסידים, פאָרוואָס זענען ליובאוויטשער בעה"ב ניט קיין חסידים? [מדוע ליובאוויטשער בעה"ב אינם חסידים?], ממשל החול אשר על שפת הים.

איך בין ראש-השנה באם רבין, אָן דעם רבין שליט"א

ב"ה, מוצאי ר"ה תר"ץ. ריגה, שעה 8:30.

בזו הרגע באתי מהיכל כ"ק אדמו"ר שליט"א "ווינגן דאמבא" 1/10 5/10, נכנסתי לחדרי הקטון הדלקתי העלעקטי [החשמל] ונתמלא אורה.

ישבתי על שולחני לבדי, אין איש איתי בבית, רעיונותי משוטטות מאמעריקע לרוסלאנד, ובאמצעותם "ריגה", "לענינגראד", "ראסטאו", "ליובאוויטש", הלב דופק מרוב ההתרגשות העצומה ושואל אני את עצמי, איכה? איה רבן הקדוש שליט"א? איה בני ביתך היקרים? והנני כמתעתע ממש, תועה אני בכל העולם, ורואה אני עולם הפוך.

הרבה שנים זכיתי ב"ה להיות ראש־השנה בליובאוויטש, בראסטאו, בלענינגראד, דאָס הייסט געפאָרן אָף ראש־השנה צום רבי'ן [זאת אומרת, לנסוע לראש־השנה אל הרבי]. "ראש־השנה באַם רבי'ן" איננה צריכה ביאור כלל, מפורסמת היא וקבועה היא בפנימיות לבב כל אחד מאנ"ש אשר זכה לזה, אהל, "ערב ראש־השנה'ס פדיונות", "דעם רבינ'ס מעריב", "תקיעות", "מפטיר", "חסידות", "יחידות", "התראות עם חסידים".

הרבה שנים לא זכיתי לזה, ונשארתי בעירי במקומי, בביתי, במנין שלי, על שולחני, אבל הכל היה מסודר ולא נפלות היא, כי לכל היה עת מיוחד, להתפלל, לשמוע דא"ח, כמנהג בעה"ב אשר בשם חסידים נקראו על מקומותיהם.

אפס הראש־השנה הזה דשנת תר"ץ, נשתנה מכל הראש־השנה'ס דכל השנים, יחיד הוא במינו, ומשונה בכל אופניו, אינני מוצא בו תכליתו, ואין אני יכול לעמוד על אופיו שלו.

איך בין ראש־השנה באַם רבי'ן אָן דעם רבי'ן שליט"א [אני בראש־השנה אצל הרבי - ללא הרבי שליט"א], מה זה? ועל מה זה? דער רבי שליט"א איז אין אמעריקא, דיא ווייב און קינדער ש' אין לענינגראד, איך בין באַם רבי'ן אין ריגה [הרבי שליט"א באמריקה, האישה והילדים ש' בלנינגרד, אני אצל הרבי בריגה], האם לא עולם הפוך לפני? חזיונות נוראות לפני מבהילים ומפחידים.

רואה אני לפני הראש־השנה האחרון בראסטאו תר"ף, יחד עם הראש־השנה האחרון בראסטאו תרפ"ד, הראש־השנה האחרון דלענינגראד תרפ"ח, הראש־השנה דאשתקד בריגה, והראש־השנה דהשתא בניו־יורק ובריגה!

מצייר אני לפני כי ברגעים אלו אשר אני כותב שעה 9, הלא באותה שעה ממש יוכל להיות אשר רבינו הקדוש שליט"א זאָגט דעם הייליקן מפטיר [אומר ה'מפטיר' הקדוש] "מרחוק ה' נראה לי ואהבת עולם אהבתיך על כן משכתיך חסד", בניו־יורק! חרדה גדולה תפול עלי, ורעדה אחזתני, בעת אדמה לפני "הצ'בראָכניקייט" [השברון] של רבינו הקדוש והטהור שליט"א בראש־השנה דהשתא באמעריקע, די אַלע מקורבים דעם רבינ'ס שליט"א זיינען צו וואָרפן איבער גאַנץ רוסלאנד מבאקו עד קעם אשר בעומק סיביר! דעם רבינ'ס סעמיסטווע שליט"א זיצט אין ריגה באַ ליובאוויצקען אין צוויי דירות, דער רבי שליט"א איז אין ניו־יורק! גיוואלד גישרגען? [כל מקורבי הרבי שליט"א מפוזרים בכל רחבי רוסיה, מבאקו עד קעם אשר בעומק סיביר! משפחתו של

הרבי שליט"א יושבת בריגא בשתי דירות, הרבי נמצא בניו-יורק! הצעקו 'גיוואלד'?!].
אין לי עם מי לחלק עוצם התרגשותי לבד מרבינו הקדוש שליט"א, כי הוא שליט"א
האחד המיוחד אשר מלבד אצילותו אשר עליו מרוח ד', ומלבד קדושתו וטהרתו
מאבותיו הקדושים והטהורים נבג"ם זי"ע, וקדושת עצמותו אשר משח אותו ד'
לנשיא בישראל, אשר בכל זה אין לי שום השגה.

אבל די לי אשר אני רואה ויודע ומבין בשכלי, חכמתו הנפלאה, בינתו הרחבה, ועיקר
הרגשתו העצומה, הלא בזה יחידי הוא בעולם, האם בכל אלפי האנשים אשר מכיר אני
ויודע מצאתי גם אחד כמוהו.

לבי דופק וידי רועדות מדי דברי בזה, ראשית מעצם הענין אשר בו אדבר, ושנית אשר
אין לי בו קו המודד למדוד המותר לי לדבר אלה הדברים, ואפשר עזות וחוצפה היא
מלפני לדבר בלב פתוח.

זוכר אני את דברי רבינו הקדוש שליט"א אשתקד בליל דראש-השנה אחרי תפלת
ערבית, בעת עלייתו להיכלו העליון כשעמד על רגליו באמצע השליבות במדרגה
העליונה ואמר בזה"ל "גילויבט דער אויבערשטער וואָס מחשבה מועלת, אַלע אונזערע
אידען גיזענהן מיט די גולמים מיט די ב"ב שי"י" [השבח לה' שמחשבה מועלת, כל
'היהודים שלנו' התראו בגופם עם בני-ביתם שי'], והזכיר שני עיירות רחוקות ברוסיה.

נשען אני על הדברים אשר שמעתי מפיו הקדוש בהיכלו פנימה בעת הכנסי שמחת
תורה תרפ"ח לקאבינעט לעשות קידוש, ושאלתי את פיו הקדוש איך לקרוא לנו אנ"ש
את רבינו הגדול [הרש"ב] נבג"ם זי"ע, ונענתי בזה"ל: "פאַרוואָס זאָלט איהר איהם
ניט רופען 'דער רבי דער טאַטע', ער איז דאָך אייך גיווען אַ טאַטע אויך" [מדוע שלא
תקראו לו 'אבא - הרבי', הרי הוא היה גם אבא שלכם].

ואם רבינו הגדול נבג"ם זי"ע בימיו היה לנו אַ טאַטע, על אחת כמה וכמה בימינו עתה אַ
דער רבי דאָרף באַוואַרענען חסידים מיט נאָדלען צוא די מאַשינען [כלומר: לדאוג אשר
החסידים ברוסיה ימצאו עבודה מתאימה, שאינה כרוכה בחילול שבת, על-ידי משלוח
מכונות לאריגה וסריגה], ועוד ועוד, אשר ועוד זה אין לו שיעור, מי יודע עוד כמוני. כי
כמה וכמה אשר יסתירו ממני אף-על-פי-כן אדע ואראנו.

כמה רביים שליט"א יודע אני וראיתי גם הסתכלתי בעינא פקיא, האם אחד מהם
אשר כל ימיו יחשוב רק לטובת חסידיו בחומר וברוח, כמו רבינו הקדוש שליט"א? לא

לא! לא מיני' ולא מיקצת', אינני רוצה להרבות בדברים בזה, כי יקר אני לנפשי, אבל כן הדבר ודאי.

ומעתה אחרי אשר ברור לי הדבר אשר לבד שרבי יקר הוא לנו ובצלו נחסה עד ביאת משיח צדקנו בב"א, והוא רק הוא שליט"א יוביל אותנו בשורה הראשונה להכניסנו תחת כנפיו ויצדיק אותנו לפניו... ועוד אפשר יתפאר בנו לפניו, הלא גם אב יקר ורחמן הוא לנו אנ"ש.

ערב ראש־השנה דהשתא היה אצלי כמו ערב תשעה באב

אצייר מעט ברוב התאפקות היומא אריכתא דשני ימים של ראש־השנה השתא: ערב ראש־השנה לפני עלות השחר באנו לאמור סליחות, "זכור ברית", בהשעה חמישית ירד אלינו חתנא דבי נשיאה שליט"א, לא היה עוז בנפשי לצוות להתחיל סליחות בלא כ"ק אדמו"ר שליט"א, ועמדנו כולנו מחרישים נשברים ונדכאים, וכמה חכינו אפשר עוד מעט ויכנס רבינו הקדוש שליט"א, וממקומו ירמוז בפניו הטהורות להתחיל, כמנהגו בקודש, וכל בעלי רגש מאתנו עומדים ומביטים בעיני דמע על מקומו של כ"ק אדמו"ר שליט"א כי יפקד מושבו! חוט של רחמניות משוך היה על פני כל אחד ואחד מאתנו, וכל אחד ואחד עצר רוחו הקשה והתאפק בכל כוחו להסתיר מחבירו תעלומותיו ומחשבותיו ורוב התרגשותו.

הראשון אשר לא יכול עוד להתאפק באמרו תהלים בלחש ויתן את קולו בבכי ושרר כל עצמוותינו עד דכא, היה חתנא דבי נשיאה, אָט דער שטילינקער מיטן זיידענען גאַרטל שליט"א, האָט דעם ערשטין געוויין אַרויס גישאַסען [השתקן הלזה עם אבנט המשי שליט"א, פרץ בבכיו ראשון], ויצעק אל ד' בצר לו, זעקה גדולה ומרה מפנימיות נפשו, ואחריו כל ישרי לב...

וראיתי אני כי מהבכיות לבד לא יהיה שום טאַלק [סדר], הרהבתי בי עוז אַ פּאַטש גיטאַן [נתתי דפיקה] על שולחן הקריאה, שאַ מען דאַרף זאַגן סליחות [שקט! צריכים לומר סליחות], ושלחתי את אחד מהזקנים שי' לפני העמוד, ולא שמענו אף מלה אחת, רק בכיות עד אור הבוקר.

הבוקר אור, עמדנו להתפלל, אחר התפילה "התרת נדרים" במנין גדול, אחר־כך תחת פדיונות ערכנו טלגרמה לכ"ק שליט"א און עס איז געוואָרן גרינגער אָפּן האַרצן [הוקל על הלב].

ערב ראש־השנה דהשתא היה אצלי כמו ערב תשעה באב, לא מצאתי לי מקום, ארוך היה יותר מן כל הימים, לעלות למעלה להיכל כ"ק שליט"א לא יכולתי, לא רציתי לעורר הכאב להרבנית שליט"א ולבנותיו שי' כי ידעתי את נפשם מערב בעת הסעודה אשר סעדתי שם.

אחר חצות היום הלכתי לידידנו הרב זלמן יצחק שי' [וולשאניק] לשפוך את נפשי, ושם למדתי לפניו ברוב חיות המאמר זה היום דשנת תרס"ב, וינוחו מעט יגיעי כוחי, ומצאתי מעט נופש לנפשי.

סדר המנין של כ"ק אדמו"ר שליט"א השתא, לא כמו שנה העברה, לנו הגברים ניתן רק חדר אחד הראשון, והשני ששם היה הרב יחזקאל פייגין [שנסע עם כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ לארה"ב] ניתן לעזרת נשים, והילוכן דרך החצר, וחדר הקטון של הרש"ג שי' ניתן לבנות אדמו"ר שליט"א לבדנה ואין לזר אתן, הרבניות מתפללים גם־כן בעזרת נשים הנ"ל.

הדלת מחדר הראשון להשני נסגר לגמרי, ונתרחב המזרח, העמדנו השטענדערס עבור החסידים העובדים המאריכים בתפלתן, והמוכרחים להתפלל ליד הקיר.

בהקרה זוית אצל החלון מתפלל חתנא דבי נשיאה שליט"א, אחריו כלומר אצלו במזרח משמאל לימין עומדים, הגבאי ראשון הרא"ח [רא"ח אלטהויז, כותב היומן], הגבאי שני הרב מרדכי חפץ שליט"א, הגביר החסיד באמת הרב אהרן חפץ שי', הכהן הגדול מאחיו הרש"י שי', והרש"ג הקטון [הרב שמרי' ב"ר נתן גורארי], ואילך ארון הקודש, ומקום כ"ק שליט"א הקדוש, והדלת גם־כן סתום, ופותחים רק בעת הצורך.

מספר המתפללים היה מחמשה עד ששה מנינים, לבד הנשים והטף, אשר מגיע גם־כן לשלושה מנינים כן ירבו. נוסף על הבע"ב חסידים דאשתקד, ה"ה הרב מהאראדאק [הרב יוסף דוב קסטל] עם בניו הנוסעים לארה"ב, המאסקוויר עם בניו הטובים, הקיפיליר עם ילדיו שי', והרב ווייצמאן שי' עם כל בני־ביתו שי'. לכל אחד ניתן מקום מיוחד לפי כבודו וערכו, ועל־פי אות עיני הגבאי ראשון. השתדלתי אֶלעמען שטעלן צופרידען [שכולם יהיו מרוצים]. להאברך מענדל הארנשטיין [נכדו של כ"ק אדמו"ר מהר"ש נ"ע. לימים חתנא דבי נשיאה של כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע וגיסא דבי נשיאה של כ"ק אדמו"ר] העמדתי כסא מיוחד מעבר לשולחן הקריאה.

בערך שעה חמישית צהרים נתאספנו להתפלל מנחה, ונודעתי פתאום כי יש עבורי

טלגרמה מכ"ק אדמו"ר שליט"א עם ברכה לשנה טובה, מה אומר ומה אדבר? האם בכח אנושי לתאר מקצת מן המקצת את רוב שמחתי בחומר וברוח ברגעים הראשונים? הרוח חיים חדשים אשר הפיח בי כ"ק אדמו"ר שליט"א בהטלגרמה הזאת לא אשכח לנצח.

עמדתי אל הקיר על מקומי, התבוננתי ערכי הידוע לי היטב הדק... ויש לי בי השגה טובה כי הלא טוב שלי לנגדי תמיד... וציירתי לפני את הוד כבוד קדושת אדונינו מורינו ורבינו שליט"א מעוד שלא נברא? מבטן מי יצא? מעלייתו במחשבה הקדומה? הורתו ולידתו וסנדקותו? חינוכו ושמושו לרבינו הגדול נבג"ם זי"ע? חתונתו? ממנהל פועל תו"ת? נשיאותו מיום אשר זכיתי לראותו פעם הראשון ג' בהעלותך תרפ"ב, אשר מאז ועד היום לא סר מעלי צלו הטהור והקדוש. והכל ראיתי בעיני ממש אשר אין גם אחד זכה לזה, אשר הרבה מהם צפונים עד היום אתי ואינני מגלה אף להיות קרובים, ועוד חזון למועד...

הטמנתו על הבאלקאן [המרפסת] מוצאי שבת שובה תרפ"ד? הארעסט [המאסר] ל"ע מתחלתו עד סופו? האסיפה כללית דוועידת לענינגראד? היציאה מהתם להכא עם הביבליאטיעקא [הספריה], "גייט זאָגט איהם אַז אויב ער וועט לאָזין איין ספר, פאָהר איך ניט" [לכו ואמרו לו שבאם ישאיר ספר אחד אינני נוסע], ואמר... "רבי, ס'איז דאך סאָוּטסקי ווילאַסט, מיט זיי דאָרף מען רעדן אַביסל ווייכער" [רבי זה הרי ברית המועצות, עמהם צריך לדבר קצת יותר ברכות], "צו שפעט מיין קינד האָסטו מיר אָן גיהויבן לערנען..." [מאוחר מדי, ילדי, התחלת ללמד אותי].

ריגה, ווארשא, ווילנא, ווארשא, אה"ק, הפרעות ל"ע באה"ק למחרת הפרדו!

ועתה? ניויורק? ידידי הרב מפאגראביסל שלח לי כל הווירעזקיס [קטעים] מהעתונים דהתם, ובפרטיות השתדל עד מקום שידו מגעת לתאר ולצייר את אשר בעיניו ראה, וכולנו אנ"ש קוראים ושמחים ברוב הפלאה והתפעלות גדולה.

חי נפשי אשר אין גם אחד מאנ"ש שי' דפה יודע ממה להתפעל בעומק הענין, וכמדומה לי שאני לבדי משיג מעט מזעיר, כל הרעקלאַמעס והקולי קולות בעיתונים אשר שררו שרריא וספדו ספדיא, אינם מתמיהים אותי כלל וכלל, יודע ומבין אנכי את ערכם הן לימין והן לשמאל, ובעת שרואה אני בעיני את רוב הכבוד הנפלא ההוד וההדר אשר חלק חי העולמים מחכמתו וכבודו לרבינו הקדוש שליט"א, באותה שעה עצמה אני יושב ומתבונן בהצובראָכענקייט [בהשבר] הנוראה והיכולת בבעל-גבול לקבל בלי-

ולפני הרבה גדולים משנים קדמוניות אשר לא זכו לנשיאות, ומהעדר יכולתם לקבל כבוד, כאשר שמעתי בנעורי מחסידים זקנים ע"ה. ובזה ברור לי שלא טעיתי ואשר רק מזה צריכים להתפעל.

ואחרי התבוננות הזאת דיא ערשטע נאכט [ליל ראשון ד] ראש־השנה קודם מעריב, אחרי אשר נודעתי מהטלגרמה אלי, אמרתי ביני לבין עצמי בע"פ את האותיות הקדושות מתניא פרק מ"ו: ועל אחת כמה וכמה אם מלך גדול ורב מראה אהבתו הגדולה והעצומה לאיש הדיוט נבזה ושפל אנשים ומנוול המוטל באשפה כו' ומקימו ומרימו מאשפתו כו', ובזה התפללתי המעריב הראשון.

רוב תענוג וגודל נחת־רוח עד בלי די היה לנו מתפילת חתנא דבי נשיאה הרמ"מ שליט"א, הוא האריך בתפלתו במעריב הראשון בערך יותר משתי שעות ומחצה ברוב דמעות וזעקות מפנימיות הלב... ובכלל הנהגתו בראש־השנה היתה בדרך הפלאה, הטבילות, התפלות, הדיבור, האכילה ושתי', השינה, הסתכלתי בעינא פקיהא, והודיתי לא־ל בעד חסדו הגדול אשר עשה אתנו אנ"ש, ש כן לא יסור חסדו הזה לעולם עד ביאת הגואל.

בכל הכיבודים השייכים אל כ"ק אדמו"ר לא רצה בשום אופן, הרבניות שליט"א הציעו לפניו לא פעם ולא שתיים, וגם אני רציתי לנסותו, ובלב ולב דברתי הרבה אתו והפצרתו בו להיות מפטיר או לאמור הפסוקים קודם התקיעות, ונוכחתי באמת לדעת כי אינו חושב גם לרצות בזה.

המעריב הראשון התפלל לפני התיבה הרב וויצמאן, שחרית ביום ראשון הרנ"ג שי' הלוי, מוסף ביום ראשון הר"י שי' מגידסון, מעריב ליל שני שחרית תקיעות ומפטיר הר"א חפץ שי', כי יאר־צייט לו ביום ההוא, מוסף ביום שני הרש"י שי' הכהן, מפטיר ביום ראשון הרמ"ח שו"ב שי'.

בכלל האָט זיך גידאַוונט גאַנץ גישמאַק [התפילה הייתה ערבה ביותר], משני טעמים: הא' די צובראכינקייט וואָס דער רבי שליט"א איז ניטאָ באַ זיך [השבר מכך שהרבי שליט"א איננו במקומו], והב' ניטאָ זיך אויף וועמען פאַרלאָזן? מוז מען אליין [אין על מי לסמוך? מוכרחים לעשות בעצמנו], כידוע המעשה מהטאלנער זי"ע.

וואו איז דער רבי שליט"א? למה היתה כזאת? ועל מה זה? און וואָס וועט זיין ווייטער?...

ב"ה, מוצאי יוכ"פ תר"ץ. ריגה. שעה 12.

עתה באתי מהיכל כ"ק שליט"א. עבודת היום נגמרה השתא במנין כ"ק אדמו"ר שליט"א באיחור יותר מכל השנים, כי חתנא דבי נשיאה שליט"א האט זיך פאַר זאָגט אין דעם לעצטן פיטום הקטורת וואָס נאָך נעילה, אַ היבשע צייט האָט גידאָוירט ביז ער איז קאָם קאָם אַרויס גיקראַכין [שקע באמירת פיטום הקטורת האחרון שלאחר נעילה, זמן רב נמשך עד שבקושי הצליח "להחליץ"].

אפס כולנו היינו שבעי עונג מהאיחור הגישמאָקן [הערב] הזה. וכידוע שאצל כל נשמה מישראל אחר תפלת נעילה מתחדשים כנשר נעורים כחותיו לעבודה.

קודם תפלת מעריב סיימנו בנגינת המאַרש [נאפוליון] הידוע כמו בכל שנה, אמנם בכל תנועה ותנועה נרגש היה וויא חיים מאיר שי' זאָגט "סקוסטוועניא", אַלעס וואָס מיהר טוען אָן דעם רבין שליט"א, איז עפעס וויא נאָך גימאַכט [כמו שחיים מאיר שי' (רוזין, משרת הרבי הריי"צ) אומר, באופן מלאכותי, כל מה שאנו עושים בלי הרבי שליט"א, הרי זה משהו כמו "חיקוי"], הנקודה האמתית עם החיות, די לעבעדיקייט פעלט [החיות חסרה]. מדוע? לא אדע. אבל כך שהוא הדבר וודאי, ונרגשת היא מיום הראשון ולדאבוננו גם ניכרת היא לכל אחד ואחד.

ערב יוהכ"פ באשמורת הבוקר שעה 4:1/2 באתי להיכל העליון של כ"ק אדמו"ר שליט"א, וכבר מצאתי את הרבנית שליט"א יושבת בחדר האכל כבאמצע היום, וחתנא דבי נשיאה עומד צופה ומביט איך שידידינו הרב מרדכי חפץ שי' שוחט את הכפרות.

ואני נצטויתי מהרבנית שליט"א עוד מבערב לבוא שלאָגן כפרות, כי הכינה לפני תרנגול לבן. איך האָב אַפּגישלעָגן כפרות [עשית כפרות], והרמ"ח שי' שחט והרמ"מ שליט"א כסה את דמן, ונשארנו שלשתינו בבית האוכל - הרבנית שליט"א עם חתנה שליט"א, ואני. כולנו מחרשים דוממים ומביטים זה על זה, וכולנו חושבים דבר אחד... ובכל אחד מאתנו הלב מלא וגדוש וירא לדבר אף מלה אחת, שלא ישפוך את נפשו בדברו וירדו הדמעות מעיניו המלאים ויגרום להוסיף הכאבים.

אמנם הרהורי הלב האלו כדיבור הוא לפנינו ולכל אחד מאתנו נודע ונגלה התעלומות וסתרי לב חברו, אשר הוא נאנח ודואג על פיזור נשמות הקרובות ועל ריחוק נפשות

המקושרות, וואו זענען מיר? וואו איז דער רבי שליט"א? [היכן אנו? היכן הרבי שליט"א?] למה היתה כזאת? ועל מה זה? און וואָס וועט זיין ווייטער? ... [ומה יהא הלאה? ...].

רציתי אני להיות הסמעליאַק [האמיץ] להסיח מעט דעת הרבנית שליט"א מרבות המחשבות בלב, ונתקרבותי ושאלתיה מדוע השכימה כל-כך? וכי תלך לחדרה לנוח ולהנפש. והיא התמימה הישרה והעדינה ברוב אמיתתה וענוותנותה ענתה לאמר, זה יותר משלושים שנה הורגלתי בכך ולא יכולתי לשנות, ונגד רצונה נשפכו דמעות מעיני' וכמים הפנים גם מעינינו, ובזה הוקלו מעט ההתרגשות העצומה. ושפכה לנו מהטערמאָז טיי [מהתרמוס תה] וגם עבודה, ושתינו והתחלנו לדבר.

מענדיל שי' האָט גיעפינט אַ תהלים והתחיל לאמר גישמאַק [פתח תהלים והתחיל לומר בערבות], אנכי לא רציתי, כחיתי מעט וראיתי אַז דאָס זאָגט ער אויף אַפּאַזאָן גאַנץ תהלים בלי הפסק [שאמירה זו היא על-מנת לסיים את כל התהלים בלי הפסק], כי דברתי אליו ולא נענתי, אז לקחתי גם אני אַ תהלים (עס האָט מיר פשוט ניט געפאַסט פאַר דער רעביצין שליט"א [זה פשוט לא היה מתאים בפני הרבנית שליט"א]), און האָב געמוזט נאַכטאָן, און נאָך גיטאַנצט [והוכרחתי לעשות כמותו, ו"רצתי" אחריו], וגמרנו בשעה 7.

אָוועק גיפאַרען אין מקוה, גיקומען, גישטעלט זיך דאָוונען במנין, עס האָט זיך גישמאַק גידיאָונט [נסענו למקוה, הגענו, נעמדנו להתפלל במנין, התפילה "הלכה" בטוב].

אָט איז אַ [הנה] חשבון קצר מהשעות האחדות אשר אז חוט של חסד גובר בעולם... ויהי רצון אַז לשנה הבאה זאָלין דיא ווייב און קינדער פילען און זעהן דעם חסד, ווי דער באַרדיטשעווער זי"ע האָט גיטאַייטשט [האשה והילדים] (ששהו עדיין במדינת רוסיא) ריגישו ויראו את החסד, כפי שפרש הרבי מבארדיטשוב זי"ע] ואוצרץ הטוב לנו תפתח.

הסעודות - הראשונה והמפסקת - למעלה ולמטה, המנחה, הבענטשין זיך [הברכה]... הכל נדרי, הלילה, השחרית, המוסף, הקריאה, הראשונה והשני', המנחה, הנעילה, הלשנה הבאה בירושלים, בקול רם אחרי הפרעות ל"ע בירושלים דהשתא... המעריב המאוחר יותר מחצי שעה נגד המחמירים, ובכלל התענית, מיטן אַפּ־פּאַסטען זיך, אַלעס אַלעס, איז געווען וויא אויפן האַרצן, אחר הטייא ופאַרבייסען, האָב איך גיזאַגט אַ ניגון און אַסאך גיטאַנצט [עם סיום הצום, הכל הכל היה כמו עומד על הלב, אחר התה וה"מזונות" שרתי ניגון ורקדתי הרבה], והיה הריקוד כמים רותחים על מכה כאבה

באתי אל מלוני מצאתי מכתבים אשר נתקבלו היום, היום קדוש והמכתבים קדושים. בני [פנחס טודרוס] וחתני [מרדכי סלדובניקוב] שי' כותבים לי אשר הגזירה נגזרה לאחד ולחבר כל הקוסטאָרין יחידו, ומוכרחים הם לעבוד באָרטעל [אגודה שיתופית] תחת השגחתם, ושבת מה תהא עלי' וכותבים געוואָלד [אבויל] חילול שבת בפרהסיה? ולא לילך לעבוד? מסירת נפש בכל יום, מה נאכל? פריאזע [חומר גלם] לא ניתן לנו, ועוד ועוד.

בני שי' כותב אשר הוא יצא מהאָרטעל טריקאָזניקעס [מבית המלאכה לסריגה], ונכתב לזאָקן מאַכער [מייצר גרביים], וחפשי הוא ב"ה עוד, עד מתי לא ידע. אבל דא עקא כי אין לו עוד המאשינעריי [המכונות] אשר קניתי עבורו, מחכה אני בכל יום כי נקבלה. גם קבלתי מכתב מראָסטאוּ וגם מניקאָלייעב בסגנון כזה.

ידעתי וידעתי כמה צער אני גורם לכ"ק שליט"א בהידיעות האלו, אפס תקוותי אשר יצמח מזה ישועה, כי אנו אין לנו להשען אלא על אבינו שבשמים על-ידי אבינו רבינו שליט"א שבארץ. ולמי נצעק? ומי ישמע אותנו! אם לא רבינו הקדוש אב הרחמן שליט"א, אשר מסר את נפשו ורוחו ונשמתו יחד עם גופו הקדוש עלינו, לפנינו ולעינינו, לא בכח אך ורק בפועל, ל"ע.

לבי דוי מאד, אשר אני היודע את מכאוביו הרבים של רבינו הקדוש שליט"א, ומרגיש בעומק לבבי את שברון לבבו הטהור עתה. ומוכרח אני לא להתחשב עם כל זה הפעם בעת צרה גדולה ליעקב, ולהיות שליח להוסיף מכאוב על מכאוביו. ד' יודע ועד כי הוא היפך טבעי לגמרי, אוהב אני מעולם להיות ממבשרי טוב, אפס הפעם רואה אני סכנה גדולה ונוראה על אחינו האומללים ד' ירחם עליהם, כי בערה בם אש קנאת וחמס היעווסקן ימ"ש בימים האחרונים לא בערך מימים הראשונים, אשר היו גם-כן רעים וחטאים מאד.

ואפשר בעזרת השי"ת, אשר היא כהרף עין, יהיה בכחו הגדול ובזכותו הגדול של רבינו הקדוש שליט"א לכבות לכה"פ מעט מזעיר את האש והגחלים אשר נפשם של אחינו תלהט, והולך ומתחזק משעה לשעה, עפעס האָט זעך דאָרט איצט ר"ל אָן גיצונדען אַ גרויסער פייער [משהו שם הדליק כעת אש גדולה] אשר כמוהו עוד לא היה עד עתה!

יש לי מכתבים מלענינגראד מהרב הרש"ל שי' [הרב שמעון לזרוב ע"ה] מבהילים

ומפחידים מאד, וגם הוא כותב שאין רצונו לצער אותי ואיננו כותב הכל. וכן מניקאלייב, אדעסע, חרסון, והכל בסגנון אחד - כולם צועקים הצילו את נפשותינו, מדוע תחרישון?

גם אני מרגיש בין השורות של מכתבי אנ"ש שי' אשר פחדם עוד יותר גדול עתה, מריחוק המקום אשר בינם לבין רבינו הקדוש שליט"א, והוא מהדברים אשר אי אפשר לדברם, עם איז רוחניות'דיקע דערהערין, אָדער דער־פילען, אָבער עם איז אַזוי [זהו הכרה או הרגשה רוחנית, אבל כך הוא העניין].

וכמו על־דרך־משל דברי רבינו הגדול [הרש"ב] נבג"ם זי"ע האחרונים בעת החלטתו לא לנסוע לחו"ל בשנת תר"פ, אשר אמר להרה"ג הרב יצחק יואל [ראפאלאביטש] שי': "דער איד וואָס וואוינט אין ניקאָלייב אין אָדעסס אַז ער ווייסט אַז איך בין דא, איז עם גרינגער" [אותו יהודי שמתגורר בניקולייב או באודסה, כשהוא יודע שהנני כאן, הדבר מקל עליו], ורק זאת היתה הסיבה להשאיר במקום הסכנה. כן שמעתי מפיו של הנ"ל בקייץ תרפ"ז בקרעמענצוק.

זכני השי"ת לראות בעיני הרמת קרן בית רבינו הקדוש שליט"א

ב"ה, אס"ח סוכות, תר"ץ

אם כי עוד לא שבתתי לאיתני מרוב העבודה בשני ימים האחרונים של חג, ומרוב הריקודים והמחולות עודני שבור לרסיסים, אינני מרגיש אבר שלם גם אחד, כי כל רמ"ח אברי ושס"ה גידי אינם עוד על מקומם הראוי, הראש לחלי, הרגלים מטו, והלב דופק במדה יתירה.

אפס גם אתאפק לא אוכל למנוע הטוב, והנחת רוח, עם תענוג האמתי, אפילו שעה אחת מכ"ק אדמו"ר שליט"א האהוב והחביב, ובעל כרחי מוכרח אני להטיב לענג ולהנות את בעל התענוג, בשעה הראשונה אשר עודני עומד בה בהתרגשות עצומה של שמחה ותענוג, אשר זכני השי"ת לראות בעיני הרמת קרן בית רבינו הקדוש שליט"א, הרמה רוחנית וקדושה, והלואי שלא תפסק עד ביאת הגואל.

הפעם אודה את ד' בעד חסדו אשר עשה עמדי לשלם לי כמעשי. אני הראשון אשר זכיתי לא לפי מעשי, כי כ"ק אדמו"ר שליט"א גלה לי ביחידות בהיכלו בקייץ תרפ"ג את מצפוני לבבו הטהורה ומחשבתו הקדומה, כי ברצונו ליתן את בתו היקרה והחביבה

[הרבנית ח' מושקא] שתי' לאיש ההוא אשר בו אדבר עתה [כ"ק אדמו"ר].

ואני הגבר היחידי מכל אנ"ש שי' המקורבים, אשר ראיתי בעמלו, בצערו, בשפיכת דמיו כמים, ברוב ענוותנותו באונס וברצון, ברוב סבלנותו בגלוי ובסתור בכל החמשה שנים, אשר ראשו ראש נשיא ישראל היה תמיד בין שני הרי אש בוערה.

אני הייתי השליח מצוה הראשון, ובי בחר אז לעשות הפתיחה להביאו מיעקאטערנאסלאוו לקיסלאוואדשק עבד פשוט הייתי לעשות כאשר נצטוויתי.

ובזכות האמונה פשוטה אני הראשון גם עתה אשר זכיתי לראות גם בבנינו של הבנון עדי עד. ונפלאות ראיתי גם עתה את אשר לא שערתי ולא פללתי, הראה לי ד' הפעם.

כי את אשר אספר עתה לא רק כי לא אגזם חלילה, אפס אגלה רק מקצת מן המקצת, מהרב טוב אשר זכינו להנות אני וכל אנ"ש שי' דפה ביום טוב הזה...

ע"ד אתרוג היה לי ד' בעוזרי פה, ברכתי על האתרוג של חתנא דבי נשיאה...

כל השמונה ימים אכלתי ושבעתי ברוב כבוד והדר בסוכת כ"ק אדמו"ר שליט"א, יחד עם חתנא דבי נשיאה שליט"א, עם מענדי'ק היקר אשר אהבתי, ועם הרב אשר וויילער היקר והתמים והירא אלקים.

לילה אחת משמחת בית השואבה נתאספנו אנחנו אנ"ש שי' בסוכת רבינו שליט"א, והרמ"מ שליט"א יש אתנו, והרבה דברים נעימים שמענו מפיו, והיה לנו לכולנו לעונג גדול. שתינו בכל פעם לחיים אל כ"ק אדמו"ר שליט"א, ובסוף הערכנו טלגרמה "לחיים" אל כ"ק שליט"א, בטח נתקבלה והיתה לעונג.

בליל שמע"צ היתה קידושא רבא בסוכת כ"ק שליט"א באסיפת כל אנ"ש שי', עד שעה מאוחרת בלילה, בסדר מדויק תחת השגחתי. והרמ"מ שליט"א שתה הרבה ברוב ענוה ושפלות ובלי שום בליטה כלל וכלל, ודבר הרבה איזה שעות אחדות בלי הפסק מדברי דא"ח מעורבין ומתובלין במדרשי חז"ל וקבלה עם גימטריות, ע"ד אשר קבל מאביו שי', וערבים ומתוקים היה לאזני לשמעם, והיו כל הנאספים בהתפעלות גדולה.

למחר נתפשטה בכל העיר הדברים אשר דיבר וכשרונותיו בדרך הפלאה, וכמנהג העולם ברוב גוזמאות, אך לטוב, ובזה הוסרו כל הקושיות וכל המסכים, וכל אחד ואחד אמר לחברו "אָט דאָס האָט דער רבי גינומען אַ איידים וואָס פאַר עם פּאַסט" [הנה,

הרבי לקח חתן הראוי לו], וגם המבקררים, מוכרחים היו כולם להיות מודים בעל כרחם. ולרגלי השמועה הזאת נתאספו למחר להקפות רוב אנשים, וקודם הקפות היה קידושא רבא של הרבנית הגדולה [מרת שטערנא שרה] שליט"א בהחדר של הרב יחזקאל פייגין שי', גם כן ברוב סדר. והוא הרמ"מ שליט"א ישב בראש, ודיבר ארבע שעות רצופות!

איך האָב אויסגיזעצט דעם טיש ב"ה זייער גוט [סידרתי את היושבים בשולחן ב"ה טוב מאוד], רבנים מצד אחד, גבירים בע"ב מצד השני, ונתתי לכל אחד מקום הראוי לו. האחים וואלשאניק שי' האחים חפץ שי', וועקסליר - וועקסליר הוא אביו של וועקסליר הצעיר - שותק גדול כבנו, ומבקר גדול, ומשכיל גדול בעיני עצמו. ובא בפעם הראשון לשמוע באזניו את אשר ספרו לו במנין של ברלין, מרוב גדלותו של חתנא דבי נשיאה שליט"א, ונשאר עם כל החסידים עד שני' בלילה. ויצא ברוב התפעלות ואמר לי בזה"ל: "איך האָב דאָס אויף מיין לעבין ניט גיזעהן און ניט גיעהרט" [בחי לא ראיתי ולא שמעתי כזאת], אשרי יולדתו! וכן שמעתי מפי כולם בנוסח זה.

ההקפות היה ברוב ריקודים ברוב שמחה, בניגונים משמחות לב.

וכן למחר ביום שמח"ת באנו כולנו בערך עד עשרה מנינים בבוקר בשעה 11, ויצאנו בשעה שלישיית אחר חצות לילה. דאָס הייסט 3 פּאַר-טאַג [לפנות בוקר].

הסעודה היתה למטה בהחדרים השונים, חדר המנין, וחדר הרי"ף שי', והכל בסדר נכון ברוב שמחה גדולה, אשר אין לשער. אינני זוכר כעת אָזוי גוט פּאַרבריינגען [שהתוועדו כל-כך טוב]. צום טיש האָט מען זיך געזעצט [לשולחן התיישבו] בערך שעה 4, און געבענטשט האָט מען [ובירכו] בערך שעה 12 בלילה.

כל השמונה שעות לא זז הרמ"מ ממקומו ודבר כל העת דברים חמים המעוררים לתשובה ועבודה, ובכל פעם ופעם זכר את שם כ"ק שליט"א ברוב הדרת הכבוד, "איך האָב גיהערט פון דעם רבי'ן זאָל גיזונט זיין" [שמעתי מהרבי שליט"א], "דער רבי זאָל גיזונט זיין זאָגט" [הרבי שליט"א אומר]. הנה מה טוב ומה נעים היה לי לשמוע את כל זאת, אשרי שזכיתי לזה.

עטרת תפארת הוא לכ"ק שליט"א

ב"ה, אור ליום ד' לך תר"צ.

עתה באתי מהתחנה אשר שם היו כל אנ"ש שי' לכבוד חתנא דבי נשיאה שליט"א, ובנות ונכד כ"ק אדמו"ר שליט"א שיחיו לאורך ימים ושנים טובות ונעימים, אשר לפי שעה אחת יצאו ושמו דרכם צלחה ברלינה.

מה מאד ערב ונעים היה לי לראות את רוב הכבוד וההדר אשר היה לו לחתנא דבי נשיאה שליט"א הצעיר, אין מלה בלשוני לתאר גודל שמו הטוב אשר קנה לו בפעם האחרון בעירנו פה. צר לי מאד אשר כ"ק אדמו"ר שליט"א לא ראה את זאת, וגם לא יראה לעולם, כי בכל עת היותו עם כ"ק שליט"א הלא יתבטל כבודו כנר בפני אבוקה. עטרת תפארת הוא לכ"ק שליט"א, ובו בעזהשי"ת יתפאר כל הימים.

האמינו לי רבי יקירי כי לא אגזים אם אומר אשר ממש איך קען אים ניט! [אינני מכיר], יראתו הקודמת תתגדל ותתחזק משעה אל שעה ממש, והכל בסתר בלי שום בליטה, ועל אופן נעלה מאד מאד.

נודעתי כי יושב הוא בתענית פעמיים בשבוע, הוא לומד דא"ח הרבה, ולומד דא"ח של כ"ק אדמו"ר שליט"א ושל רבינו הגדול נבג"ם זי"ע [הרשב"ב]. הלואי שנזכה לשמוע מפיו חזר'ן אַלע שבת'ן [חוזר' בכל השבתות] דעם רבי'נס שליט"א חסידות, ותקוותי כי נזכה לאור כי טוב.

גלי זרועך

לפנינו קטע ממכתב כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע, לר' אלי' חיים הי"ד, מכ"א שבט תר"צ, בו מתייחס לטענתו בדבר כשרונות הכתיבה שלו. המכתב נכתב, כנראה, בהמשך למכתבי יומן אלו:

"לחינם מתאונן שאינו סופר, כי גם [אם] לפעמים שפתו לקוי' בשבושים שונים, הנה היא נקרא מאל", ומה גם בעת שמדבר לשבח הנה אז התיבות ירקדו כאילים.

תרנ"ה - תר"צ. חמישה ושלושים שנות עבודה חרישית, עבודת עבד נרצה לאדונו. ימי אור היו הימים ההם. בימים ההם ובעת ההיא גברה הצורה על החומר.

אם היה בורא ספר כזה הייתי חפץ לראותו, למען אתלמד איך לפעול בעתיד בע"ה. ... וחבל אשר לא התחיל לכתוב מאז היותו תלמיד אצל מלמדנו לדעת הרשב"ן נ"ע... ואומר לך, גלי זרועך וינהר והורא".

"תחילת מעשיך"

דברי ימי החודש השביעי בשנת הנשיאות הראשונה, עוד טרם קיבל הרבי על עצמו את הנשיאות באופן רשמי - זכרונות ימים אלו מתאפיינים בהפצרות החסידים מהרבי לקבל את עול הנשיאות באופן מוצהר מחד, ובהנהגת הרבי את קהל עדת החסידים בכלל ובפרט מאידך

■ ליל א' דראש־השנה

כ"ק אדמו"ר שליט"א התפלל תפלת מנחה דערב ראש־השנה בבכיות נוראות להפליא. אחרי תפלת מנחה התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לומר תהלים (בספר תהלים עם פירוש המצודות) בדביקות עצומה, במשך שעה ומחצה. אנ"ש והתמימים שי' נדחפו מאד על-יד כ"ק אדמו"ר שליט"א וניסו לשמוע את אמירת התהלים, אך כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר מאוד בלחש ורצינות איומה הייתה נסוכה על פניו הק'.

כשסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א לומר תהלים, התחילו להתפלל תפלת ערבית, השליח־ציבור היה ר' שמואל זלמנוב.

אחרי התפילה עברו כל הקהל לפני כ"ק אדמו"ר שליט"א שאיחל לכל־אחד ואחד "לשנה טובה תכתב ותחתם".

■ יום א' דראש־השנה

כ"ק אדמו"ר שליט"א ביקש הבוקר את השיחה דערב ראש־השנה ה'תש"ה שבה הנהגות כ"ק אדמו"ר הכ"מ בעת תקיעת שופר בשנת תש"ב. אחד הת' שנכח במקום הביא את השיחה הנ"ל לכ"ק אדמו"ר שליט"א.

לתפלת שחרית נכנס כ"ק אדמו"ר שליט"א בשעה 9:00. השליח־ציבור לפסוקי דזמרה - הרב שמואל וויילער. לשחרית - הרב מענדל קונין.

בתחילת התפילה עיין כ"ק אדמו"ר שליט"א בקונטרס ראש־השנה ש.ז. וכשהשליח־ציבור אחז בפסוקי דזמרה התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א להתפלל. במשך התפילה אירע כמה פעמים שסגר כ"ק אדמו"ר שליט"א את עיניו הק' לאיזה רגעים, ובאותם רגעים השתנו פניו הק' מאוד והיו איומות. הבעל קורא היה הרב יוחנן גורדון. אחרי קריאת התורה הלך כ"ק אדמו"ר שליט"א ממקומו לומר את החצי קדיש, ונשאר לעמוד עד לאחרי התקיעות לימין כסא קדשו של כ"ק אדמו"ר הכ"מ.

לפני התקיעות נתן כ"ק אדמו"ר שליט"א מטפחת אדומה להבעל תוקע שיעטוף בה את השופר (מספרים שמטפחת זו ספוגה מדמעותיו של כ"ק אדמו"ר הכ"מ). בעת אמירת "למנצח" לפני התקיעות כיסה כ"ק אדמו"ר שליט"א את פניו הק' בטליתו. הדחיפות היו איומות כי כולם רצו לראות את כ"ק אדמו"ר שליט"א בעת התקיעות. את ה"למנצח" והפסוקים אמר הרב שמואל לויטין, ה"בעל־תוקע" היה הרב משה דובער ריבקיין.

השליח־ציבור למוסף היה הרה"ת שמואל זלמנוב. במוסף תקע הרה"ת מענדל טענענבוים. אחרי התפילה עברו כולם על־ידי כ"ק אדמו"ר שליט"א, וכ"ק אדמו"ר שליט"א אמר לכל אחד ואחד "גוט יום טוב".

לקיים רצון ה', הרי עלידי תשובה בדיבור, אף שאין הכוונה כדבעי, מתגלה פנימיות הנשמה.

ליד הנהר התאסף קהל עצום מכל הסביבה לראות את כ"ק אדמו"ר שליט"א בעת אמירת התשליך. לאחר אמירת התשליך שאלו את כ"ק אדמו"ר שליט"א באם לנאום לפני הקהל שנכח שם וענה

בשעה 4:30 נכנס כ"ק אדמו"ר שליט"א לתפלת מנחה.

אחרי מנחה הלך כ"ק אדמו"ר שליט"א ל"תשליך" אל הנהר אשר בגן הבוטני ("בוטאניקל גארדן") אשר ברחוב איסטערן פארקוויי, שם נוהגים לילך לתשליך מידי שנה. לימינו הלך הרה"ג הרב מאיר אשכנזי, ואחריו הלך כל הקהל בתהלוכה מסודרת. בעת ההליכה לתשליך, ביאר כ"ק אדמו"ר שליט"א את הכלל ד"לא אד"ו ראש" על-פי נגלה ועל-פי חסידות, וביאר בארוכה הטעמים לתקיעת שופר שנאמרו עלידי הרס"ג והרמב"ם וכו', וכן סיפר שפעם אמר אדמו"ר הזקן שבליל ראש-השנה צריכה להיות העבודה בשמחה, ונכנסו אליו הצ"צ ור' נחום (בן אדמו"ר האמצעי) ושאלוהו אם כן מדוע הוא בוכה, וענה אדמו"ר הזקן: אלו הם דמעות של שמחה.

כשהגיעו לנהר, חיפש כ"ק אדמו"ר שליט"א מקום שיש בו דגים, וסיפר שפעם הלך האריז"ל עם תלמידו הרח"ו ז"ל ושאר תלמידיו על-יד נהר ואמר תורה, ולפתע הוציאה "לעגאשקע" (צפרדע) את ראשה מהמים ורצה הרח"ו לגרשה ומנע אותו האריז"ל מלעשות זאת ואמר: "זי וויל הערן תורה" [היא רוצה לשמוע תורה].

אחר-כך ביאר על-פי פסק-דין הרמב"ם שבפנימיות לבו רוצה כלי-אחד מישראל

בעת אמירת "למנצח" לפני התקיעות כיסה כ"ק אדמו"ר שליט"א את פניו הק' בטליתו. הדחיפות היו אימות כי כולם רצו לראות את כ"ק אדמו"ר שליט"א בעת התקיעות.

שידברו בפניהם באנגלית ובאידיש. מיד לאחר "תשליך" הלכו התמימים לנאום בבתי כנסיות, כפי שהורה כ"ק אדמו"ר שליט"א בהתוועדות ש"פ נצבים.

■ ליל ב' דראש-השנה

השליח-ציבור לתפלת ערבית - הרב מענדל קונין. אחרי תפלת ערבית עבר כל הקהל על-יד כ"ק אדמו"ר שליט"א שאמר לכל אחד ואחד "גוט יום טוב".

■ יום ד', ב' דראש־השנה

השליח־ציבור לפסוקי דזמרה - הרב ווילער. לשחרית - הרה"ת צבי קוטרסקי. למוסף - הרה"ת שמואל זלמנוב.

סדר התקיעות היה כביום הראשון. בשעה 4:30 נכנס כ"ק אדמו"ר שליט"א לתפלת מנחה. אחרי תפלת מנחה לימד הרב מרדכי מענטליק את המאמר שיצא־לאור לכבוד ראש־השנה.

במשך כל התפלות דראש־השנה ובעת התקיעות וכו' אחז כ"ק אדמו"ר שליט"א בידי חבילה סגורה, ולא הניח אותה לרגע, ואפילו בתפלת שמונה־עשרה, היה מניח את הסידור על החבילה. לא ידוע מה פשרה של חבילה זו. יש המשערים שזוהי חבילת פ"נים, ויש המשערים שמונח בתוכה איזה בגד.

מספרים בשם אמו של כ"ק אדמו"ר שליט"א - הרבנית הצדקנית חנה

שניאורסאהן - שבראש־השנה לבש כ"ק אדמו"ר שליט"א כיפה וחגר אבנט של כ"ק אדמו"ר הצ"צ. התמים אליהו גרוס שי' סיפר שהבחין שהכיפה הייתה קצת קרועה. אגב, במשך כל הראש־השנה לא הוריד כ"ק אדמו"ר שליט"א את הטלית מראשו הקדוש אף לא לרגע אחד.

■ יום ה', ג' תשרי, צום גדלי

היום אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א את הסליחות באמצע תפלת שחרית, בניגון מיוחד. ולא אמר אחרי כל מזמור - "אל־מלך". אחד התמימים רשם בשעת מעשה את סדר אמירת הסליחות.

לתפלת מנחה נכנס כ"ק אדמו"ר שליט"א בשעה 3:30.

כ"ק אדמו"ר שליט"א קרא היום להרב שלמה אהרן קזרנובסקי ושאל בשלומם של אלו שהיו באהל (בערב ראש־השנה), אם הם כולם בקו הבריאות, הנ"ל ענה

שבחסי ה' אף אחד לא ניזוק (מעניין, שבאותה תקופה התקררו רבים משינוי מזג האוויר ודוקא אלו שעמדו במשך שעות בגשם לא התקררו. ויהי לפלא).

בימים אלו כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א מכתב כללי-פרטי הנושא את התאריך "בין כסה לעשור תשי"א" שנשלח לרבים מאנ"ש והתמימים כמענה על מכתביהם: "קראתי הפ"נ בערב ראש-השנה על הציון, ואחר-כך בהיכל כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ, שלשם נכנסים לנתינת פדיונות וליחידות, והנותן כו' צריך להודיעו.

בטח ראה מכתבי הכללי, ובבקשה להודיע מה נעשה בזה במשך חדש הכללי הוא חדש תשרי ות"ח מראש".

■ יום ו', ד' תשרי, ערב שבת תשובה

בימים אלו יצא-לאור "קונטרס מאמרים (א) שבת תשובה ב) מוצאי יום-הכיפורים (קונטרס פג), הכולל מאמר ד"ה "כי חלק הוי"ה הש"ת, ד"ה "יחינו מיומים" מוצאי יום-הכיפורים - תרצ"ד, שיחת מוצאי יום-הכיפורים דשנת השי"ת ומכתב ערב יום-הכיפורים תרצ"ה אל אנ"ש על-דרך לימוד חסידות ברבים.

בהקדמתו לקונטרס מבאר כ"ק אדמו"ר שליט"א את העניין דתשובה עילאה שענינה אצל הפרט הוא "אסיפת וקיבוץ כל כוחות הנפש", "וכן הוא גם בכללות

הקומה שלימה של כל בני ישראל . . . שצריכים להיות נאספים ונצבים כולם כאחד". כ"ק אדמו"ר שליט"א מוסיף אשר "מהעניינים המסייעים באיחוד כל הפרטים, היא ההתקשרות עם הכלל . . . ובנוגע אלינו חסידי כ"ק מו"ח אדמו"ר הכ"מ . . . זהו ההתקשרות אליו על-ידי לימוד תורתו, הליכה בדרך ישרה אשר הורנו וכו'".

היום כתב כ"ק אדמו"ר שליט"א מכתב כללי-פרטי שנשלח בצירוף לקונטרס מאמרים הנ"ל, שבו מורה כ"ק אדמו"ר שליט"א ש"בודאי יזכה בו את כל סביבתו, ומה טוב אשר יתאספו ויתקבצו כו', כי כאמור בהקדמה לקונטרס זהו העניין של תשובה עילאה, ובמיוחד גדולה מעלת תשובה עילאה . . . בזמן הזה". כ"ק אדמו"ר שליט"א מסיים בהעתיקו את לשון ברכת כ"ק אדמו"ר הכ"מ בערב יום-הכיפורים אחר חצות, ומסיים: "ונזכה לקיום היעוד: "ישראל כיון שעושין תשובה מיד הן נגאלין".

באחד מהקדישים אמר היום כ"ק אדמו"ר שליט"א "ולעילא" (עם וא"ו).

■ מוצאי ש"פ וילך, שבת תשובה

הת' אליהו גרוס שי' סיפר שכשעה לאחרי תפלת ערבית נכנס ל"יחידות". כ"ק אדמו"ר שליט"א פנה אליו "נו, ראביי גראס" . . . בין הדברים סיפר לכ"ק אדמו"ר שליט"א שמר ב.ס. (שנכנס בט"ו אלול תש"י לבקש את ברכת כ"ק

שליט"א "לעקאח". כ"ק אדמו"ר שליט"א נענה בחיוב, וכשהתחיל לחלק אמר: "דער רבי האט געזאגט אז עס איז א מנהג עתיק. דער בעל-שם-טוב פלעגט זאגן איך גיב דיר לעקאח און דער אויבערשטער זאל דיר געבן א גוט יאר. דער טאטע - דער רבי נ"ע - האט מוסיף געווען א זיס יאר" [הרבי אמר שזהו מנהג עתיק. הבעל-שם-טוב היה אומר "אני נותן לך לעקאח, והקב"ה ייתן לך שנה טובה". והאבא - הרבי הרש"ב נ"ע - הוסיף "שנה מתוקה"]. לכמה אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א "א פריילעכער יאר" [שנה שמחה]. לכמה הוסיף כ"ק אדמו"ר שליט"א ברכה בענייניהם הפרטיים.

הרה"ת ר' מרדכי שי' שוסטרמן סיפר שכאשר נודע לו שכ"ק אדמו"ר שליט"א מחלק "לעקאח" היה באיסט-פלטבוש בבית-הכנסת של הרה"ת ר' יעקב העכט ועמו היו הרה"ת ר' חיים מאיר שי' בוקיעט ומר רפפורט, ומיד נסעו ל770. בבואם ל770 נודע שכ"ק אדמו"ר שליט"א כבר סיים את חלוקת ה"לעקאח", הם התאכזבו והחליטו לחזור, אך תוך כדי נסיעה הבחינו בכ"ק אדמו"ר שליט"א בדרכו לביתו (שברחוב ניו יורק), הם עצרו את המכונית ויצאו ממנה, ומר רפפורט (שאינו מאנ"ש) אזר אומץ ועצר את כ"ק אדמו"ר שליט"א באמצע הרחוב וביקש ממנו "לעקאח". כ"ק אדמו"ר שליט"א התנצל באמרו

אדמו"ר שליט"א בקשר לצבא), נוסע בערב סוכות לצבא, וקשה לו לפעול עליו שיניח שם תפילין, ואמר כ"ק אדמו"ר שליט"א: חשבתי שהוא מניח תפילין. א.ג.: אכן, הנחתי עמו תפילין זמן מה, אך עכשיו הוא מתבייש. כ"ק אדמו"ר שליט"א: מחבריו בצבא? א.ג.: כן. כ"ק אדמו"ר שליט"א: צריך לומר לו שהתפילין הם "מגן" נגד כדורים, וזוהי סגולה שיחזור בשלום, ותמסור לו את המכתב של כ"ק מו"ח אדמו"ר אודות הנחת תפילין וכו'. טרם צאתו אמר לו כ"ק אדמו"ר שליט"א "א גוטע וואך".

■ ו' תשרי

היום התחילו התמימים שי' לבנות את הסוכה למעלה בבית כ"ק אדמו"ר ואת הסוכה שבחצר 770 למטה.

■ ליל ט' תשרי

הת' אלי' שי' גרוס סיפר שהיום הביא לאמו של כ"ק אדמו"ר שליט"א - הרבנית חנה - תרנגולת עבור "כפרות". היא הודתה לו מאוד עבור זה, והגישה פירות לשולחן, ואמרה לו: "איך דער היים פלעגט מען זאגן מאכט א ברכה" [בבית זה נוהגים לומר 'תעשה ברכה'].

■ יום ד', ט' תשרי

את תפלת שחרית התפלל היום כ"ק אדמו"ר שליט"א קצת יותר מוקדם מהרגיל. לאחר תפלת שחרית ניגשו זקני החסידים וביקשו מכ"ק אדמו"ר

■ ליל יום הקדוש, יום הכיפורים

לפני "כל נדרי" אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א תהלים בספר תהלים עם מפרשים (מספרים שאבי כ"ק אדמו"ר שליט"א - הרלוי"צ נ"ע - נתן את התהלים הזה לכ"ק אדמו"ר הכ"מ, והוא נתנו לכ"ק אדמו"ר שליט"א. כמה מהות' הבחינו שעל-גב הכריכה מבפנים כתוב "כ"ק אדמו"ר").

מספרים שה"ק"טל" של כ"ק אדמו"ר שליט"א עשוי מחולצה של כ"ק אדמו"ר מהר"ש, שקיבל במתנה מכ"ק אדמו"ר הכ"מ (הקיטל הוא קצר) אחרי תפלת ערבית התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לומר תהלים, והגביה את קולו בסיום כל מזמור כחזן. בשעה 10:45 סיים לומר את כל התהלים.

כשירד כ"ק אדמו"ר שליט"א מלמעלה הבחין שאחד התמימים נשאר לישון

כ"ק אדמו"ר שליט"א פתח את המגירות של הכתבים והוציא כמה 'ביכלאך' כתבי-יד ועיין בהם לזמן מה, ואחר-כך החזירם למגירות וסגרם ופרץ בבכי עז, וכה עמד בקירוב לחצי שעה ובכה בבכיות עצומות.

שאינו לו "לעקאח" עמו, אך הנ"ל לא הרפה והציע את עוגת הדבש שקנה זה עתה. כ"ק אדמו"ר שליט"א נענה ברצון וחילק לכל אלו שהיו במכונית פרוסת "לעקאח", ואיחל להם שנה טובה ומתוקה.

בשעה 12:30 נסע כ"ק אדמו"ר שליט"א לאהל ועמו נסעו כמה-יכומה מאנ"ש והתמימים שי'.

תפלת מנחה התפלל כ"ק אדמו"ר שליט"א בשעה 5:00.

לפנות ערב, קודם אמירת כל נדרי, נכנסו אליו כמה מאנ"ש והתמימים שי' לבקש את ברכתו הקדושה. כ"ק אדמו"ר שליט"א פרץ בבכי ואמר: "דער אויבערשטער זאל געבן א חתימה און א גמר חתימה טובה. א שנה טובה ומתוקה [הקב"ה יתן חתימה וגמר חתימה טובה. שנה טובה ומתוקה]. השי"ת יתן לכל אחד ואחד התעוררות תשובה אמיתית, וכמו שכ"ק מו"ח אדמו"ר כותב במאמר, שמזונותיו של אדם קצובים לו מראש-השנה, מזונותיו לשון רבים, מזון רוחני וגשמי, שיומשך בטוב הנראה והנגלה."

כשנכנסו הבחינו שכ"ק אדמו"ר שליט"א חגור באבנט לבן (קרוע קצת) מעל הקאפאטע, ולבוש בכיפה גבוהה שחורה (קרועה במקצת) - שע"פ השמועה (בשם אמו של כ"ק אדמו"ר שליט"א) הם של כ"ק אדמו"ר הצ"צ.

בבית־המדורש על גבי הספסלים, ואמר
כ"ק אדמו"ר שליט"א "היינט ביי נאכט
דארף מען זיך גוט אפרוען" [הלילה
צריכים לנוח היטב].

■ יום ה', יום הכיפורים

השליח־ציבור לפסוקי־דמרה - הרב
וויילער. לשחרית - הרב מענדל קונין.
למוסף - הרב שמואל זלמנוב. בעת
התפלות, בפיוטים וכו' בכל פעם שכ"ק
אדמו"ר שליט"א עמד ממקומו, עמדו
כולם עמו.

בעת שאמר השליח־ציבור את הפיוטים
אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א את כל
התהלים. בהפסקה שבין תפילת מוסף
למנחה, כאשר כל המתפללים עזבו
את חדר כ"ק אדמו"ר הכ"מ והלכו לנוח
כו', הבחין לפתע אחד התמימים שכ"ק
אדמו"ר שליט"א עולה בחזרה מחדרו
הקדוש, לחדר כ"ק אדמו"ר הכ"מ, נעמד
במקום שעומד בתפילת שמונה עשרה,
ומכסה את פניו הקדושות בטלית וקורא
פ"נים!

הרה"ת מיכל פיקרסקי שנכח במקום
סיפר שלאחר זמן מה הבחין שכ"ק
אדמו"ר שליט"א סיבב את טליתו הק'
באופן שהפסים השחורים של הטלית
היו מסביב לראשו הקדוש, ופתח את
המגירות של הכתבים והוציא כמה
'ביכלאך' כתבי־יד ועיין בהם לזמן מה,
ואחר־כך החזירם למגירות וסגרם ופרץ

בבכי עז, וכה עמד בקירוב לחצי שעה
- כמעט במשך כל ההפסקה - ובכה
בבכיות עצומות. אחר־כך יצא מחדר כ"ק
אדמו"ר הכ"מ וירד לחדרו הקדוש.

ל"מפטיר יונה", עלה כ"ק אדמו"ר
שליט"א במנין מיוחד שעשו בחדר
של ה"מרכז". השליח־ציבור למנחה -
הרה"ג ר' אברהם זיסקינד לנעילה - הרב
שמואל זלמנוב. אחרי תפלת ערבית לא
קידשו את הלבנה כי היה גשום.

■ מוצאי יום הכיפורים

אחד מאנ"ש שלא היה בעת חלוקת
הלעקאח בערב יום־הכיפורים נכנס
לכ"ק אדמו"ר שליט"א לבקש לעקאח,
ואמר לו כ"ק אדמו"ר שליט"א "איצטער
איז ניט דער עניין פון ערב יום הכיפורים,
אבער נא דיר (ונתן לו חתיכת לעקאח)
פאשען זיך אויף א גאנץ יאר" [עכשיו
אינו העניין דערב יום הכיפורים, אבל קח
לך כדי ליהנות במשך כל השנה].

בשעה 9:00 לערך נכנס כ"ק אדמו"ר
שליט"א לסעודה בבית כ"ק אדמו"ר
הכ"מ. אחרי ברכת המזון דיבר כ"ק
אדמו"ר שליט"א מעט, ובין הדברים
אמר: בספרי מוסר מובא שהקב"ה
אוהב רשעים, ולומדים זאת מפסוק. כן
דיבר אודות המעלה והחביבות של בעלי
תשובה. וסיים "מוצאי יום־הכיפורים
איז אלץ אין ארדענונג" [במוצאי יום־
הכיפורים הכל בסדר].

את פניך אבקש

רשימת זכרונות ספוגת רגש מנסיעת ה'צ'ארטר' הראשונה ומהשהות בבית חיינו בחודש השביעי, כפי שהועלו בידי הרב מיכאל יהודה אריה לייב כהן, מאנ"ש כפר חב"ד, שזכה להתקרב אל המאור ולחסות בצל הקודש בחודש המושבע של שנת תשכ"א

חלק ראשון

האושר הגדול הצפוי לנו

א' דסליחות - כ"ו אלול תש"כ

השעה - 5:45 לפי שעון ארץ ישראל;
המקום - אווירון אל-על, בריטניא,
מס' 210, באם הדרך מכפר חב"ד
לליובאוויטש שבברוקלין, הנמצא בין
שמים לים. יושב הנני על-יד החלון
ורואה רק שמים וים. הנסיעה היא ב"ה
די נוחה, וכעת נעשה האויר טוב בפנים,
למרות שמעשנים.

אתמול (במוצאי שבת קודש) בעת
הסליחות בבית-המדרש הישן,
נפרדתי בברכת "צאתך לשלום" מכל
המתפללים, והרבה באו גם מבית-
המדרש החדש להיפרד מחלק
הנוסעים שמתפללים כאן.

חברת אל-על שלחה אוטובוסים לכפר
חב"ד, בעד הנוסעים שהיו 20 כן ירבו,
ובעד המלווים גם-כן. יצאנו מכפר חב"ד
בשלושה אוטובוסים, לא רק מלאים,
אלא גדושים עד כדי כך שחצי שעה
נתעכבה הנסיעה בגלל שהנהגים סירבו
להסיע כל-יך הרבה אנשים, באמרם
שזה 'למעלה מכפי הנורמה'.

באנו לשדה התעופה בלוד, ומצאנו
כל השטח (הכיכר) שלפני בנין השדה
תעופה מלא מאוד, ועל-יד הכניסה
לבנין עומדים שוטרים בשרשרת ואינם
מרשים להיכנס רק להנוסעים (אחר-כך
כמה מבני ביתי שי' הסתננו פנימה גם-

כן). שם, בבנין, היה מלא וגדוש ורעש
נורא. שם מסרו לי שנים מאנ"ש דברים
שונים לאדמו"ר שליט"א, ורשמתי
אותם כעת.

ה"צאתכם לשלום" מהמלוים היה ב"ה
ברוב עם כן ירבו וברוב פאר. יש כמה
דעות במספר המלוים - יש שאומדים
באלפיים, ויש בכחות; על כל פנים
היה ב"ה קהל גדול מאוד כן ירבו. רק
הנני מצטער שבגלל רוב הצפיפות
לא מצאתי את בני דובער שיחי' ולא
נפרדתי ממנו, וכשהייתי כבר בחצר
שדה התעופה חיפשתי בעיני, בין
אלפי המלוים שהצטופפו בגוזזטרא
למעלה, וכן מכל החלונות היוצאים
מהבנין בן 3 או 4 הקומות, ולא מצאתיו.
וזה סימן טוב שבטח בעזרת ה' יתברך
יסע בקרוב בהצלחה להרבי שליט"א.

בחצר הנמל יצאנו בריקוד, ואחדים
מאנ"ש שיחיו - לא מהנוסעים - הגיעו
גם לחצר הנמל, וביניהם הרב החסיד
ר' שלום דב בער שי' זיסלין אשר רקד
אתנו. רואים אנו אלפי ראשים מהמלוים
שמצטופפים למעלה בגוזזטרא,
שארכה כחצי הבנין של הנמל, וכולם
שרים אתנו ומנופפים בידיהם. קיבלנו
ברכת הפרידה מהמלוים שהיו בחצר,
בנשיקות חמות, ועלינו על מדרגות
האווירון. בעת העליה על המדרגות
עלינו לאט לאט והסתכלנו על המלוים
ונופפנו בידינו בברכת "זייט געזונט",
ונפרדנו מהם בדמעות חמות של

”מים רבים” תשי”ז.

ר' ברוך שי' פריז ניגש למיקרופון וחוזר חלק המאמר באתי לגני תשי”ז. הנוסעים מטיילים מקצה אחד לשני, ואחד בא לשני לשוחח קצת. גם אנשי צוות האווירון רואים שאין זה להם טיסה רגילה שאחד אינו מכיר את השני, אלא שכעת נוסעים משפחה אחת, כולם בני אב אחד, עם דעה אחת ועם לב אחד, נוסעים לרבי שליט”א. כל אחד יושב ומתאר במוחו האושר הגדול הצפוי לו בבואו לרבי שליט”א.

השעה כעת 10:10. הטיסה ב”ה די טובה, אם כי לפעמים מרגישים קצת עליה וירידה באויר. רציתי לנוח ולהירדם ואינני יכול בשום אופן. ראשי קצת מסתובב. שומעים מאוד את הרעש של הטיסה. הרמקול מכריז כעת שבעוד כחצי שעה אנו מגיעים לפריז. השעה 10:30. הכריזו במיקרופון שכל אחד יהדק החגורה - הצמודה לכל כסא - כי מתקרבים לפריז.

”איר פארט צום רבי’ן שליט”א, אשריכם”

השעה 12:20 אחרי חצות לילה, אור ליום ב’ ז”ך אלול תש”כ, בתוך האווירון, בשעה 11 לפי שעוני ולפי שעון פריז 10. ירדנו בנמל התעופה פריז. הירידה היתה קלה וכמעט שלא הרגשנו הנחיתה. כשנעצרנו, פתחו דלת של

שמחה על הכבוד הגדול שעשו לחסידים הנוסעים לרבי שליט”א, ועל הרגש החם אשר בלבב כל אחד ואחד, על האושר הגדול הצפוי לנו לזכות בקרוב לראות את הרבי שליט”א.

נכנסתי לאווירון עם מזוודתי הקטנה שבה הטלית ותפילין, חומש, תניא, מחברות לכתובה, מגבת, כוס לנטילת ידיים וכו’. צוות המטוס - הנקראים דיילים - הראו לי מקומי לפי המסומן בכרטיס, והוא על-יד החלון, ועל-יד ר’ יצחק מענדל שי’ ליס.

השעה כעת קרוב 6, האויר היה טוב בפנים. כשהתרוממנו למעלה אמרנו תפילת הדרך. כעת נגשו 2 צעירים - אל’ שי’ לנדא ושלוש לייב שי’ אייזנברג - למיקרופון, והכריזו שכל אחד יוציא מאמתחתו חומש תהלים ותניא, ושנלמד ביחד. הוצאתי כל השלושה ספרים הנ”ל ולמדנו כולנו ביחד. היינו, שהמקריא במיקרופון אומר פסוק חומש ורש”י, וכל אחד מסתכל בספרו ולומד.

השעה 6:10. עוסק הנני בכתובה כל הזמן, וקצת הנני מרגיש סיבוב בראשי ואינני שם לב לזה, וה’ יתברך בטח יעזור. ביקשתי מאיש הצוות כוס תה והבטיח לתת מיד. השעה 6:45. לאחר ציפייה רבה הביאו לי כוס תה על מגש ושתייתי והחייתי קצת נפשי. כעת מקריאים במיקרופון קטע מהמאמר

המטוס, ומיד נתקרבו מכוניות עם מדרגות וירדנו כולנו. העלו אותנו לתוך אוטובוסים - החפצים השארנו באווירון - וכעבור כמה דקות הגענו לאולם המתנה הנקרא טראנזיט. האויר שם אירופי קר. האולם גדול מאוד ומלא אנשים כמונו שירדו מאווירונים אחרים לחניית בניינים.

חיכנו לבואם של אנ"ש שיחיו מפריז, כיון שמכפר חב"ד כתבו להם זמן טיסתנו ומתי בדיוק נהיה בפריז, אבל לא רואים אנו אף אחד. אחר־כך החלטנו אולי לא נותנים לאנ"ש שי' דפריז להגיע אלינו - כיון שזה אולם טראנזיט - והלכנו בכל הקצוות לחפשם, ויצאנו למרפסת - גזוזטרא ארוכה וצרה - וראינו את כל אנ"ש שיחיו שבאו לקבל פנינו ועמדו למטה (כי אנו היינו בקומה השניה, כ־10 מטר הלאה מהבנין). אחדים מאתנו ניסו לרדת ולהיפגש אתם ומיד גרשום השוטרים בחזרה למעלה, ובגלל הרעש הגדול דשם מהאווירונים שיוצאים ובאים, היה צורך לצעוק, אחרת לא שמעו איש את רעהו. באו כשלושה מנינים כן ירבו, ביניהם שהכרתים מיד - ר' ישראל נח שי' בליניצקי, ר' ניסן שי' נמנוב, ר' נחום שי' לאבקובסקי, ר"ל שי' לוי, ועוד ועוד. דברנו אתם על־ידי צעקה בקול. אחר־כך שרנו ורקדנו במקומנו והם שרו ורקדו למטה, כי הגזוזטרא היא ארוכה אבל צרה מאוד.

אחר־כך דיבר בקול רם שעה ארוכה ובהתלהבות גדולה ר' ניסן שי' נמנוב, וצעק: "איר פארט צום רבי'ן שליט"א, אשריכם וכו'" [הנכם נוסעים אל הרבי, אשריכם], ובירך אותנו, וכן כל הבאים בירכונו בנסיעה טובה. בינתיים עבר כשעה ויותר, וניגש אלינו איש אחד מאל־על, ואמר לנו לרדת למטה (הגזוזטרא והאולם הם בקומה הב') ולעלות לאווירון כי אנו ממריאים הלאה.

◆

השעה כעת 12:40 בלילה. הגישו לנו ארוחת ערב, והפעם כשרה למהדרין מן המהדרין. השעה 1:25 בלילה. גמרתי לאכול, קראתי קריאת־שמע־שעל־המיטה, כובו כל האורות, רק השאירו מנורות קטנות כי זמן שינה כעת, וגם קשה לי לכתוב מפני מיעוט האור ובעיקר שמרגיש הנני עייפות נוראה וראשי קצת מסתובב ואנסה להירדם.

השעה 11:15 לפי שעוני, אמרנו סליחות במנין בשני קצות האווירון. מסתכל הנני בחלון ורואה שמתחיל להאיר - האיר פני המזרח שבחברון - ומתחת למטוס רואים עננים לבנים כמו הרי שלג. ובעוד כשעה ורבע - לפי דבר אנשי הצוות - נגיע בעזרת ה' יתברך לאמריקה, ומתחילים כבר להתגרוש: עוד מעט והנה מגיעים למחוז חפצנו לליובאוויטש ולשמחתנו אין קץ.

השעה כעת 12:10. השמש זרחה והאיר היום. אחדים מאתנו ניגשו עם תפילין לאנשי הצוות והניחו אתם תפילין, אשר עשו זה בלי שום סירוב, וקראו אתם שמע וכו'.

השעה כעת 12:50. אנשי כפר־חב"ד התדברנו בינינו לשלוח תיכף בבואנו לנמל התעופה בניוארק, מברק לכפר־חב"ד שהגענו ב"ה לשלום (לפני שנסענו התדברנו עם זה שמחלק הדואר בבתים שנשלח מברק אחד והוא יחלק העתק לכל משפחה ומשפחה שממנה נסע מישוהו, ונתנו לו רשימת המשפחות). סידרנו נוסח המברק לכפר־חב"ד, ושומעים אנו כרוז ברמקול שכל אחד יתיישב על מקומו ולחגור החגורות, כי עומדים בקרוב להגיע לניוארק! כל אחד התיישב והתלבש וארז חפציו ומצפים בהתרגשות גדולה להגיע בקרוב למחוז חפצנו בשעה טובה ומוצלחת!

♦

להיכנס ל'יחידות' לרגע אחת - זעהן זיך

יום ב' ז"ך אלול

השעה 2:30 לפי שעון ניוארק (ומעתה יכתבו הזמנים לפי שעון המקומי), בבית גיסי צמח שי' [גורביץ]. באנו לנמל התעופה ניוארק בשעה 7 וכמה דקות ובסך־הכל ארכה הנסיעה מלוד עד ניוארק 20 שעה עם 30 דקות

- בערך - ובזה נכללו שתי החניות - בפריז שעה אחת ובגאנדר 40 דקות. כשהגענו לניוארק, לפני שירדנו מהאווירון, הודינו לאנשי הצוות בעד שירותם האדיב, ונפרדנו מהם בברכת שלום ולהתראות!

נכנסו לאולם גדול ששם בודקים את הפספורטים והחפצים וכל זה עברנו במשך רבע שעה בערך. בעמדנו שם ראינו דרך קיר של זכוכית שבקומה ב' את אנ"ש והתמימים שיחיו שבאו לקבל פנינו. יצאנו מאולם המכס ועלינו לאולם ששם המתינו עלינו ופגשנו שם כמה מאות כן ירבו שבאו לקבל פנינו, ובתוכם בני ברוך שלום שי' ובן אחי יואל שי' וכולם ברכונו בשלום עליכם ועם הרבה מהם התנשקתי. כעבור כרבע שעה או 20 רגעים באו כל הנוסעים ויצאנו ביחד עם המקבלים ועשינו ריקוד במעגל גדול אשר תפס חלק ניכר באולם ההוא.

יצאנו לרחוב ועלינו לאוטובוסים שהכינו בשבילנו והובילו אותנו ישר לבית הרבי שליט"א, וכאן קוראים לזה סעווען־סעווענטי, או ליובאוויטש. הגענו ב"ה למחוז חפצנו לליובאוויטש שבברוקלין! והיה זה בערך קרוב לשעה 9, ושם התברכנו מעוד אנ"ש שיחיו - שהיו שם בבית־המדרש למעלה - בברכת שלום עליכם. מישוהו הלך אתנו להראות הדרך לבית הטבילה. המקוה היא חמה ונקיה וגם נותנים מגבת לכל

אחד - זה כבר נוסח אמריקה. חזרנו לליובאוויטש, סידרנו כמה מניינים והתפללנו. עליתי לתורה וברכתי ברכת הגומל.

ראיתי שם עוד אנ"ש שי' שבאו להיפגש אתנו. השעה כבר 12 בצהריים, הכרתי שם את מזכיר כ"ק אדמו"ר שליט"א, הרב חדקוב שי', ובדברי אתו הצגתי את עצמי בתור חבר ועדה המארגנת את הנסיעה, ושאלתי אולי באפשרי שניכנס לכ"ק אדמו"ר שליט"א ל'יחידות' רק לרגע אחת ממש - זעהן זיך - ואמר לי - "מי פירט זיך אז פריער גייט מען אייפן אהל, און אייף יחידות וועלן מיר אריין גיין בין כסה לעשור" [נוהגים שקודם הולכים לאהל, ול'יחידות' ניכנס בין כסה לעשור].

בני שי' לקח מזוודותיי והלך אתי לגיסי צמח שי', שגר קרוב לליובאוויטש מעבר לרחוב. כתבתי מכתב לביתי, והלכתי לטייל קצת עם בני ברוך-שלום שי' ושוחחנו מהנעשה אתו פה ומהנעשה אצלנו בארץ-הקודש.

והנה נפתחה הדלת מחדרו של כ"ק אדמו"ר שליט"א

בני שי' אמר לי שבשעה 3:15 מתפללים תפלת מנחה וכ"ק אדמו"ר שליט"א מתפלל בצייבור, ואוכל לראות את כ"ק אדמו"ר שליט"א.

הלכנו לליובאוויטש ונכנסו לבית-המדרש, והתכוננתי לראות ולהיראות את פני הק' של נשיאנו כ"ק אדמו"ר שליט"א (לפני זה שאלתי את כמה מזקני אנ"ש אם לברך ברכת שהחינו כעת או בהיכנסי ליחידות? והיו כמה דעות. הרב דכפר חב"ד שי' אמר לי שעל-פי הלכה צריכים כעת לברך, והרבה מהצעירים אמרו שהמנהג פה הוא שמברכים בעת שנכנסים ליחידות, והחלטתי לעשות כפי המנהג).

והנה נפתחה הדלת מחדרו של כ"ק אדמו"ר שליט"א, וכ"ק אדמו"ר שליט"א נכנס לבית-המדרש ועמד בקרן מזרחית צפונית. בראותי את פניו הקדושות התרגשתי ורעד עבר בתוכי, עמדתי והסתכלתי על כל תנועה. החזן התחיל להתפלל (החזן הי' שמו קונין שי' ואומרים שהוא למעלה מבן 90 לאריכות ימים ושנים), התפללו מנחה, בעת שפסע כ"ק אדמו"ר שליט"א לאחר שמונה-עשרה הג' פסיעות, התחיל הש"ץ חזרת השמונה-עשרה, וקרוב ל"נקדישך" חזר כ"ק אדמו"ר שליט"א למקומו. כשגמר הש"ץ השמונה-עשרה ניגש אליו מי שהוא ואמר לו שלא יאמר תחנון, וכ"ק אדמו"ר שליט"א האט א שמייכל געטאן [חיך]. כ"ק אדמו"ר שליט"א מתפלל בסידור וגם חזרת הש"ץ שומע מתוך הסידור. אחרי תפילת מנחה חזר כ"ק אדמו"ר שליט"א לחדרו.

אחר-כך נשמע קול שלכבוד האורחים מארץ ישראל ת"ו יאמר כ"ק אדמו"ר שליט"א מאמר חסידות בלילה בשעה 9, ולשמחתנו אין קץ.

♦

מיט יעדער ווארט מיינט ער דאס מיר

אתמול בלילה, בשעה 9, התאספנו בבית-המדרש החדש (יורדים לשם במדרגות. מקודם היה שם סוכה וכעת בנו קירות וגג ועזרת נשים). סידרו שם שולחנות לאורך הבנין ובצד דרום סדרו שולחן בעד כ"ק אדמו"ר שליט"א. שולחן זה סודר על גבי כמה שולחנות (בכדי שיראו כולם את פניו הקדושות של כ"ק אדמו"ר שליט"א). תפסתי מקום טוב בסמוך לכ"ק אדמו"ר שליט"א. בשעה 9:30 בא כ"ק אדמו"ר שליט"א ובבית-המדרש נעשה מיד שקט, ושביל סודר בעד כ"ק אדמו"ר שליט"א לעבור למקומו. כ"ק אדמו"ר שליט"א ישב על כסא שהוכן שם, שרו כמה ניגונים לבביים, וכ"ק אדמו"ר שליט"א אמר המאמר "לך אמר לבי בקשו פני", ודיבר בו מענייני תשובה וזיכוך החומר, והביא דברי אדמו"ר הזקן על-הפסוק "מבשרי אחזה" - "אז מי דארף שייערין דעם בשר ביז מי זאל דורך עם אלקות" [צריך לקרצף את הבשר, עד שדרכו יראו אלקות]. אמירת המאמר ארך בדיוק 53 רגעים. בעת שמעי את המאמר האב איך

גיפילט אז דער רבי שליט"א רעדט דאס צו מיר און מיט יעדער ווארט מיינט ער דאס מיר - מי דארף מזכך זיין דעם נפש הבהמית! [בזמן המאמר הרגשתי שהרבי שליט"א אומר זאת אלי, ובכל מלה הוא מתכוון אלי - צריך לזכך את הנפש-הבהמית!].

כל התלמידים וחלק מהאורחים, ואני בתוכם, התיישבנו על השולחנות והספסלים לחזור המאמר, ובראשם החוזר בן-אחי יואל שיחי', אשר חננו השם יתברך בזכרון נפלא.

היום (יום ג') בבוקר קמתי בשעה 6 והלכתי לסליחות 770. כשהגענו על-יד ליובאוויטש, ראיתי והנה ממולי הולך כ"ק אדמו"ר שליט"א. עליתי מהר על המדרגות (3 מדרגות) ועמדתי בצד, וכ"ק אדמו"ר שליט"א עבר והסתכל עלי. בשעה 7 בדיוק התחילו לומר סליחות, וכ"ק אדמו"ר שליט"א עמד על מקומו בקרן מזרחית צפונית, וכעבור כחצי שעה בערך גמרו הסליחות וכ"ק אדמו"ר שליט"א הלך לחדרו. התחילו לסדר מניינים לתפילה בבית-המדרש ובחדר שני, ועלייד שולחן אחד התיישבו הרבה אנשים ובן-אחי יואל שיחי' חזר המאמר "לך אמר לבי".

בני ברוך שלום סיפר לי, שכ"ק אדמו"ר שליט"א כתב מכתב כללי ונתנו לו את המכתב שימסרו לדפוס לעשות אלפי

נכנסתי להציון ופחד אחזתני

יום ד', ערב ראש־השנה

בבוקר באתי ל־770 בערך ב־7:30, והיה כבר בסוף אמירת סליחות שאמרו בבית־המדרש החדש וכ"ק אדמו"ר שליט"א עמד במקומו - קרן דרומית מזרחית. אחרי סליחות הלכו להתפלל מנינים מנינים במקומות שונים.

הלכתי למקוה ברחוב איסטערן פארקוויי פינת ברוקלין, ושלמתי בעד כל חודש תשרי (וזה בהנחה מיוחדת בעד אורח מארץ ישראל) דולר אחד. חזרתי ל־770 והתפללתי. נכנסנו לחדר של צא"ח ועשינו שם התרת נדרים. אחר־כך שמעתי שכ"ק אדמו"ר שליט"א תיכף יעשה התרת נדרים, ועליתי על שולחן וראיתי וגם שמעתי איך שכ"ק אדמו"ר שליט"א אומר סדר התרת נדרים. אחר־כך נכנס כ"ק אדמו"ר שליט"א לחדרו.

אחר־כך התחיל סדר קבלת הפדינונות ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א ונעשה תור על־יד דלת חדרו הק'. הרבי שליט"א פותח דלת חדרו ומקבל הפ"נ ונכנס לחדרו, וכעבור משך זמן מתאספים עוד אנשים ושוב פותח הדלת ומקבל הפ"נ.

בעת מסירת הפ"נ ראיתי הרבה מאנ"ש שגרים במקומות רחוקים ובאו למסור הפ"נ לכ"ק אדמו"ר שליט"א. כתבתי

העתקות - בפוטו - ואחר־הצהריים היה זה מוכן ויתן לי המכתב.

בצהריים שמעתי קול ברדיו באידיש והרב יוסף שי' ויינברג מדבר (אותו הנני מכיר מארץ ישראל) ונושא דיבורו היה אודות ביאת קבוצת חסידים מארץ ישראל באווירון מיוחד, וסיפר שכ"ק אדמו"ר שליט"א כתב מכתב כללי וציטט משם אי־איזה קטעים.

תפילת מעריב תמיד מתפללים בשעה 9. היום חיכו כחצי שעה עד שיצא כ"ק אדמו"ר שליט"א מחדרו ובא להתפלל. ושמעתי אחר־כך אומרים שהיה מי שהוא ביחידות. ומפי בני־לווייתני מארץ ישראל נודע לי שהיה זה ביחידות קצין המחוז של רמת גן מר פרנקל שי' (אגב, עוד באווירון שמעתי שסיפר שהוא מביא אתו מתנה לכ"ק אדמו"ר שליט"א מאת ראש עיריית רמת גן מר קריניצי שי' 2 ספרים).

בערב ניגש אלי בחור אחד בשם קלמן שי' בריקמן, ואמר לי שהזמינו אותי ל־2 הימים של ראש־השנה לאכול על שולחן כ"ק אדמו"ר שליט"א, והודיתי לו על־זה, ובתוכי התרגשתי מאוד על הזכות הגדול לאכול על שולחן אחד עם כ"ק אדמו"ר שליט"א, וכמאמר רז"ל "כל הנהנה משולחן שתלמידי חכמים מסובים בו כאלו נהנה בו".

♦

היא הרי עבודה בשמחה. ושימושך
ב"בקשו פני", פנימיות הנפש, שזה
מעורר ומביא את "פניך הוי' אבקש",
עצמות איך-סוף, וכאמור לעיל שזה
צריך להיות בשמחה וטוב לבב, שאזי
זה יורד למטה מטה בענייני העולם
בכתיבה וחתימה טובה לשנה טובה
ומתוקה בגשמיות וברוחניות, עד לבני
חיי ומזונא ריחא, באמת ובאמתיות,
כתיבה וחתימה טובה לשנה טובה
ומתוקה".

ואמרו כולם אמן!

ראיתי שדפק בדלת של האהל, הגם שהיתה פתוחה

אחר-כך כתבתי פ"נ בעד אהל אדמו"ר
[הרי"צ] נבג"מ זי"ע. בינתיים ראיתי
שבאו עוד מאנ"ש שלא ראיתם עד
עתה, וידוע הפתגם בין החסידים "אז
מי פארט צום רבי'ן איז מיטן זעהן
זיך מיט חסידים שלאגט מען שיים
אויס די הוצאות, און די איבעריקע
איז שיים כולו רווח" [כשנוסעים
לרבי, הרי בפגישה עם החסידים כיסו
את ההוצאות, והיתר - כולו רווח].
ראיתי את ידידי ורעיי משיבת
תומכי תמימים ברוסיא, אלי נחום שיי
שקלאר ועוזיאל שיי חזנוב. את אלי
נחום שיי הכרתי מיד והוא לא הכיר
אותי, ולפי החשבון שעשינו לא ראינו
זה את זה בערך 35 שנה. עוזיאל שיי
הכיר אותי מיד ועשינו חשבון שלא

פ"נ ושמתי במעטפה וכן היו בידי
עוד פ"נ כולם במעטפות מיוחדות,
מהבית-ספר בזרנוגה ומעוד אנשים
מכפר חב"ד, וגם מה שנתנו לי בנמל
התעופה בלוד, ועמדותי בתור. כשהגיע
תורי נתתי כל המעטפות עם הפ"נ לידו
הימנית של כ"ק אדמו"ר שליט"א,
ומידו הימנית שם בידו השמאלית
עם כל הפ"נים שקבל לפני, ואמר לי:
"א כתובה וחתימה טובה לשנה טובה
ומתוקה", ואמרתי אמן.

אחר-כך ראיתי שמסדרים פ"נ כללי,
וכל אחד חותם שם שמו ושם אמו,
ונותן דולר אחד (דמי פ"נ), ואחדים
מהצעירים אמרו לי שעל פ"נ זה
חותמים רק זקני אנ"ש ולא צעירים.
ולא ידעתי מה לעשות. שאלתי את
בן-אחי יואל שיי - שהוא בר דעת און
פארשטייט א אינטערעס [מבין ענין]
- ואמר לי - שאינו יודע מה השאלה
בזה ושצריכים כולם לחתום ושגם
הוא יחתום, וחתימתי שמי ושם אמי
ונתתי דולר אחד ואחר-כך חתם שמו
בן-אחי יואל שיי. אחר-כך הכניסו
זקני אנ"ש שיי את הפ"נ הזה לכ"ק
אדמו"ר שליט"א, ובעת קבלו הפ"נ
אמר הדברים האלו - (העתקתי זה
אחר-כך מאלו שרשמו זה מיד) וזלה"ק
(בתרגום מאידיש):

"יתן השי"ת התעוררות תשובה
אמתית, תשובה אמתית היא הרי
תשובה עילאה, ותשובה עילאה

ראינו זה את זה בערך 25 שנה, וכן עוד הרבה מאנ"ש והתמימים שלי ראיתי שם מאלו שהנני זוכרם מרוסיא.

אחר־כך ניגש אלי אלי נחום שלי ואמר לי בוא ואקח אותך בהקאר [מכונית] שלי לאהל, ונסעתי אתו, והיו שם הרב שמואל שלי לויטין, בנו בנימין שלי, אביו של לייבל שלי גרונר. לקחתי אתי נעלי גומי. יצאנו מ770 בשעה 12 ובאנו להציון כעבור חצי שעה בערך. נכנסתי להציון ופחד אחזתני, אט דא ליגט דער רבי נבג"מ [כאן טמון הרבי נבג"מ] וואס בחייו בעלמא דין זכיתי להיות אצלו וכו'. אמרתי המענה לשון בערך 5 רגעים, והנה אומרים שכ"ק אדמו"ר שליט"א הגיע, והצטופפו יותר פנימה ועשו מקום בצד מערב. כשנכנס כ"ק אדמו"ר שליט"א ראיתי שדפק בדלת של האהל, הגם שהיתה פתוחה. אחרי כ"ק אדמו"ר שליט"א הלך לייבל שלי גרונר וסידר מיד קרש כזה על דפנות הגדר שמסביב הקבר הקדוש והניח שם כמה חבילות - מעטפות מלאות. כ"ק אדמו"ר שליט"א עמד בצד מערב באופן שפניו הקדושות היה אל מול המצבה, ואמר קצת מענה לשון ואחר־כך הוציא מהמעטפה פדיונות וקרא אותם, וכל פ"נ אחרי שקרא אותו, קרע אותו. וראיתי שהיו פ"נ שקרעם לכמה חלקים, והיו כאלה שקרע קצת למטה בקצה הנייר, ואת כולם הכניס למעטפות שונות שהוכנו שם על־

ידי ר"ל שלי גרונר. אני המשכתי לומר המענה לשון וקראתי הפ"נ שכתבתי קודם וקרעתיו ושמתי החלקים על הציון הק'.

גמרתי לומר המענה לשון עד גמירא ועמדתי והסתכלתי איך כ"ק אדמו"ר שליט"א עושה הכל, אחר־כך יצאתי ומצאתי שבני חבורתי עומדים לנסוע, ונסעתי אתם עד 770, לקחתי שם הטלית ותפילין שלי והלכתי לאכסניא שלי לסעוד לבי. בבוקר לא טעמתי כלום, רק שתיתי כוס תה.

כעת הנני כותב כמה מכתבים (1 הביתה) (2 לאחי רפאל נחמן שלי) (3 להמנהל, המורים והמורות של בית־הספר בזרנוגה, ואחר־כך להתכונן ליום הזכרון, לשנה החדשה הבאה עלינו ועל כל אחינו בני ישראל לטובה, אמן.

"קראתי את הזכרונות שלכם"

מוצאי שבת שובה, אור ליום א' ד' תשרי בליל א' דראש־השנה התפללו למטה בבית־המדרש החדש. כ"ק אדמו"ר שליט"א עמד במקומו בקרן מזרחית דרומית והתפלל עם הציבור. החזן היה ר"ש שלי זלמנוב. כשהלך כ"ק אדמו"ר שליט"א אחרי התפילה הניע בראשו לצדדים ואמר לכל אחד ואחד "לשנה טובה תכתב ותחתם". בכל הסעודות דראש־השנה אכלתי בשולחן כ"ק אדמו"ר שליט"א, למעלה, בקומה

ב'. ביום ב' דראש־השנה, כשעברתי
בפרוודור ליטול נטילת־ידיים, ראיתי
שבחדר הסמוך יושבות הרבניות.
אמו של כ"ק אדמו"ר שליט"א שאלה
מי אני אצל מרת סוניה אחותו של
הרש"ג שי' שעמדה שם, ואחר־
כך אמרתי "לפני שנים רבות הייתי
אצלכם ביקטרינוסלב", וענתה הרבנית
שתליט"א, "קראתי את הזכרונות
שלכם שהודפסו" (כוונתה מה שנדפס
בבטאון חב"ד).

כשבאנו לסעודת ליל א' דראש־השנה,
כבר ישב כ"ק אדמו"ר שליט"א על
מקומו בצד ימין מהכניסה. בראש
השולחן עומד כסא ריק וערוך, ובמקום
הזה חלות מכוסות. זהו מקומו הק'
של כ"ק אדמו"ר [הריי"צ] נבג"מ.
סדר הישיבה על־יד השולחן כך (יתכן
שאינו מדויק כל־כך אבל קרוב לודאי):
מימין יושב כ"ק אדמו"ר שליט"א,
הרש"ג לויטין, הזקן קונין שי', ר"א שי'
פריז, ר"נ שי' טרבניק, ר"ז שי' דבורין,
ר' הענדיל שי' ליברמן, הר' שמואל
דוד שי' רייציק ואני. בצד השני - שמן
הכניסה זהו צד שמאל - יושבים -
הרש"ג שי', הרש"ז שי' גרליק, הרש"נ
שי' ססונקין, הרח"ש שי' ברוק, הר"ד
שי' חנזין, ר' זלמן שי' טייביל, ר"ש שי'
חפר, א' שי' לנדא. במערב השולחן
יושבים, חורגין שי', הבחור גנזבורג שי'
והבחור קלמן שי' בריקמן. 2 האחרונים
מגישים האוכל לשולחן.

בליל א' דראש־השנה לקח כ"ק
אדמו"ר שליט"א תפוח וחתכו לחלקים
וטבל חלק אחד בדבש, ואחר־כך בירך
בורא־פריה־עץ. לפני אכילת הקומפוט
אכל חתיכה מתפוח הנ"ל. בסוף כל
סעודה אוכל כ"ק אדמו"ר שליט"א
פרוסה קטנה של פת טבול במלח.
לפני ברכת־המזון ניגש אלי הב' קלמן
שי' בריקמן ואמר לי שכיבדו אותי
בזימון. אמרתי לו שאינני רוצה, יש פה
רבנים קשישים והייתכן שאני אברך?
וניגש להר"ש שי' לויטין וחזר שוב אלי
ואמר שאברך (מובן שכל הדו־שיח
היה בלחש), וכן הסביר לי איך לומר
הנוסח - "ברשות אדוננו מורנו ורבנו",
ואילו את המלים "מרנן ורבנן ורבנותי"
לא לומר, ושאיים כל ברכה בקול רם,
וביעלה ויבוא לומר זכרנו כו' בקול רם,
וכן הרחמן הוא יחדש השנה כו'. אלו
הם הפרטים שאמר לי, וכן עשיתי
הכל. אחר ברכת־המזון, אמר לי הנ"ל
לברך על הכוס ולשתותו ולברך ברכה
אחרונה, וכ"ק אדמו"ר שליט"א חיכה
כל הזמן עד שסיימתי הברכה אחרונה
וקם ממקומו ומיד כולם קמו. ליל א'
ויום א' דראש־השנה לא דיבר כ"ק
אדמו"ר שליט"א כלל בסעודה. יום א'
כיבדו לזמן את הרב גרליק שי'. ליל ב'
הרב ששונקין שי', יום ב' הרב ברוק שי'
(כך קרוב לודאי הסדר).

ראיתי, כשמגישים לו האוכל, הנה
בכל פעם אומר - א דאנק, וכן מחכה

על 2 הבחורים המגישים את האוכל עד שהם מתיישבים על־יד השולחן ורק אז מתחיל לאכול. את הכוס וכן הכף והמזלג מנקה עם המפיות של ניר המונח על־ידו, כן כל פעם לפני שאוכל או שותה. בליל ב' דראש־השנה, אחרי קידוש ולפני נטילת־ידיים, לקח כ"ק אדמו"ר שליט"א מהתאנים שהגישו לשולחן לשהחינו, ואכל תאנה אחד ועוד חלק מתאנה שניה, ובירך ברכה אחרונה - לפני נטילת־ידיים.

בליל ב' דראש־השנה שאל הרש"ל שי' את כ"ק אדמו"ר שליט"א בדבר מה שכתוב בסידור כוננת התקיעות מהבעש"ט, ולא נזכר שם שום מאמר מהבעש"ט, וענה כ"ק אדמו"ר שליט"א - "מסתמא איז עפעס דא" [מסתמא מעט יש].

ביום ב' דראש־השנה, בעת הסעודה, שאל הרש"ג שי' את כ"ק אדמו"ר שליט"א מה שנמצא בשיחה שהצמח־צדק הוסיף במוצאי ראש־השנה מחול על הקודש 4 מינוט, וכל נשיא הוסיף 1 מינוט, ולכאורה, כיון שהבעש"ט כבר הוסיף, למה צריך כל נשיא להוסיף? וענה כ"ק אדמו"ר שליט"א: הכוונה היא להוסיף מחול על הקודש, ולהמשיך קדושת ראש־השנה לחול, וממילא, כיון שהמינוט שהבעש"ט הוסיף נעשה כבר קודש, אם־כן צריך כל נשיא שוב להוסיף 1 מינוט.

הרש"ל אמר לכ"ק אדמו"ר שליט"א (כל זה היה יום ב' דראש־השנה): ראיתי כתוב מה שעושים 3 וחצי שברים כיון שאז יש 3 שברים שלמים. כ"ק אדמו"ר שליט"א פנה להרבנים המסובים - להרב גרליק שי' הרב ששונקין שי' הרב ברוק שי' - לכל אחד לחוד, ושאל איך הם נוהגים, כמה שברים עושים? ואמר: אינני שואל את ההלכה, רק איך נוהגים. ושאל הרח"ש שי' ברוק האם כדאי להנהיג כן שיעשו 3 וחצי שברים? וענה כ"ק אדמו"ר שליט"א: הנני מתפלא מה שאצל העולמש'ע לא נוהגים כן. ואמר ר"ז שי' דבורץ: הייתי נוהג לעשות 3 שברים והעיר לי על זה הר"ג שי' כהן לעשות 3 וחצי, כי כן נוהגים בליובאוויטש. אחר־כך אמר הרש"ג שי' - הרב לנדא היה מקורב להרבי נ"ע ופה יושב בנו וכדאי לשאול אותו איך נוהג אביו, ופנה כ"ק אדמו"ר שליט"א לא' שי' לנדא ושאלו איך נוהג אביך ובאיזה בית־הכנסת הוא מתפלל וא' שי' לנדא ענה.

ביציאתי מהיחידות ברכוני ב"מזל" טוב

יום א', ד' תשרי צום־גדליה נדחה הרב חדקוב שי' הודיע שאלו שברצונם להכנס ליחידות יירשמו אצלו, ושאל אצל כל א' אם יש לו עניינים כלליים לדבר, ואם ענה כן, רשם בצד אות - כ - ונרשמתי גם אני ליחידות.

יום ב' ה' תשרי

מנחה התפללו כרגיל בשעה 3:15. אחרי מנחה ניגשתי להרב חדקוב שי ושאלתיו מתי אכנס ליחידות ואמר לי לפנות לריל"ג שי' ואצלו אדע כל הפרטים. פניתי לריל"ג שי' ואמר לי שאכנס אם ירצה ה' היום ומספרי הוא 17, ונתן לי פתק מקרטון שארשום עליו את שמי, שם אמי, שם משפחתי ומאיזה עיר אני. התור (מי קודם יכנס) סודר בהגרלה, וה'יחידות' מתחילה בשעה 8 בערב, והיום נכנסים כ-40 איש. כל הפרטים האלו ענה לי בתשובה על שאלותיי.

הלכתי לאכסניה שלי וכתבתי ה'צעתיל' וסידרתי כל הדברים שהיה לי למסור לכ"ק אדמו"ר שליט"א,

כל דבר במעטפה מיוחדת. חזרתי ל770, וחיכיתי לתורי. קבלת יחידות התחילה בשעה 8. בשעה 11, בהתקרב המספרים למספר שלי, עמדתי מוכן בפרוזדור ע"י דלת הכניסה להיכל כ"ק אדמו"ר שליט"א. החזקתי תהלים בידי ואמרתי תהלים כל הזמן. כשנכנס מספר 14, שאל ריל"ג שי' את מספר 15 אם הנהו מוכן וענה שעדיין אינו מוכן, ושאל את מס' 16 וגם כן ענה כך, ואמר לי ריל"ג שי' שמיד שיצא מיחידות מס' 14, שאני אכנס החמש עשרה.

באור ליום שלישי פרשת וזאת הברכה, ו' תשרי תשכ"א, בשעה 11:45, נכנסתי להיכל כ"ק אדמו"ר שליט"א ליחידות, ויצאתי מן הקודש בשעה 12:20 (את זמן שהותי בהיכל הק' ידעתי מבני ברוך שלום שי' - שעמד כל הזמן

8. מקודם נכנסה משלחת מיהודי בוכארא ואחר־כך האורחים מארץ־ישראל, וקבלת היחידות נמשכה עד למחרת בשעה 9:30 בבוקר, היינו שלש עשרה שעות וחצי, ולילה אחרי לילה, ממש כוחות על־אנושיים.

ז' תשרי

הבאתי אתי סנטימטר כי ברצוני למדוד הבית־המדרש החדש לדעת גדלו, וסיפרתי מזה לאיזיק שי קרסיק ושנינו מדדנו לאורך ולרוחב, ונמצא - האורך 15.50 מטר והרוחב 9 מטר, וכל זה לבד הפינה שעל־יד הכניסה מחדר המדרגות מהרחוב, ושם האורך 3 מטר ורוחב 4.50 מטר.

כאמור לעיל, כ"ק אדמו"ר שליט"א מתפלל בציבור מנחה בשעה 3:15 ומעריב בשעה 9, ובימי הקריאה בחול בא לקריאת־תורה ועולה לתורה. לבישת האבנט אצל כ"ק אדמו"ר שליט"א איז א גאנצע סדר עבודה [סדר עבודה שלם]. הסתכלתי הרבה פעמים איך שקודם משווה אותו, ואחר־כך כשלוּבשו ממשש כמה פעמים שיהיה לפי סדר זה שלובשו תמיד.

הציציות בטלית־גדול של כ"ק אדמו"ר שליט"א הם ארוכים, וראיתי כמה פעמים איך שמשווה את הציצית שמצד מערב עם הציצית שמלפניו

על־יד הדלת של היכל כ"ק אדמו"ר שליט"א).

אחר־כך הלכתי מיד לאכסניה שלי וכתבתי הכל מה שדיבר אתי כ"ק אדמו"ר שליט"א, עד כמה שזכרתי. דומני שליקטתי כל הדברים שזכיתי לשמוע, ותפס זה אצלי כשעה וחצי. אחר־כך חזרתי ל770, ושם, בחדר שני שבקצה השני של בית־המדרש הקטן, התוועדו כל אלו שזכו להיכנס ליחידות היום, והיו שם כשלושה מניינים כן ירבו.

ביציאתי מהיחידות (וכן לכל אחד) ברכוני בברכת "מזל־טוב". ישבנו להתוועד והמשכנו ככה, וכל פעם היה מתווסף חדש מי שיצא כעת מהיחידות, ובהגיע הידיעה שהמספרים האחרונים נכנסים, יצאנו כולנו לפרוזדור לראות איך שכ"ק אדמו"ר שליט"א ייצא מהיכלו הקדוש. בשעה 4:15 לפנות בוקר יצא המספר האחרון; הרב חדקוב ישב בחדר המזכירות כל הזמן, וכשנגמרה היחידות הביא הר' חדקוב חבילה עם מכתבים והכניסם לכ"ק אדמו"ר שליט"א, וכעבור רבע שעה יצא כ"ק אדמו"ר שליט"א מהיכלו והרב חדקוב ליווהו הביתה.

בלילה השני, אור ליום רביעי ז' תשרי, קיבל כ"ק אדמו"ר שליט"א שוב ליחידות. והתחיל בערך בשעה

הסעודה ביחד עם כ"ק אדמו"ר שליט"א.
בפרוזדור של 770 מוכרים נערים
פיקטשערס [תמונות] שונות מכ"ק
אדמו"ר שליט"א, והקונים העיקריים הם
האורחים מארץ ישראל. קניתי תמונה.

עיניו הק' עצומות וזולגות דמענות

ערב יום־כיפור

כ"ק אדמו"ר שליט"א התפלל בבית־
המדרש הקטן למעלה, עם המנין, הוא
עבר על־יד כל הקערות של צדקה
שסודרו על השולחנות ונתן כמעט
בכל קערה מטבע (אחדים מהצעירים
לקחו מתוך הקערה המטבע שנתן כ"ק
אדמו"ר שליט"א ונתנו אחרת במקומה).

אחר־כך התחיל הסדר של חלוקת
"לעקאח" על־ידי כ"ק אדמו"ר שליט"א,
ונעשה תור גדול, ויש שמביאים גם
ילדיהם וגם להם נותן כ"ק אדמו"ר
שליט"א "לעקאח". עמדתי כחצי שעה
בתור, עד שהגעתי לדלת חדרו של כ"ק
אדמו"ר שליט"א. לפני זה סידרתי בפתק
קטן כל השמות של האנשים שביקשוני
לקבל עבורם לעקאח והחזקתיו ביד.
כשהגעתי להדלת, נתן לי כ"ק אדמו"ר
שליט"א "לעקאח" בידו הקדושה, ואמר
"א חתימה און א גמר חתימה טובה".
ביקשתי (לפי סדר הרשימה) בעד
משלחי, ונתן לי כ"ק אדמו"ר שליט"א
בנייר בעד כל א' וא' (בעד 5 משפחות)

שיהיו אורך שניהם שווה. כשמגיע
לבית־המדרש נוגע בידו - תופס - את
הפרוכת מארון הקודש וכן בצאתו מבית
הכנסת. את הספר־תורה הוא מנשק על־
ידי טליתו - שנוגע בספר־תורה ומנשק
הטלית.

ח' תשרי

היום סיפר לי הרב דכפר חב"ד שי בהנוגע
להמכתב שסידרנו עם חתימות, ובקשנו
את כ"ק אדמו"ר שליט"א לבקר בכפר
חב"ד, והרב שי מסרו ע"י הרב חדקוב
שי, והיום בהיותו ב'יחידות' אמר לו כ"ק
אדמו"ר שליט"א בזה הלשון: "איך וועל
דאס איבערגעבן אויפן ציון דעם רבי'ן".
[אמסור זאת על הציון לרבי].

קבלתי מכתב היום מביתי עם קטעי
עיתון, עם תמונה משדה התעופה איך
שרקדנו שם.

אור ליום שישי, ט' תשרי ערב יום־כיפור

הת' קלמן שי' בריקמן אמר לי שהסדר
הוא, שאלו האורחים שהוזמנו לשולחן
כ"ק אדמו"ר שליט"א לראש־השנה,
הם גם מוזמנים למוצאי יום־כיפור, אפ
פאסטין זיך [לסעודה שלאחר הצום],
והוסיף שמיד אחרי מעריב עולים
למעלה, עושים הבדלה וטועמים מאכלי
חלב - וכ"ק אדמו"ר שליט"א אז איננו
שם - וכעבור כשעה עולים שוב ואוכלים

וברחמים בעגלא דידן למטה מעשרה
טפחים. חתימה וגמר חתימה טובה".

וכולם אמרו אמן!

מוצאי יום־הכיפורים, בשם השם

אחרי מפטיר עלה כ"ק אדמו"ר שליט"א
על הבימה. הגבאי ר' יוחנן שי גורדון
הכריז שכעת אומרים יזכור וכ"ק
אדמו"ר שליט"א אמר יזכור. כשאמרו
"יהללו" והלכו עם 2 הספרי־תורה (שני
הספרי־תורה הם קטנים ושאלתי איזה
ספרי־תורה הם, וסיפרו לי שאחד מהם
היה אצל נכדי הרב מסלאוויטא ז"ל
בישבם בבית הסוהר בעת המסירה
הידועה), וכ"ק אדמו"ר שליט"א הלך
אחרי הספרי־תורה והמתין עלי־יד ארון
הקודש עד שהכניסו הספרי־תורה.

מוסף התפלל הר"י שי ויינברג, במוסף
שרו גם־כן כל פעם "כי אנו עמך"
ו"האדרת והאמונה". בעלינו נפל כורעים
כ"ק אדמו"ר שליט"א בהתחלת עלינו,
לפני החזן, ובעבודה ל"והכהנים" נפל
כורעים לפני שהחזן התחיל לשיר
והכהנים, ואחר־כך עמד והסתכל על
החזן איך שנופל כורעים. הסתכלתי אם
כ"ק אדמו"ר שליט"א מכה בלבו באמירת
- ועל חטאים - וראיתי שלא היכה.

עוד בראש־השנה חשבתי היכן לעמוד
בעת ברכת כהנים - אם עלי־יד מקום כ"ק

ואחר־כך אמר עוד הפעם - "א חתימה
און א גמר חתימה טובה".

ספרו לי שבשעה 1:30 יצא כ"ק אדמו"ר
שליט"א בדלת חדרו ובירך את כולם,
ואת נוסח הברכה רשמו אחר־כך ותלו
זה בקיר. נצטערתי שלא הייתי בעת
הברכה, ואמרו לי שלאחר תפלת מנחה
יברך כ"ק אדמו"ר שליט"א עוד הפעם.
התפללתי מנחה ושמרתי המקום עלי־יד
דלת חדר כ"ק אדמו"ר שליט"א. בשעה
1:30 בערך יצא כ"ק אדמו"ר שליט"א
מחדרו והתפלל מנחה בציבור ואחר־כך
נכנס לחדרו, ובינתיים התאספו הרבה
אנשים עלי־יד דלת חדרו של כ"ק אדמו"ר
שליט"א. בשעה 3:30 בערך פתח כ"ק
אדמו"ר שליט"א דלת חדרו ועמד
בדלת, פניו הק' חיוורות לגמרי עיניו
הק' עצומות, ומעיניו זלגו דמעות, ובירך
ברכה זו, וזלה"ק (בתרגום מאידיש):

"יתן ה' יתברך התעוררות תשובה
פנימית ואמתית, שיהיה "בקשו פני
את פניך ה' אבקש", אשר זה יעורר
את הפנימיות שלמעלה שהוא כולו
טוב, ושיומשך זה כאן למטה בכל חלקי
העולם, החל מהיהודי ועל־ידו בחלקו
בעולם ובכל העולם כולו. שיומשך מידו
המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה
מטוב האמתי לטוב הנראה והנגלה בבני
חיי ומזונא רויחא, עד שתתגלה פנימית
העולם שזהו ענין המשיח שיבוא
ויגאלנו ויוליכנו קוממיות לארצנו בחסד

והתפללו מעריב, בערך בשעה 7:45, למעלה מחצי שעה אחרי צאת הכוכבים. אחר מעריב עבר כ"ק אדמו"ר שליט"א בין הקהל (בשביל המיוחד שנעשה בעבורו) ואמר לכולם גוטי־טוב. וכולם שרו הניגון ופרצת. אחד האורחים עשה הבדלה (עם בשמים).

אחר־כך עלו למעלה כמה מנינים מאנ"ש ונעמדו וטעמנו מזונות וקפה. כ"ק אדמו"ר שליט"א לא היה שם. אחר־כך ירדתי עם כל האורחים למטה לבית־המדרש. כעבור קרוב לשעה יצא כ"ק אדמו"ר שליט"א מחדרו לקדש הלבנה, באמצע הבולוואר של איסטערן פארקוויי, וכל הקהל בא לשם עליד כ"ק אדמו"ר שליט"א. אחר קידוש לבנה ניער כ"ק אדמו"ר שליט"א את הטלית־קטן, נכנס לחדרו, ואחר־כך נכנסה לחדרו הרבנית חי' מושקא שתליט"א, וכעבור כמה זמן עלה כ"ק אדמו"ר שליט"א למעלה לקומה ב'.

הת' קלמן שי' בריקמן בא וקרא להמוזמנים לעלות לסעודה. כשעלינו ישב כבר כ"ק אדמו"ר שליט"א במקומו, ועל השולחן הי' דבש לטבול את המוציא.

אחר־כך עלו למעלה כמה מנינים מאנ"ש ונעמדו משני צידי השולחן, ובעיקר בסמוך וממול כ"ק אדמו"ר שליט"א. 2 אורחים חדשים (שלא אכלו כאן בראש־השנה) הסבו עליד השולחן - הרב שי' קזרנובסקי ורמ"ל שי' רודשטיין. כ"ק

אדמו"ר שליט"א, או סתם בצד מזרח. ונזכרתי על מעשה שהיה אתי, שפעם בפטרבורג (בהשנים שבין תרפ"ה עד תפר"ח) עמדתי לנשיאת כפים בכותל מזרח קרוב למקום כ"ק אדמו"ר נבג"מ, וכרגיל עד שמפשילים הטלית על הפנים עמדתי קצת צדדי, היינו שכלפי כ"ק אדמו"ר נבג"מ היה צדדי, וראיתי שכ"ק אדמו"ר נבג"מ הרים ידו הק' ומראה לי שאזוז יותר למקומו הק', וזזתי רק קצת, וניגש אלי כ"ק אדמו"ר נבג"מ ואחז בטליתי והראה שאזוז עד מקומו הק'. ולכן עמדתי כעת עליד מקומו של כ"ק אדמו"ר שליט"א. על הסטענדער של כ"ק אדמו"ר שליט"א היו - סידור תו"א, תהלים יהל אור, וסידור אדמוה"ז, וגם קונטרס מאמרים שבו נדפסו המנהגים.

מוסף גמרו בשעה 4, וכ"ק אדמו"ר שליט"א יצא. ההפסקה נמשכה 55 רגעים. בשעה 4:55 בא כ"ק אדמו"ר שליט"א וקראו קריאת־התורה, וכ"ק אדמו"ר שליט"א היה מפטיר יונה, ואחרי תפלת מנחה התחילו מיד נעילה. החזן היה ר"ש שי' זלמנוב, ובנעילה שרו גם־כן כי אנו עמך ובאבינו מלכנו ניגונו של אדמו"ר הזקן לזה. לפני התקיעה שרו המארש של נאפוליון, כ"ק אדמו"ר שליט"א לבש השלאפע והפנה פניו הק' אל הקהל והיה דומה ממש כמו הכהן גדול לאחר העבודה דיום־הכיפורים כאהל הנמתח בדרי מעלה וכו' וכו', אחר־כך תקע הר' טננבוים שי' התקיעה

המצוה? וענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:
בתפילין צריך לכוון לכתחילה, אבל
בדיעבד יצא גם אם לא כיוון, אבל במצות
סוכה זה לא שני דברים אלא שהכוונה
לכוון לצאת ידי חובתו במצוות סוכה היא
מעיקר המצווה. ואחר-כך הוסיף כ"ק

אדמו"ר שליט"א דיבר בעניין שמצות
סוכה צריכים לכוון שמקיימים המצוה
וזה מעיקר המצוה, ושאל הרב שיל' דכפר
חב"ד, אם זה על-דרך שבתפילין צריכים
לכוון לשעבד המוח והלב, ובכל זאת אם
לא כיוון יצא, ולמה כאן הכוונה מעיקר

מתנועות ידיו הק' היה הפירוש - טייג שיים ניט [כבר לא מתאים...], ובנושא העניין והדיבורים האלו (איני זוכר הקדימה והאיחור של הדיבורים).

דיבר כ"ק אדמו"ר שליט"א עם הרב דכפר חב"ד ובין היתר אמר שבעת שהיו אנ"ש בשאנחאיי נהגו 2 ימים יום-כיפור, ויום השני נהגו על־דרך דאיתא בגמ' ההולך במדבר ואינו יודע אימתי שבת עושה מלאכה כדי חייו (ודומני שאמר שביום השני אכלו פחות מכשיעור), היו עוד דיבורים ואיני זוכר כולם. כ"ק אדמו"ר שליט"א מילא כמה פעמים את כוסו עם משקה ואמר "לחיים", והמסובים וכן העומדים שם אמרו לחיים לכ"ק אדמו"ר שליט"א, וכ"ק אדמו"ר שליט"א ענה לכל אחד ואחד "לחיים ולברכה". בברכת המזון כיבדו את הרב קזרנובסקי שי', ואחרי ברכת המזון הלך כ"ק אדמו"ר שליט"א למטה לחדרו. כל המסובים שהיו שם ירדו למטה וחזרו על הדברים ששמעו מפי כ"ק אדמו"ר שליט"א, אחר־כך ראיתי איך שכ"ק אדמו"ר שליט"א יצא מחדרו ונסע במכונית הביתה.

אדמו"ר שליט"א שזה רמב"ם מפורש וגם מובא בקונטרס אחרון, והרב דכפר חב"ד הוסיף לשאול שאלות בעניין זה.

ואמר כ"ק אדמו"ר שליט"א: "בראש־השנה אנו דומים לארץ ישראל וכן ביום־כיפור, אבל בסוכות לא (היינו שרק בחו"ל עושים שני ימים יום טוב), איך האב גילייענט אין צייטונג אז עס זיינען גיקומען 5 רבנים פון ארץ ישראל, זאלין די רבנים זאגין אז עס זאל קומען משיח ועלין מיר דעמאלט אלע גיין קיץ ארץ ישראל!" [קראתי בעתון שהגיעו לכאן 4 רבנים מארץ ישראל, שהרבנים יגידו ששיח יבוא ואז כולנו נלך לארץ־ישראל].

ואמר הרב דכפר חב"ד: ואס ועט זיין אז מיר ועלין זאגין? עס ועט עפעס העלפין? זאל דער רבי זאגין ועט גויס העלפין! [מה יהיה אם אנחנו נאמר? זה יעזור משהו? שהרבי יגיד וזה וודאי יעזור!].

וענה כ"ק אדמו"ר שליט"א: "אז איר מאכט ספיקות אין דעם" [אם אתם עושים ספקות בזה] [ולא סיים, אבל

דכסיפין למחזי זיו

אסופת מכתבים אותם שלח הרב החסיד שמואל אלעזר היילפרין אל בני משפחתו וידידיו בתקופת שהותו בצילא דמהימנותא בחודשי החגים של השנים תשכ"ד ותשל"ד - אגרות אלו נושאות אופי אישי ובלתי רשמי, ועם זאת גדושות הן בתיאור חי ולבבי ורשמים מקוריים שהועלו עלייגליון בספונטאניות.

חלק ראשון

בשנים אלו שימש כותב השורות כראש־ישיבת 'תורת־אמת' ומאוחר יותר החל לעסוק גם בתפקידו כיו"ר 'איגוד צאצאי רבינו הזקן' אותו הקים; בהקשר עם תפקידים אלו זכה לקבל מהרבי עידוד והדרכה גם בעת ביקורו בבית־חינו, והתייחסויות אלו באות לידי ביטוי במכתבים שלפנינו.

תשכ"ד

אין צריך שום הסתכלות מיוחדת לראות שדמות עליון לפנינו

בעזרת ה' יתברך, עושה שמים וארץ. פה באירון אל־על בין השמים ליבשה. קרוב לציריך - בדרך הנסיעה לכ"ק אדמו"ר שליט"א.

שלום וברכה לכולם!

החיים והשלום בעזרת ה' יתברך. פה כולנו 'חיים', האווירה מעודדת ומלאת אצילות, כאילו שאויר ארץ־הקודש נוסע אתנו יחד.

אחר הקראת קטע מרשימת המאסר מעל גלי "ופרצת" על־ידי אחד החברים, הקראתי אני את שיעור התניא היומי שברוך ה' נשמע בקשב רב. תארו לעצמכם גודל קידוש שם־שמים ושם חב"ד, דהיינו־הך, ועוצם הבירורים באוויריים שאולי לא הגיע שם אדם מישראל.

סיימתי בעזרת ה' יתברך שלישי מספר תהלים ואחר־כך נתבקשתי על־ידי תלמידי התמים יעקב שי' רייניץ,

ללמוד אתו מאמר דא"ח מכ"ק אדמו"ר שליט"א. ד"ה אתם נצבים תשכ"ב. התענוג להתעמק בדברי־אלקים־חיים עיוניים באוויר העליון למעלה מהעננים - קשה לתאר. ומי יתן והנשואים היו מרגישים את הרוממות דכאן. אז לא היו דואגים כלל וכלל. בבטחון מלא בה' נגיע למחוז חפצנו לחיים ולשמחה ולשלום...

לרעייתי היקרה! ישישי ושמחי בזכותי הגדולה שהתגלתה בצורה שלמעלה מדרך הטבע, לזכות בעזרת ה' יתברך לראות פנים אל פנים את כ"ק אדמו"ר שליט"א... פרישת שלום להורים שלי ושלך להגיסים והגיסות, אחים ואחיות וכל המתעסקים בדבר גדול זה. ביחוד לדודנו הרב [עזריאל־זעליג] סלונים שי', להר"י יוזביץ, להאחים אייזנבאך, לר' טובי [בלוי], להרב [משה־ארי־לייב] שפירא וכו' וכו', להרב זווין.

אסיים בברכה ובגעוגועים אליכם.

ב"ה. ערב שבת קודש, נצבים וילך [כ"ד אלול] תשכ"ג, ליובאוויטש שבברוקלין. אחר התפילה. לרעייתי היקרה...

שלום וברכה וכל טוב סלה!

תשכ"ב.

אמש הגיענו בשלום לפה. בודאי קבלתם בינתיים את המברק, לרוות את צמאונך. כאשר אני מתאר לעצמי, ארשום לך את רישומי הנסיעה ובודאי תמסרי להורי ולהוריי שי' ולכל המשפחה; לכל המתעסקים בדבר מצוה של נסיעתי לכ"ק אדמו"ר שליט"א, בצירוף תודתי הנתונה מקרב לב.

הנסיעה באוירון הוא הרבה יותר קל מהמתואר. העליה מעל העננים מעניינת מאד והרי זה בבחינת "הללו את ה' מן השמים", ופסוק תהלים של "אם אסק שמים שם אתה", מבצבץ ועולה במחשבה. ואדרבה, במדה מסוימת, מחמת ההרגשה שהננו נתונים בחסדי המקום ב"ה, הרי דווקא שם קרוב יותר להרגיש את ה"אתה".

בנסיעתי. הייתה לי הרגשה שאויר ארץ-הקודש מלווה אותנו. קשה לבטא את ההרגשות הנעלות המתעוררות בנסיעה מאורגנת לנשיא בישראל. בצורה כה מודרנית, בחן כה עתיק - הנצוצות נמשכים למאור.

מעל גלי "ופרצת" של האוירון, כפי שהתבטא המנחה, הרצתי את שיעור התניא היומי, שנשמע בקשב רב. לפי בקשת תלמידי התמים יעקב שי' רייניץ עסקנו יחד באוירון בחזרת מאמר דא"ח של כ"ק אדמו"ר שליט"א, אתם נצבים

נחתנו בצירוף ובפרנקפורט (כמובן למורת רוחי - לצנינים היו בעיני לראות את החיות הטורפות בעלות שתי הרגלים, ימ"ש וזכרם) ואחר-כך בלונדון ואחר-כך עברנו בחסדי המקום ברוך הוא את האטלנטי, ובשעה 5:15 לפי השעה כאן ובערך אחר שעה 1 לפי שעון ארץ ישראל, דרכה רגלינו על אדמת ארצות-הברית.

בשדה התעופה חכו לנו רבים מאנ"ש דפה. ביניהם הת' יוסף בלוי שי', שהוא יחד עם התמים רייניץ שי', עזרו לי בסדורים ובנשיאת החבילות. הגענו ל770 במכונית שהוכנה לנו. שם פגשתי את יעקב-שלמה שי' [גולדברג] ובנימין שי' קליין שבאו עתה מאוסטרלי ולייב פראג ולייב האלבסקי וכו'.

בשעה 9:30 (כאן) התפללו מעריב והייתה זו הפעם הראשונה בחיי שזכיתי לראות פני כ"ק אדמו"ר שליט"א. ממש הוקסמתי - עם היות שתארתי לעצמי את הצורה לפי התמונה. איזה חן מלכותי נסוך על פניו הקדושים והאצילים, עינים חודרות. ואין צריך שום הסתכלות מיוחדת לראות שדמות עליון לפנינו.

הלילה לנתי אצל שאר-בשרי הרב מרדכי גראנער שליט"א והרבנית תחי', נכדת אדמו"ר האמצעי. בבוקר התפללתי לך 770 ואכלתי ארוחת בוקר וכתבתי לך

את המכתב הזה. ואסיים בשאלת שלום הילדים ה' עליהם יחיו.

כאן האקלים חרפי. בנתיים השגתי מעיל חורף אצל בנימין קליין ויהי' נועם ה' עלינו.

ואחתום בברכת שלום וכתובה וחתומה טובה ובגעגועים אליכם

♦

משכמו ומעלה גבוה מכל עם, מנושא בעצם, שטרם ראינו כזאת

ב"ה. ערב שבת קודש, נצבים וילך [כ"ד אלול תשכ"ג], ברוקלין נ.י. ליובאוויטש.

לכבוד דודנו איש האשכולות רב־פעלים שמו מפארים וכו' הרב עזריאל־זעליג סלונים שליט"א

שלום וברכה וכל טוב סלה!

אמש הגענו בנסיעתנו הצלחה בעזרת ה' יתברך לניו־יורק. בשעה אחר 1 לפי השעה בארץ ישראל ואחרי חמש כאן.

קהל גדול מאנ"ש קבל את פנינו. ביניהם מיודעים מעיר־הקודש, האוירון נח בציריך, פרנקפורט תחרב ותהרס, ובלונדון. באוירון שדרתי דרך הרם־קול את שיעור התניא היומי. אחרי הרצאת קטע מרשימת המאסר על־ידי אחד החברים שיחיו.

יש משהו מיוחד בהנסיעה המאורגנת, שמזכיר את חיי החסידים הראשונים

וכמה מפליא הוא הדבר שמנהג זה חודש בצורה כל־כך מודרנית. האווירה באוירון הוא "א חסידישער קלייזל".

בשעה 9:30 התפללו ערבית ואז זכיתי לראות בפעם הראשונה את כ"ק אדמו"ר שליט"א, אשר בו זכיתי לראות דמות מראה אדם. וכמה צדק ידידי ר' טוביה שי' [בלוי] בכתבו אלי אשתקד, אשר מלך ביופיו תחזינה עיניך - עינים חודרות כליות בטן.

לא ה' מאמר... מסרתי הבוקר את האתרוג להרב חדקוב שי', בצרוף ההזמנה של נשיחב"ד...

בברכת שבת שלום.

♦

ב"ה. אור ליום ב' דסליחות [כ"ז] אלול תשכ"ג, ליובאוויטש שבברוקלין.

לרעייתי היקרה...

בערב שבת קודש הופיע כ"ק אדמו"ר שליט"א בראשות אנ"ש, לרגל מקרה שקרה [הלוויית אשת הרב אליהו יאכיל סימפסאהן ע"ה]. ברחבת איסטערן פארקווי, ומה נהדר ה' המראה שבאמת קשה לתארו: כמלך ישראל אשר משכמו ומעלה גבוה מכל עם, מנושא בעצם, שטרם ראינו כזאת, ועד שלא רואים זאת קשה להשתכנע, שדווקא בחצי כדור התחתון, יש שם ושארית למלכות ישראל, לקדושה עליונה ואמת שהכל

למטה עומד [עם] חיילותיו ושרים שבחי המקום ברוך הוא, מלך-מלכי-המלכים, בכעין תכנית של המנון למלך ועל דרך "לעולם יסדר אדם שבחו של מקום ואחר-כך יתפלל".

בהגיע סדר ההתנועות, שהייתה הפעם מתוך רושם של קבלת פני האורחים, שוב נפגשים עם מחזה כביר, אדיר הרושם. ושוב פעם הוד מלכות שמים נסוכה על אויר בית-המדרש, ולא רק שאפשר לומר על זה, שחסידות חב"ד חי וקיים, אלא שעם ישראל ותורתו וקדושתו ומלכותו חי וקיים וכל הפירושים של 'חיות' ו'קיום', שייכים כאן.

נפגשנו הרבה פעמים עם הר"מ מינצברג ודברנו בינינו שבאמת אי אפשר להעלות על הדעת בעיר-הקודש, את מה שרואים כאן. תוכן ההתנועות וכן הלאה, הסליחות וכו', ב[מכתב ה]בא. טרם נכנסנו ליחידות.

בברכת כתיבה וחתימה טובה. אביכם
ובעלך ידידכם

נוכחתי בחוש, שגדר הנשיאות החב"דית היא פרשה לעצמה

ב"ה. (כ"ז אלול תשכ"ג) ב' דסליחות. פה ברקלין ליובאוויטש.

לכבוד עט"ר אאמו"ר הרה"ג מגזע אראלים ותרשישים וכו' וכו' הרב שליט"א עם אמי הצדקנית תחיל ואחינו

בטלים אליה. והאמת ניתן להאמר, אין כל הגזמה כלל בכל סיפורי השלוחים, רק דא-עקא שהנם דברים שקשה להעבירם בדיבור.

בליל שבת-קודש הי' קהל עצום בעת התפילה וההתעוררות הייתה גדולה והתפילה ביחד עם צדיק הדור יש לה משמעות אחרת לגמרי. בכלל, ההתעוררות הייתה בכל השבת ולמעשה גם בימות החול, כשהתפילה עם כ"ק אדמו"ר שליט"א היא כשל ימים-הנוראים. המון רב בא מכל קצווי תבל. כשכ"ק אדמו"ר שליט"א יוצא את בית-המדרש, נסלל דרך ארוכה מתוך ההמון המצטופפים וכשהוא צועד, הוא מזכיר לך את כל היקר והקדוש בישראל: מלכות, נשיאות, כהונה גדולה וכו' וכו'.

בבוקר, בעת אמירת התהלים, שוב הי' היכל בית-המדרש מלא מפה אל פה וממש אשר אוירת 'נעילה' - נוסף על [עצם] זה (כ)שהוא עם הרבי - שוררת במשך כל הזמן.

בשעת התפילה, נהוג כאן כמה שנים, לשורר שירת "האדרת והאמונה" לפני "ברוך שאמר". האמת אגיד לכם, כשמעתי על המנהג, הי' הדבר מוזר בעיני, ובפרט שלכאורה אין בזה רוח חב"ד. אולם כאן על-אתר, הרגשתי את זאת יותר. כשמליצן של ישראל עורך את תפלתו יחד עם מקושריו, יש כאן הרגשה שכך הוא הסדר, שמלך ישראל

ואחיותינו היקרים, הגיסים והגיסות, כולם יעמדו על הברכה, לכתובה וחתימה טובה.

שלום וברכה!

בודאי ה' למראה עיניכם המברק וכן המכתבים ששלחתי ליוכבד תח'י. ב"ה אני מרגיש טוב... בינתיים אכתוב לכם מהנעשה פה ויהי מה למסור גם למתפללי בית-המדרש ולהמשפחה ולהתלמידים וביחוד לחבר המתעסקים ובראש וראשונה להר"י יוזעביץ וח"י אייזנבאך שי' פרישת שלום להר"נ שי' רבינוביץ... לאחי הרב לוי-יצחק שי', להר"ט בלוי שי', להר"ח גליצנשטיין, להרב שפירא, לדודנו הרע"ז סלונים כתבתי אגרת מיוחדת. לפרוס בשלומי של הרב זעווין שליט"א, מסרתי בקשתו של ר' יצחק-יהודא קוביטשעק. יתר הבקשות בעזרת ה' יתברך על יחידות.

אתמול התקיימה התוועדות שארחה כג' שעות. כ"ק אדמו"ר שליט"א דבר הרבה שיחות, הקשורים עם "אתם נצבים" - נצבים וקיימים וזוכים בדין. ה' בזה אריכות הדיבור. דובר הרבה על ההפרש בין תשובה דראש-השנה ותשובה דיום הכיפורים. על-פי מאמר הבעל-שם-טוב ד"לולא התמהמנו כי עתה שבנו זה פעמיים", דהתשובה דראש השנה, הוא גדר קבלת עול מלכות ואין שייך לפרטי החטאים וכו' (בערך). שהוא בגדר המניעה מהחטאים וכו'.

הרבי הקודם נ"ע על הופעת רבינו הזקן לפני [אמירת] חסידות: מלכות, שמחה, רצינות אימה, לובש צורה ופושט צורה. אשרי עין ראתה כל אלה! וידוע מאמר רז"ל על "ותלבש אסתר מלכות", ומי יתן ורשמים אלה יעשו את פעולתם בחיי היום-יום. שתהא בהירה לפנינו הכוונה העליונה האלקית בבריאת העולמות. אחר שרואים את הדוגמא המקורית אצל "צדיק יסוד העולם", אשר פשוט טרם ראינו שלימות אמיתית ועבד מלך - מלך, אשר כל רגעיו ספורים ועומד לשירות נגיד ומצוה, מלכו של עולם. אשר "ימים יוצרו ולו אחד בהם", וכמבואר בדא"ח, שכל הימים הנתונים לאדם לחיות עלי אדמות, יש להמשיך בהם את ה"אחד".

בחצות אמרו כאן סליחות. קהל ענקי השתתף באמירת הסליחות שנאמרו בהתעוררות גדולה והרעש וההמולה מזכירה את חצרות הצדיקים בשנים עברו. וברוך ה' שהשאיר לנו שריד ופליט להחיות עם רב כיום הזה. אחר אמירת הסליחות, לפני הסיום, על-פי פקודת כ"ק אדמו"ר שליט"א נגנו את ניגון "אבינו מלכנו" הידוע.

אבקש למסור ברכת-שנה מיוחדת לעטרת ראשנו הגה"ח שמואל-אהרן שזורי שליט"א. לפי בקשתו, אזכרו לפני כ"ק אדמו"ר שליט"א.

בברכת כתיבה וחתימה טובה לנו ולכן ישראל.

ואדרבה, שבראש-השנה אין מזכירים חטא ועון ולא דוקא בראש השנה, אלא בערב ראש השנה, ואדרבה, אז [בערב ראש השנה] הוא הסדר המבואר בטור שמתגלחין וכו' ובטחין שעושין לנו נס וזוכין בדין.

נזכר גם שההתוועדות הנוכחית הוא בשבת שחל להיות בכ"ה באלול. שעל-פי קושיית החסידות ה' צריך להיות ראש השנה, ואיך שקושיא בתורה הוא גם תורה. תמצית הדברים, הייתה זו ההכנה לקראת המלכת מלך-מלכיהמלכים בראש השנה הבא-עלינו-לטובה. ה' גם מאמר שהוא מיוסד על מאמר רבינו הזקן נ"ע [ד"ה] לך הוי' הצדקה. שה' זה הכנה גדולה לקראת הסליחות הראשונה.

האורחים נצטוו כדאשתקד, על-ידי כ"ק אדמו"ר שליט"א, לקבוע בצוותא שיעורי נגלה ודא"ח בבוקר ובערב: דהיינו חסידות ושולחן-ערוך רבינו הזקן.

כל-זה ממה שהעלתי - לפי קצב הכתיבה - בזכרוני ממה שדברו. אקווה לה' יתברך שאוכל להשלים בהתראותנו בשובע שמחות בעיר הקודש תבנה ותכונן כל זה; מה שהוא בגדר הכתיבה, אבל לא הכל נמסר בכתיבה, רק שצריך בבחינת התאמתות דראיה. מפני שכאן נוכחתי בחוש, שגדר הנשיאות החב"דית היא פרשה לעצמה.

ההתוועדות מזכירה את תיאוריו של

מקווה מחר בערב ליכנס ליחידות.

בכ"ק אדמו"ר שליט"א אפשר לראות הכל...

ב"ה. ה' תשרי תשכ"ד. ברוקלין
ליובאוויטש.

...מה אומר לכם, החיים הסואנים כאן
במרכז ליובאוויטש ממש שובה כל לב
ועין טובה. ממנו פינה וממנו יתד לחיי
תורה, חסידות, בכל קצווי ארצות-
הברית ובכל העולם כולו. בודאי קראתם
את המכתבים המיועדים לרעייתי מרת
יוכבד תח'.

מה אומר, מחזה נהדר ומושך לראות את
התוועדיותיו של כ"ק אדמו"ר שליט"א
בפני קהל קרוב לאלף איש. זכינו כבר
להתוועדות שבת קודש של ש"ק שלפני
סליחות, ביום ב' דראש השנה, שלפי
הוראת כ"ק אדמו"ר שליט"א רבים
'פרסו מפה' (הרבי בעצמו לא נהג כך)
ושבת-שובה. גם את התקיעות והפטרות
השבתות ויום טוב וצום גדלי'. למעשה,
החודש השביעי המושבע בכל, על-פי
המדרש - מורגש פה בכל פנה וצריך
פשוט חוש אסטראטגי להסתכל על כל
המתרחש.

הדגש העיקרי שבהתוועדות שבת-
שובה ה' בקשר ל"קבלת עול מתוך
התרחבות" בגשמיות וברוחניות.

...מקווים לברכות השנה החדשה

כל רגע יש כאן חדש וצריך פשוט חוש אסטראטגי לא להפסיד

ב"ה. צום גדלי' [נדחה. ד' תשרי]
ה'תשכ"ד. פה ברוקלין ליובאוויטש.

שנה טובה ומעוטרת לרעייתי היקרה...

...בקיצור: הימים-הנוראים דראש
השנה ושבת-שובה, עברו עלינו מתוך
התרוממות רוח יוצאת מן הכלל. בערב
ראש השנה מסרתי פ"נ לידו הקדושה
של כ"ק אדמו"ר שליט"א וכמו כן
חתמתי על פ"נ הכללי שמסרו ושמעתי
ברכתו הק' שענה לקראת השנה הבאה
עלינו לטובה. שאחת הנקודות הייתה,
מה שמראש השנה יוצאים תיכף לשבת
קודש. שעליו נאמר "וקראת לשבת
עונג" ושיהי' המשכת העונג בכל כוחות
הנפש, ובכלל היו ברכות לבביות ביותר.

הזכרתי גם את כל בני המשפחה שיחיו
והשתתפתי בנסיעה לאהל וציון כ"ק
אדמו"ר נבג"מ זיע"א והי' מחזה נהדר
לראות איך שכ"ק אדמו"ר שליט"א
קורא שם את הפ"נ.

כל רגע יש כאן חדש וצריך פשוט חוש
אסטראטגי לא להפסיד. במכתב הבא
באריכות...

בברכת גמר חתימה טובה וקיום ברכות
הרבות ששמענו מפי קודש כ"ק אדמו"ר
שליט"א.

♦
ב"ה. אור ליום ד', ז' תשרי תשכ"ד,
ברוקלין ליובאוויטש.

כבוד אחי היקר והנחמד חכם ונבון הרה"ג
וכו' מוהר"ר יצחק שליט"א.

שלום וברכה וגמר חתימה טובה!

בודאי קראת כל מכתבי אודות בית
ליובאוויטש, עתה הגיע תורך.

הערב בשעה תשע יצאתי מיחידות אצל
כ"ק אדמו"ר שליט"א. ולמעשה, לא
כהמפקקים, ברכתי "שהחיינו" בשם
ומלכות (אולם לא בקול).

אציין לך את הנקודות שעוררתי והמענה,
ולמען השם, נא לא לאבד את המכתב,
מפני שכאן הנני רוצה לנסות להעתיק
על-פי הזכרון מה שדובר חצי שעה,
מקסימום פה של יחידות בימים אלו.

להצלחה בכל מידי וגם במילי דשמיא...
מחר בלילה אכנס בעזרת ה' יתברך
ליחידות (אתמול חשבתי שעוד היום
אכנס ליחידות). עליכם לדעת שלפי
התכנית נבוא בעזרת ה' יתברך לארץ-
הקודש רק ביום ב' פרשת לך-לך, כלומר
אז נעלה על האירון...

בפ"נ שמסרתי בערב ראש השנה,
הזכרתי את כל בני המשפחה שי'.
אני חוזר בהתפעלות גדולה מכל מה
שרואים-ראיתי פה. בכ"ק אדמו"ר
שליט"א אפשר לראות הכל: מלכות,
פשטות, רצינות, שמחה בלתי מוגבלת,
סדר זמנים ולמעלה מן הזמן. הדור שכ"ק
אדמו"ר שליט"א בתוכו אינו דור יתום.
פשוט יהדות שלמה יצר פה וסוג יהודים
הקשורים בכל פנימיותם לפנימיות.

בברכת גמר חתימה טובה וחגים ומועדים
לשמחה.

א. הצעתי לחלק את האברכים מהצעירים, בקשר לתפלות והתוועדויות וכתבתי את הנימוקים.

ב. ...

ג. עוררתי את בעיית הפנימייה, כפתרון להרבות תלמידים.

ד. היחידות הפרטית שלי - היו עוד פרטים שאינם נוגעים.

מובן שלא אזכור את סדר התשובות. אולם לאט לאט אזכר.

התשובה החלה כך בערך, "ידוע העניין דבמאי זהיר טפי והיות ואתה ראש־ישיבה בתורת־אמת, הרי כל העניינים צריכים לעבור דרך זה (כמובן, בגשמיות וברוחניות - הכותב) וצריכים להתאזר ולבנות את הישיבה".

בקשר להתוועדויות הייתה התשובה, שכאן כאילו אי אפשר להחליט (בערך), מפני שיש סברא (בערך) שצריך להיות בשתי האופנים: גם התוועדות משותפת ואז מדברים מה ששייך לשניהם והתוועדויות מיוחדות. ואז אפשר לדבר מה ששייך אל הבחורים ועל זאת צריך להחליט על אתר.

[הרבי אמר:] "צריכים להעמיד תלמידים הרבה ואי אפשר לחכות עד לפנימייה" ושאיני אכתוב למי שיכול לעשות זאת, ואמרת... והתוועדות כעין שהייתה

בשבת־קודש ח"י אלול [בישיבה], היא יכולה למשוך תלמידים, והזכיר אולי אתה תוכל למשוך תלמידים.

...מעניין מה שבתוך היחידות פתחו את הדלת ואני חזרתי לאחורי, עד הדלת, וכ"ק אדמו"ר שליט"א אמר לי, "אם אתה רוצה לשמוע את התשובות על כל השאלות. הרי אתה צריך לשמוע". וחזרתי ליד כ"ק אדמו"ר שליט"א. בתוך הדברים הזכיר שכנראה שצריכים לעשות ראורגניזציה [ארגון מחדש] בסדרים ובשיעורים ובכל.

עצם היחידות הוא מעמד מרומם ונשגב עד למאד וב"ה שזכיתי לכך. אם אזכר עוד פרטים אכתוב לך.

...הוזמנתי גם לבחון את התלמידים שי' פה ולהגדת שיעור בכנוס־תורה...

בברכת גמרא־חתימה־טובה אחיך הדורש־שלומך־וטובתך כלהימים.

נ.ב. במכתב אל... אני מוסר לו בדבר דרישת אדמו"ר שליט"א בהוספת תלמידים. תנסה לשלב את... בפעולה זאת ולהמציא ידיעה זו לכ"ק אדמו"ר שליט"א. מתוך דברי היחידות שאני נזכר הוא, שכנראה הרושם המדכא של הישיבה, לא רק בחוץ, אלא גם בפנים, הוא מיעוט התלמידים.

...עתה אני עסוק בבקשת הרב מנטליק לבחון את התלמידים...

מתיקות של אהבה ובטחון נסוך על פניו הקדושים

ב"ה. ערב יום הקדוש, פה ברקלין ליובאוויטש.

לרעייתי היקרה והצנועה...

שלום וברכה!

...היום לקחתי 'לקח' בשבילך ובשביל המשפחה שיחיו וכן בשביל התלמידים שבקשו ובמיוחד בשביל חנניה יוסף אייזנבאך, הרב י. יוזביץ שי'.

מה אגיד לך, התורים הארוכים היוצאים עד ללבה של איסטערן-פארקוויי לשם קבלת 'לקח' הם עדים לכוחו של כ"ק אדמו"ר שליט"א ולאמונת צדיקים השוכנת בלבם של אנ"ש ושל סתם ישראל, במתיקות נפלאה שמעתי ברכתו הק' אלי ב"שנה טובה ומתוקה".

את אריכות הדברים שדובר ביחידות, כבר כתבתי לאחי הרב לוי שי' - כמדובר ביני להר"נ רבינוביץ בהיותי בירושלים - העיקר שהשמטתי משם והשייך אליך, הוא שקיימתי בקשתך לברכה מכ"ק אדמו"ר שליט"א, שלשונו הי' בערך כזה ש"את ואני נזכה ביחד לאריכות ימים ושנים, יחד עם הילדים ברוב נחת מהם". ובטח ברכת צדיק תקויים ומעתה את יכולה להיות בעזרת ה' יתברך בטוחה בלב שקט.

השעון אצלנו כאן לפני אחד עשרה וחצי ובארצנו הקדושה כבר נכנס עצומו של יום הקדוש והטהור ואני מכוון את תפילתי עם תפילתך ותפלת כל אחינו בית ישראל יושבי ארץ-הקודש שתהא השנה הבאה עלינו לטובה, שנת תשובה. שנת גאולה: שנה שיוליך ה' את כל הגלויות ממזרח וממערב, מצפון ומדרום, מחצי כדור העליון וגם מחצי כדור התחתון לארץ-הקודש ת"ו עם משיח צדקנו. ולמה נהי' כשה פזורה בין הגויים הסובבים אותם ומלאה הארץ דעה כמים לים מכסים.

...סוף-סוף אני נמצא במחיצתו הקדושה של נשיא ומנהיג ישראל, אוהבן ופטרונו של ישראל, אשר מתיקות של אהבה ובטחון נסוך על פניו הקדושים וכל שיחותיו הקדושות שזכינו לשמוע, הוא להפנות לצד השמחה שבימים אלו והוא - הכתרת מלך מלכי המלכים הקב"ה.

...וגם המתנות בשביל הילדים בעזרת ה' יתברך, שאני מקווה כבר לרגע המאושר להשיב להם את הזמן שגזלתי מהם את השמחה ב'אבא' שלהם, אבל עצם נסיעתי לפה יגרום להם שמחה כל ימי חייהם וחייהם...

הכותב והחותם ומתכוון בתפלתו כלפי ירושלים וקודש הקדשים, על-יד מחיצת כ"ק אדמו"ר שליט"א, לחתימה וגמר חתימה טובה ומועדים לשמחה.

לבית־המדרש וחזר מאמר דא"ח, מספר
זעיר של בחורים ה' בבית־המדרש (גם
אני לא הייתי, כי פשוט לא ידעתי).

בברכת חג שמח, בעלך ואביכם אוהבכם
מלב ונפש חמה,

ב"ה. י"ב תשרי ה'תשכ"ד בין יום הכפורים
לסוכות, פה ליובאוויטש ברוקלין.

לרעייתי היקרה וכו' וכו'...

שלום רב!

...בתפלת הנעילה ביחד עם כ"ק אדמו"ר
שליט"א, שאצלנו זה שש שעות אחר
תפלת הנעילה בארץ־הקודש ת"ו, עלה
בדעתי המחשבה שהרי מאחר ובני
ביתי שי' קשורים בגורלי ובמזלי וכו' וכו'
נצלת את ההזדמנות שכאן עוד ה' לפני
ה"חתימה", להזכיר שמותיכם במחשבה
ובדבור לטובה.

באורח בלתי צפוי נכנס כ"ק אדמו"ר שליט"א לבית־המדרש וחזר מאמר דא"ח

ב"ה. ליובאוויטש, [י"א תשרי] מוצאי
יוה"כ ה'תשכ"ד.

לרעייתי היקרה כלילת המעלות...

שלום וברכה!

...היכל שכ"ק אדמו"ר שליט"א מתפלל,
ה' מלא מפה־אל־פה. ליל יום הקדוש
ה' קצת חם ובבוקר הוקל. היום האקלים
גשום מאד, ממש כמו בימות שבט
הקשים בארץ־הקודש ת"ו.

...סודר מקומות לתפילה בשביל
האורחים לימים־נוראים. שה' זה משום
חידוש השנה...

אמש [מוצאי יום־הכיפורים] באורח
בלתי צפוי נכנס כ"ק אדמו"ר שליט"א

חשק עז להתכופף ולתת נשיקת פרידה לארץ אבותינו - פשוט לא היה לי נעים בפני כל לעשות זאת. התכופפתי ונגעתי באצבעותיי, אבל לא היה זה קרקעה ועפרה, אשר כל עפרות זהב לא ישוו לה, אלא איזה מן ריצוף שסוג החומר לא מוכר וידוע לי.

כשהתחיל המטוס לנוע ולהתרומם, לא משתי עיני מפה־נופה של הארץ אשר "עיני ה' אלקיך בה... מרשית שנה ועד אחרית שנה". חושב אני בנסיעתי כל הזמן על המצב הטראגי, שבעיני הוא מבטא את כל תוקף הגלות: במקום - אין קדושה כארצנו, בנפש - אין קדוש כרבינו, כ"ק אדמו"ר שליט"א. וכנראה לא זכינו שהמקום והנפש יתאחדו, גם בעיני בשר ובגשמיות.

פה אתנו נמצא רבי זוסיא וויאלמובסקי שמרענן את הנסיעה בניגונים חסידים ובבקבוק 'משקה'. ומה אומר לכם, שמקדש ממש את השם ומקיים מצות התורה של "ואהבת את ה' אלקיך", וכדרשת חז"ל, "אהבה על הבריות". הוא זוכה להערצה בקרב מאות הנוסעים. בשמחה רבה הוא נכנס למבצע תפילין.

פעלתי אצל כמה יהודים להניח תפילין. גם ידידנו הרב החסיד יקר הרוח רבי משה־אהרון וילהלם שי' נוסע אתנו, זו לו הנסיעה הראשונה לכ"ק אדמו"ר שליט"א. הוא ביקש את עזרתי להשפיע על יהודי אמריקאי (אזרח ישראלי, תושב

היום החלו הבחינות של התלמידים שבאו על־פי רמז מגובה (כמובן) וברוך ה' כבר הצלחנו לבחון חלק מהתלמידים. בעזרת ה' יתברך עוד נמשיך או היום או מחר... אמש קדשו כאן את הלבנה כי פשוט במוצאי יום הכיפורים הי' מעונן... אני שולח את ה'לקח' שלקחתי, בדואר.

תשל"ד

קשה לעמוד במחיצת דמות עליון שכולו אומר אמת ושקר לא יסבול

בעזרת ה' יתברך עושה שמים וים. כ"ג לחדש הרחמים [תשל"ג]. פה מטוס אל־על.

אל אהובי בני ביתי שי'...

שלום וברכה אל ציון וירושלים!

עז היה רצוני לראותכם חמודי לבבי בטרם עלותי למטוס וליראות לכם. אולם לא הייתה לי כל אפשרות והנני לבטא בשורות אלו את המיית לבבי... ואמסור לכם כמה ידיעות והתרחשויות מהמטוס בו נוסעת קבוצה גדולה אל כ"ק נשיא ומנהיג דורנו, כ"ק אדמו"ר שליט"א. בעלות המטוס מאדמת קדשנו, חזרתי באגרת־הקדש בתניא סימן יד, דיבור־המתחיל לעורר חבתם הישנה, המדבר בשבח ארצנו הקדושה.

לפני עלותי למדרגות המטוס התעורר בי

ל770, שם פגשתי עוד ידידים וחברים שי', נכנסתי לנוח בחדרו של משה שי' קליין כמה שעות.

בשעה מאוחרת התפללנו יחד עם כ"ק אדמו"ר שליט"א מנחה. קשה לתאר את החוויה הפנימית מלאת חרדת הקודש. לראות אחר עשר שנים עוד הפעם את פני קדשו של כ"ק אדמו"ר שליט"א, פנינת דורנו.

הידידים השתדלו שאעמוד בקירוב אליו. אבל קשה היה לי זאת וקיימתי בחינת "ויסתר פניו". פשוט קשה לעמוד במחיצת דמות עליון שכולו אומר אמת ושקר לא יסבול. כולו אומר דרישה ותביעה. חומר מזוכך שאין דוגמתו.

מסרו לי שהקדיש כמה שניות והעיף מבטו הקדוש עלי. האמינו לי ידידי שכל זה לא נכתב כלל וכלל ליופי המליצה - אמרתי לחברים שבתפילת מעריב לא ידחקו אותי כל-כך קרוב.

הרוח הנושבת כאן היא כולה פעילות. קבלת עול, אמונת צדיקים. תמימות.

מסרתי היום לכ"ק אדמו"ר שליט"א כמה עמודים כתובים דו"חות על הצאצאים, שאלות והדומה. טרם קבלתי מענה ...

השאלה הראשונה של ר' לייב גרונר ור' בנימין קליין הייתה אם באתי לבד. כולם חשבו שאבוא יחד אתך. בפתקא

חיפה (בעבר) היושב בשכנותו, שיפתח את לבו להתעניינות בענייני תורה ומצוה ומושגי היהדות. שעה ארוכה דיברנו איתו. הוא גר במנהטן והזמנו אותו לבקר בליובאוויטש והבטיח לנו.

גם ר' ישראל ברוק נוסע אתנו והייתה לו הפתעה שפגש אותי... גם שאר-בשרי ר' מרדכי בן ר' משה לודמיר נוסע אתנו והוא ניגש אלי ודברנו. שאל אותי מתי יצא ספר היחס [ספר הצאצאים]... ספרתי לו על ה'מחצבת' ושאל אותי אם יש לי, אמרתי במזווה ואמרתי לו שאתן לו. אמרתי לו... לבקר אצל כ"ק אדמו"ר שליט"א וכ"ק אדמו"ר שליט"א ישמח על זה. והוא ענה לי שהוא יודע ואמר לי שבהושענא-רבה הוא יבוא או בחול המועד סוכות. אני מפסיק את הכתיבה מפני...

ב"ה. ערב שבת קודש נצבים-וילך [כ"ד אלול תשל"ג], פה ליובאוויטש אשר בברוקלין.

לאהובי בני ביתי שי'...

שלום וברכה לציון וירושלים!

ב"ה באתי לשלום אתמול סביב השעה שתים פה. קבלו את פני התלמידים החביבים משה שי' קליין. ר' משה שי' ווייס, דוד שי' הרצל ודוב היילפרין היקר. הם שמחו אתי מאד. הם דואגים לי. ר' משה ווייס הוביל אותי עם הקאר שלו

השנה ובערב יום הכיפורים ובחג הסוכות ליד שריד מקדשנו, הכותל־המערבי... אגב בתוך הדברים שהכנסתי לכ"ק אדמו"ר שליט"א הוא מאמר אבא שליט"א על אדמו"ר [מוהרי"צ] זצ"ל כולל הסיפור על הכותל־המערבי. פרישת שלום לתלמידי הישיבה.

ובזה אסיים. יתן השם יתברך שמכתבי זה ימצא אתכם בבריאות...

החמימות דקדושה הנרגשת בכל הליכותיו היא נפלאה

ב"ה. מוצאי שבת קודש נצבים־וילך אור לכ"ו אלול. פה ברוקלין.

אהובי ויקירי...

שלום וברכה!

מתאר אני שאתם מחכים בצמאון למילה מאבא ולדעת את המתרחש פה.

מה אומר לכם. כבר בליל שבת קודש היה המחזה נהדר בקודש. בית־המדרש פה הורחב והיה מלא מפה אל פה. עד כניסת כ"ק אדמו"ר שליט"א להיכל בית־המדרש - אווירת קודש השתרר ברחבת בית־המדרש. חזרת שיחות ומאמרים, קריאת שניים מקרא ואחד תרגום והרגשת סיפוק נפשי מההתכנסות הענקית, בסימן "הקהל".

(האמת ניתנת להכתב ולהאמר - חושבני

שהכנסתי לרבי, כתבתי שאמנם הייתה מחשבה עליך אולם האמצעים... מנעו זאת. וכתבתי שמסרתי לך להיות מוכנה שאולי אזמין אותך לפה...

הסדר פה שהנהיג כ"ק אדמו"ר שליט"א שעל האורחים לקבוע שעתיים, 8 וב11 בבוקר, שיעורים וכן בערב...

פה אווירת התכנסות ענקית שוררת ומחכים לעוד ועוד. ההכנסת־אורחים של ר' משה ירוסלבסקי מעניינת מאוד. אווירה חסידית המזכירה את הוד הקדומים של תקופות עברו. מימות מורנו הבעל־שם־טוב נ"ע, הרב המגיד, ורבינו הזקן נב"מ זיע"א.

עתה מתכוננים לשבת קודש ולהתוועדות הגדולה שתעמוד בסימן סיום שנת תשל"ג ותחילת תשל"ד ובסימן "אתם נצבים היום וגו' ראשיכם שבטיכם זקניכם ושוטריכם וגו'".

ה'מחצבת' עשה כאן רושם אדיר ועז על כולם. ביחוד, כולם נהנים מהמאמר לזכרו של רבי לוי יצחק, אבי כ"ק אדמו"ר שליט"א. בבוקר נפגשתי עם ר' טוביה בלוי והקבוצה.

...אבקש מכ"ק אדמו"ר שליט"א ברכה מיוחדת עבורך... תשמחו בזאת שזכיתם שאבא נמצא בחצרות קודש של נשיא דורנו שליט"א.

השתדלו לבקר בימים הסמוכים לראש

השמיע את הפסוק "בואו נשתחוה ונכרעה", או "מקדש מלך עיר מלוכה" - הקריאות המזכירות את חשיבותו של עם ישראל ביחס העולם כולו, ביחס לאחרית הימים וביחס לארצנו ועיר הקודש.

תמהון מיוחד מעורר כאן שזה כמה ימים שכ"ק אדמו"ר שליט"א אומר קדישים, מבלי להבין מדוע. סיום המשניות שאומר לפני הקדיש והקדיש עצמו נאמר מתוך מתיקות נדירה. החמימות דקדושה הנרגשת בכל הליכותיו - באמירת קדיש היא נפלאה.

צעידותיו המלכותיות, ההרגשה שבנשמתו הקדושה יש מקום לכל האלפים המתכנסים והאלפים שנשארו

שיחיד הייתי בהרגשתי המהולה בעצב, מה נאה ומה הולם היה אם הדבר היה מתרחש וקורה בעיר הקודש ועל אדמת הקודש. קל וחומר שהייתה השמחה בשלמות, אם בא הדבר בתיקונו המלא, בהתכנסות כל בני ובנות ישראל בבית ה' לקיום מצות "הקהל" כמסירתה וכנתינתה).

בהיכנס כ"ק אדמו"ר שליט"א להיכל בהדר כבוד מלכות, כולו אומר כבוד וקדוש, הושלך הס ושקט השתרר בכל האולם. התפילה הייתה חגיגית ביותר ומרוממת.

שוב פעם מסופקני אם היה לי בזה חבר, בהרגשותיי בכנוס אלפי ישראל בחצי כדור התחתון, כשהחזן נעים זמירות

וכן לכלל ישראל - מעוררת רגשות מדהימים ונעימים. מבחוץ רואים את המלך נגיד ומצוה ובפנימיות מרגישים את הביטול העצום. אדם מלא התחייבויות לכלל ולפרט, לחסידים ולעמו.

בחזירתו לפני קדשו משולהבים ומעודנים כמלך הפורץ גדר. בפנים רציניות ומסבירות מפנה את ה"גוט שבת" לכל צד ועבר.

בבוקר אמירת תהלים של ציבור גדול מלא צמאון, המתלווה בזה לראשו מלכו ונשיאו, היא שוב חוויה מרגשת למי שיש לו חוש הסתכלות; תפילת רבים כזו, עם תפילת רב ורבי כאחד, באמונה ובתמימות. כשאלפי פיות ממללות גבורות ה' שבספר תפלות ותהלות דוד בן ישי על אדמת נכר; במחיצת קודש אשר נושב בו מהאוויר החם והמרענן של ארץ־הקודש - בטוחני שאין דוגמתו בכל כדור הארץ.

ההתוועדות הגדולה שאחר־כך, כשבמרכז הדברים עומדים ומצלצלים הנושאים אודות פרשת השבוע "אתם נצבים היום כלכם ראשיכם שבטיכם וגו' מחוטב עציץ עד שואב מימין וגו' לעברך בברית ה' אלקיך", וההדגשה שנצב הוא בתוקף ובעמידה בשבת קודש שלפני ראש השנה. שלפי דברי האגרת־הקדש [הנ"ל] שבספר התניא הרי בכל ראש השנה נמשך אור חדש שכמוהו לא היה

מימות עולם, ושבת הוא מקור הברכה. ועל־פי הקבלה בשם הבעש"ט את חודש תשרי מברך הקב"ה בכבודו ובעצמו, והברכה היא באופן שכמוהו לא היה מימות עולם.

השיחות המודגשות להנאמר בפרשה [פר' וילך] על מצות "הקהל", בפרשה מיוחדת בתורתנו הקדושה; לא בפרשה של מצוות בכלל ולא כהמשך למצות השמיטה שבפרשת בהר ועוד; לא כחלק ממצות השמיטה - אלא כקביעת מצוה וברכה לעצמה בסדר התרי"ג.

פנייתו הפתאומית שכל בני ובנות ישראל שהתכנסו, שלפני הבר־מצוה, יאמרו "לחיים". שעיקר המעלה במצות "הקהל" היא בטף, שאצלם אין שום פני' ואפילו רוחנית, להשיג לימוד תורה וכו'.

המאור פנים שמראה ומסביר לכל תינוק ותינוקת המרים את כוסית המשקה לאמירת "לחיים"; אלפי ראשים המביעים אהבה כפשוטה, הערצה אמונה וחיבה לנשיא ישראל - כל אחד מהם ראוי לתיאור מיוחד.

כמדומה שכ"ק אדמו"ר שליט"א בונה בהתוועדות זאת דור שלם. שבגיל הינקות תיחקק בנשמותיהם התוועדות זאת והסברת פנים זה. ומה שיש להתפעל שאין הוא אומר די. מה שאפשר להוציא ולנצל בכדי לקשר נשמות ישראל לאביהם שבשמים, הוא

עושה.

שיעורים שהטיל עלינו כ"ק אדמו"ר שליט"א. כלומר, על האורחים. דבר נפלא מצורף לזה; בכל יום נותנים לנו שתי מטבעות, א. לתת לצדקה בשליחותו של כ"ק אדמו"ר שליט"א. והב. כשכר טרחא - מתנה מכ"ק אדמו"ר שליט"א. אולם כ"ק אדמו"ר שליט"א מציע שגם השני יינתן לצדקה, אבל לא בתורת תנאי. את הראשון אני נותן לקופה של צדקה והשני אחליף במעות אחרים ואת המטבע אביא אתי לארצנו הקדושה. בינתיים אספתי שתי מטבעות. את המטבעות אחלק בעזרת ה' יתברך ביניכם ויתכן שאוכל לצבור בשביל כל אחד מכם מטבע.

מיום ליום מתרבים האורחים. קהל ענקי השתתף באמירת סליחות הראשונה יחד עם הנשיא, כ"ק אדמו"ר שליט"א.

...אתמול נתאספו כל הילדים שבאנ"ש בישיבת חובבי תורה ליובאוויטש לקיים את הסדר שהטיל כ"ק אדמו"ר שליט"א. מחכים פה לשמוע איך היה בכותל- המערבי, שריד בית מקדשנו. יבנה ויכונן בקרוב לתהלה ולתפארת.

טרם קבלתי כל תגובה מכ"ק אדמו"ר שליט"א על החומר שהגשתי.

אני נמצא בחדר אחד עם ר' מיכאל שי' כץ, תלמיד וחבר מסור וחביב (הוא סיפר לי דבר מעניין, שחלקו כבר כתב לי אז ועתה השלימו, בפעם הקודמת ביחידות

עוד נדבר על זה הרבה שנים בעל-פה פנים אל פנים.

ילדים ודאי קבלתם מכתבי הקודם... בתמונות כנס הנוער [של הצאצאים] שהכנסתי לכ"ק אדמו"ר שליט"א, רשמתי את תמונת אמא וכל הילדים יחי'.

...ועתה אני מתכונן לאמירת סליחות הראשונה עם כ"ק אדמו"ר שליט"א ואצלנו שבוע טוב ואצלכם בוקר טוב.

כתיבה וחתימה טובה בגעגועים...

אישיותו הגדולה מבחינה אנושית שאינן לה דמיון והעתקה

ב"ה. יום שני ב' דסליחות [כ"ז אלול] ה'תשל"ג פה ברוקלין.

אל אהובי בני ביתי היקרים...

שלום רב ואיחולים לקראת השנה החדשה, לכתיבה וחתימה טובה בספר של צדיקים וחג סוכות ושמחת תורה שמחים ומעודדים!

השעה פה עשרים רגע לפני השעה חמש. כל ניו-יורק ישנה עכשיו. שעה נוחה וטובה להתייחד עם בני המשפחה שבחצי כדור העליון. רחוקים במקום וקרובים ללב.

כאן יש סדר כזה שבכל יום יש ללמוד

ב"ה. ערב ראש־השנה תשל"ד. פה
ליובאוויטש אשר בברוקלין.
אל צמודי לבבי...

שלום וברכה!

קבלתי מכתבכם עלידי ציר נאמן ישראל
שי' גליצנשטיין...

אתמול הייתי על אהל כ"ק אדמו"ר
מוהריי"צ נ"ע. נהגתי כמנהג המקום,
חלצתי נעלים ואמרתי "מענה לשון"
וקראתי פ"נ, שהוזכר שם כל אחד מכם.

ישראל גליצנשטיין נפגש עם אחד
הצאצאים בשם בועז בהר"ב, שעלה
למטוס ושאל אודותיי (הוא היה בין
מקבלי 'מחצבת' הראשונים) והוא אמר
לו שאני נסעתי להרבי שליט"א. ובקש
למסור פרישת שלום בשמו והכרת טובה
והוא אומר שה'מחצבת' היא חוברת
נהדרה ויש בה כדי לאחד ולקשר בין
המשפחה ושהוא ישלח לי מכתב (הוא
דייל במטוס). אמרתי לו שימסור בהקדם
את הדברים לכ"ק אדמו"ר שליט"א.

אמש הייתה התוועדות ענקית מלאת
הוד. כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר מאמר
ואחר־כך שיחה.

בתוך הדברים: "אתם נצבים" - נצבים,
פירוש בחוזק ואיתן, ו"היום", מבואר
בלקוטייתורה שהוא על ראש־השנה.
כל אחד צריך כאילו לשכוח את העבר,
ומבלי הבט על מצבו שהוא עדיין בשדה

אצל כ"ק אדמו"ר שליט"א שאל
אותו כ"ק אדמו"ר שליט"א אם עולים
להתוועד בביתנו...).

אקוה עתה לשלוח מכתב להורי שי'...
ישר עם קבלת המכתב תצלצלי אליהם
ותספרי להם על זאת. לא צריך את כל
הפרטים. מספיק איזה נקודה מהרבי
שליט"א ושאני בתוך אלפי אנ"ש פה
מרגיש מאושר...

...ובזה אסיים, שלום שלום לרחוקים
שכל־כך קרובים. המרחק במקום הוא
אלפי קילומטרים וים אוקיאנוס, ובזמן
הוא חודש בערך, אבל בלב הוא קרוב
מקרוב. אקוה בעזרתו יתברך לפלוט
את מה שאני קולט פה, ורבות בשנים
עוד תיהנו מיספורי אבא וחוויותיו של
נכד בנה הגדול של הסבתא מנוחה־רחל
ע"ה, ההולך בעקבותיו לנסוע לה"צמח
צדק" שבדורנו, שאמרתי כבר פה, אשר
מבלי להתחקות על העולמות העליונים
הרוחניים אליו הוא קשור, ואנו רחוקים
מהם כמטחוויו קשת - הרי עצם אישיותו
הגדולה מבחינה אנושית שאין לה דמיון
והעתקה לא בהווה, ובהמיוחד שבה,
גם בעבר - למרות שנכתב עלי' הרבה,
טרם בא לידי ביטוי הנכון. אני מהרהר
בה עמוק, ויתכן שבהזדמנות אמצא את
הקווים להביעה.

בעלך. אביכם אוהבכם וכו'

ומבחוץ, אם עתה יעמוד איתן, מכאן ולהבא, הרי הכל ישתנה.

זלצמן החזן נגן ברוסית "אחד מי יודע". בסוף ההתנועות היה כ"ק אדמו"ר שליט"א מרומם. בתחילתו היה רציני ביותר.

קהל ענק השתתף עם כ"ק אדמו"ר שליט"א באמירת סליחות של ערב ראש השנה. אחר התפילה היה נהדר להסתכל איך שכ"ק אדמו"ר שליט"א סדר 'התרת נדרים'. הושיבו כעשרה מרבני וזקני אנ"ש (אני מבחין שכל הדברים נסרטים, אינני יודע אם זה בכל שנה).

מסרתי זה עתה את הפ"נ עבור בני ביתי ועבור כל צאצאי הורי והוריק. הזכרתי במיוחד כאשר נתבקשתי את...

כתיבה וחתומה טובה. המברכם מקרב לב.

נ.ב. אספתי כבר חמש מטבעות של הרבי שליט"א עבור כל ילדינו שי' ואולי אקבל עוד.

ב"ה. בעלות המנחה ערב ראש השנה ה'תשל"ד.

לאהובי בני ביתי היקרים איש אשר כברכתו, ה' עליהם יחיו.

שלום וברכה!

למרות שכתבתי בבקר מכתב... מכתב זה נכתב כשאצלכם הוא כבר שעה מאוחרת בלילה ואנו מתקרבים ליום הדין והזכרון (לפי שנוי האקלימים) כפי שהוא בחצי כדור התחתון. להתפלל יחד עם נשיא ישראל, כ"ק אדמו"ר שליט"א. ויהי רצון שיתקבלו תפילותנו ובשנה הבאה כבר ימצאו כל בית ישראל בחצרות ה' בתוככי ירושלים, בבניין מקדשנו וביום שמחתכם ובמועדיכם ובראשי חדשיכם ותקעתם בחצוצרות וגו' ונזכרתם לפני ה' אלקיכם. יחד עם השופר שמאריכין בו, מפני שמצות היום בו.

...אם ישנם תגובות מה'מחצבת' ואם יש מכתבים מעניינים. נא תצלמו כמה העתקות ושלחו לפה, בכדי שאוכל להכניסם לכ"ק אדמו"ר שליט"א, גם את המאמר של שמרלינג היה כדאי לצלם ולשלוח...

מפני קדושת היום טוב המתקרב ובא. אסיים ואומר כתיבה וחתומה טובה לשנה טובה ומתוקה...

מבהיל לראות איך מפשיל טליתו על החבילות הענק של הפ"נ

ב"ה. צום גדלי' נדחה, ד' תשרי תשל"ד. פה ברוקלין אחרי הצהריים. בירושלים עיר קדשינו אור ליום ה' תשרי. לאהובי צמודי לבבי...

שלום וברכה הראשון בשנת תשל"ד!

זאת לכ"ק אדמו"ר שליט"א והוא סרב, באומרו שאינו 'צירקוס' [קרקס!], הייתה הרגשה שכ"ק אדמו"ר שליט"א עלה ללא חשק מיוחד, אבל היה בזה משום מסירות נפש עבור החסידים וכנראה גם מתוך חששות שלא ינזק אף אחד, בהדחקות לראותו.

מהפלאים ששמעתי פה - בחלקו ידוע

בודאי צמאים אתם לשמוע מהחדשות פה בימי ראש השנה ושבת תשובה - ארשום לכם לפי זכרוני:

מהחידושים הגדולים הוא בשנה זו, שהעמידו במה מיוחדת וגבוהה עבור כ"ק אדמו"ר שליט"א. בכדי שהקהל העצום יוכל לראות פני הקודש בכל התפילות (שמעתי פה שכבר כמה פעמים הציעו

בפני המקורבים שה"הכנסת אורחים"
שלו הוא ההתוועדות ולכן הוא מרבה
להתוועד בימים אלו.

ביום ב' דראש השנה בערב הייתה
התוועדות. נוסף על ההתוועדות דליל
ערב ראש-השנה (שדובר אז שיחה
ומאמר דיבור-המתחיל זה היום תחלת
מעשיך). הייתה שיחה ומאמר דיבור-
המתחיל שיר המעלות ממעמקים
ושיחה על רש"י, פרשת השבוע, ואחר-
כך תמיד מסביר עניין של זוהר מספרי
אביו זצ"ל.

גם בשבת-שובה הייתה התוועדות
ואחר-כך הזדנב תור ארוך לקבלת כוס-
של-ברכה. אני חשתי זאת וגם דוב
היילפרין הבחין בכך, שבלקחי כוס-של-
ברכה, אמר לי כ"ק אדמו"ר שליט"א
"לחיים ולברכה" בסבר פנים יפות
מיוחדת ובתנועה מיוחדת.

...אני חוזר להנ"ל. קשה לתאר את
המחזה פה, השנה הזאת היא שנת שיא.
מסופקני אם במולדתה הארוכה של
חב"ד-ליובאוויטש, היה מאסף כל-כך
ענקי וכל-כך מגון בבית מדרש ענקי.

היום יצא הרבי ללוות נפטר (אמנם עצם
הדבר מצער), אבל היה זה מחזה מרהיב
עין, אין דוגמתו, לראות את נשיאנו
שליט"א מופיע בהדר גאון עוזו יופיו
וקדשו, בחוצות העיר, כולו אומר כבוד.
בכלל, כל הופעה וזה קורה במשך היום

מאז ובחלקו היה חידוש - שכ"ק אדמו"ר
שליט"א ער בשתי הלילות דראש-השנה
ובקשר לליל שבת, ידוע מכבר. ובאמת
הפלא ופלא לראותו רענן, מנהל עדתו
במרץ, במוח ובכת, כאדם רגוע אחר
מנוחה.

כ"ק אדמו"ר שליט"א רואה עצמו מחויב
גם בהכנסת-אורחים, והוא התבטא

כמה פעמים, וביחוד בשבתות וביום טוב, הרי הלב מתמלא תענוג לראות את גאון ישראל וכבודו.

מהרגעים הדרמטיים הנפלאים להם זוכים הבאים להסתופף בצל קדשו, הוא מעמד התקיעות. מבהיל הוא לראות איך שכ"ק אדמו"ר שליט"א מפשיל טליתו על החבילות הענק של הפ"נ וכשהוא [נותן כך] יותר על המדה, מתמלאים פחד ומתקרבים להקשיב מה נעשה אתו - כאן רואים איך שנשמה כללית דואגת עבור כל פרט ופרט הקשור אתו ולאו מילתא בכדי.

כמה פעמים נפגשתי עם אליקים וואלף והוא סיפר לי דבר מעניין. שאחיו הקטן, בני, רצה לבוא לכאן לתשרי, וכ"ק אדמו"ר שליט"א כתב לו, שבמקום זה יבקר פעמיים, אחת בעשרת ימי תשובה והשני בחול המועד סוכות, בכותל-המערבי ויאמר שם תהלים.

...היום השתתפתי יחד עם הרב טרבניק ועוד ראשיישיבה ממונטריול לבחון את התלמידים פה... נרשמתי כבר ליחידות.

בברכת חתימה וגמר חתימה טובה...

ב"ה. ה' תשרי ה'תשל"ד ערב פה, ובירושלים עיר קדשנו, בשעה מאוחרת לילה אור ליום ג', ו' תשרי.

אהובי וחביבי...

שלום רב וברכה!

...כאן כנהוג, הזמן מוגבל. היום השתתפתי שוב בבחינות התלמידים דפה, יחד עם ראשיישיבה דכפר-חב"ד ומונטריול. זה עול כבד עבורי.

וכבר מתכוננים הערב לתפלתו של כ"ק אדמו"ר שליט"א - הערב יום הזכרון של אמו. מחר גם יהיה עמוס תפילות כ"ק אדמו"ר שליט"א והתוועדות.

יתכן שמחר אופיע ברדיו פה. שאלתי להסכמתו של כ"ק אדמו"ר שליט"א וטרם קבלתי מענה על-כך.

בין הנבחנים היה בן-אחי דוב וידע יפה מאד וכך נרשם בפני כ"ק אדמו"ר שליט"א.

...איני בטוח, אבל כפי שאמר לי לייבל גרונר. הרי הקבוצה שלנו תיסע תיכף ביום א', אחר שמחת-תורה.

עמדתי בקרוב מקום ושמעתי את תפלתו האצילה, קול דממה דקה

ב"ה. ו' תשרי ה'תשל"ד 2:54 אחרי הצהריים ובירושלים עיר קדשנו, אור ליום ז' תשרי.

לעקרת הבית...

יברככם ה' השוכן בציון ובירושלים!

...המעט-לעת האחרון קשור עם יום הזכרון של הרבנית הצדקנית חנה נ"ע,

שזכתה להעמיד מפרי בטנה את נשיא ומנהיג דורנו, כ"ק אדמו"ר שליט"א.

אמש עמדתי בקרוב מקום ושמעתי את תפלתו האצילה, קול דממה דקה - ואין ספק אשר מלאכים יחפזון וחיל ורעדה יאחזון - של כ"ק אדמו"ר שליט"א.

כמו־כן היום בבוקר שמענו את כל התפילה של כ"ק אדמו"ר שליט"א, והיום מתכוננים להתוועדות גדולה וארוכה, עד שעה מאוחרת בלילה, כמנהגו בקודש בכל שנה.

...נתתי אמש 'מחצבת' לידי בנימין קליין והרב חדקוב שהביע קורת רוח רב בפה מלא... המשכתי היום בבחינות... אמש הגיע לפה ר' זלמן שמרלינג שי' ומסר פרישת שלום מאמא. בלינו אתו הרבה זמן.

אני ממנהר לתפילת המנחה עם כ"ק אדמו"ר שליט"א ואסיים בברכת וחתום לחיים טובים כל בני משפחתי בתוך כל בני בריתך.

בעלך ואבא

♦

בטוחני שמחתימת המלכות והנבואה, לא נמצא דוגמתו

ב"ה. בין כסא לעשור פה ליובאוויטש אשר בברוקלין. אור לז' תשרי תשל"ד השעה 2. אצלכם בוקר טוב.

לגיסי חביבי יקר המדות הרב יחיאל מיכל

שי' הגר

שלום וברכה שלוחה אליך מליובאוויטש. להררי ציון וירושלים!

מכתבי זה אליך יקירי, נושא אתו אי אלו רשמים משהותי בחצרות קודש כ"ק אדמו"ר שליט"א, שאולי לא נכתבו ולא יכתבו לאחריים, ולכן אבקשך אנה שמור עליו.

המכתב נכתב אחר חצות לילה עם סיום ההתוועדות הגדולה של ו' תשרי, יום הזכרון של אם המלך הרבנית חנה נ"ע.

עם התרבות האורחים לשיא בהתוועדות זו, מתרבה גם כן ב"הדרת מלך" המוקף "רב עם", בפנים משולהבים, מלאי וגדושי אהבה אין דוגמתה, אמונה ותמימות אשר אולי יותר ממה שמזכירה את העבר המזהיר של עמנו, ישנה הרגשה שהוא מרמז על עתידו המזהיר.

מה אומר לך ידידי, המחשבות מתרוצצות; משתדל אני להקשיב למאמרים, שיחות וסיימים, ויותר מכל - איני מפסיק להסתכל על כ"ק אדמו"ר שליט"א ועל האווירה הקדושה האופפת את מחיצתו. לפעמים עולה מחשבה, "ואני בתוך הגולה וגו' - ובכל זאת - ותהי עלי יד ה'". כאן ההתרוממות היא ללא תקדים. פירושים מפירושים שונים. "הקהל" היא מצוה הקשורה עם מלך. השנה נעשתה בימת עץ מיוחדת עבור

כ"ק אדמו"ר שליט"א.

כך, בחשבון ארצנו הקדושה והגלות הארוכה. זה מזעזע אותי!

אבל זהו שייך להטרדיות של הגלות, אבל סוף־סוף אשרנו ומה טוב חלקנו שזכינו למאור פנים של ההשגחה הפרטית, בהורידו נשמה גבוהה זו, יש לנו במה להתפאר ואינני מתאר בשום מקום זמן שבעולם תופעה זו.

מעניין מה שאמרתי כאן שעתה מובן ביותר מה ש"מרדכי" שבדורנו היה צריך לדעת שפות זרות. הרי זה פשוט בכדי שיוכל לדבר עם חסידיו. כל שולחן בהכנסת־אורחים פה - שהיא בעצמה תופעה של השפעת החסד, גם ללא תקדים, קשה להכיל בכלי הנפש לאדם מרגיש - מדבר שפה אחרת, רוסית, גרוזינית, צרפתית, אנגלית ועברית וכו' וכו'.

בהתוועדות הגדולה היום, התריע כ"ק אדמו"ר שליט"א כנגד המתפרצים בעם ורוצים להחליף התפקידים של הנשים באנשים, בצירוף למניין ועוד דברים כאלו. המענה היה קולע ומעניין אבל זה לא העיקר (זה יבוא בכתב ופנים אל פנים לכשאחזור). החשוב, מה שהשאיר לנו הקב"ה שריד לבית ישראל, שישמיע קולו, קול ההולך מסוף העולם ועד סופו. ולמרות מה שהיה יכול להשביע עצמו כשאר רביים... עם אלפי חסידים המסתופפים בצלו, שלומד אתם חסידות, קבלה, חומש עם פירש"י

מה שלא תאמר או נאמר, מסופקני ואולי אינו ספק, שהמעמד כאן הוא היסטורי. יהודים מכל קצווי־תבל ממש, דוברי הרבה לשונות, הרבה יהודים יקרים שעלו בזמן האחרון מרוסיה, המתמזגים מנחת שהגיעו למה שחיכו עשרות בשנים. קבוץ גלויות של יהודים מעודנים ומזוקנים, מהודרים בציציות, מהדרים לשמוע דבר ה'. בזמן הגלות בודאי שאין לו תקדים. אבל כל המגוון ביחד - מסופקני גם אם בזמן הבית נראה מחזה דומה. והמעניין הוא, שזה בארץ העמים, בחצי כדור התחתון, במקום ובמדרגה.

אני מרגיש עצמי בודד בין האלפים הנמצאים ושהגיעו, מכל בחינה ובחינה. המה כולם במצב שמחה שאין דוגמתה. אצלי, חדווה תקיעא בלבי בראותי כאן שתורת הבעש"ט נ"ע ותורת החסידות החב"דית, תוססת ומתפשטת וגם מתרכזת. לא אלמן ישראל, יש לו מנהיג שבטוחני שמחת־ימת המלכות והנבואה, לא נמצא דוגמתו. אני רואה לפני עם גדול ורב, אשר אמונת אומן בה' ובעבדו, היא איתנה ולא נגועה בכל מבחני הזמן המודרני וכו'. וזה דווקא באמריקא ואין לך פסוק נאה יותר והולם יותר מאשר "מלך בפיפו תחזינה עיניך". והוא קורא בספר התורה בנגלה ובפנימיות ובכל, לעמי העם - אבל נזכר אני תוך כדי

וסיימים וכו' וכו' - חש הוא אחריות של נשמה כללית לכל הקומה.

בהתוועדות זאת ביקש [הרבי], שביחידות השנה לא יהיה, רק בקשת ברכה והזכרת שמות, בכדי שיהיה פנאי לכולם להכנס לדבר פנים אל פנים, ועל יתר הדברים יכתבו וישתדלו לענות עוד בהיותנו פה ואם לא, יקבלו את התשובות בבית.

בברכת חתימה וגמר חתימה טובה.

כ"ק אדמו"ר שליט"א רוצה לפרוץ את חומת הגלות

ב"ה. ז' תשרי ה'תשל"ד. ברוקלין נ.י. ליובאוויטש.

ייטיב לכם ה' את החתימה...

שלום רב וברכה!

...כפי הנראה מה שאביא עבורכם יהיה ביחוד רוחניות, אולם מלא חופניים לדורות ולדורי דורות, נחלה בלי מצרים.

...היום היה מחזה מרהיב בהתאסף מאות רבות של תינוקות בבית המדרש הגדול. בנוכחות כ"ק אדמו"ר שליט"א והוא חילק לכולם [מטבעות לצדקה], גם ליונקים שהיה צריך לפתוח פיסת יד, בכדי להכניס את ה'פרוטות' של צדקה. בקשר לבנות, הייתה כאן הוראה ובקפידא שעם סיום החלוקה לילדים, יעזבו כל הגברים והילדים

את בית המדרש והילדות נכנסו וכ"ק אדמו"ר שליט"א חילק להם. מראה פניו הקדושות בשעה זו היו רציניות ומפיקות שביעות רצון. רואים איך שכ"ק אדמו"ר שליט"א רוצה לפרוץ את חומת הגלות ומנהל מלחמה רוחנית עליונה.

והכל מתנהג כאן בחודש זה באווירת שמחה של שמחת תורה - ממש שמחת תורה של ליובאוויטש ולא של בית הכנסת בארבע... יום יום מתרבים האורחים. היום הגיע חברי וידידי ר' יהודא קורנט שי' ועוד מכרים, כולם מלאי התפעלות מהגילויים פה, בקשר להתוועדות, כתבתי לר' יחיאל מיכל הגר שי' וקחהו משם.

אני אומר כאן שהעולם אינו יודע מהמתרחש כאן. אם היה כל הדבר הנ"ל בארצנו הקדושה, היה עולם ומלואו רועש מזה. כבר אמרתי לכם כמה פעמים שמן השמים מזמינים אותי לא פעם למומנטים היסטוריים, כמו־כן נסיעתי פה השתא, שנת הקהל, הוא עניין של השגחה מעניינת.

הערב אכנס בעזרת ה' יתברך ליחידות ואזכיר כולכם בעזרת ה' יתברך בפרוטרוט ואכתוב לכם למחרת.

נא למסור לאבי מורי שליט"א ולאמי מורתי שתליט"א ברכת חתימה וגמר חתימה טובה ושזכיר אותם ביחידות לברכה לאריכות ימים ושנים טובות...

וכן לחותני שליט"א ואמך חמותי תחיל',
אזכיר אותה לרפואה שלמה. מלאתי
אחר בקשת אחיך וביחוד ר' בן-ציון ור'
יצחק-מאיר והזכרתי אותם עוד בערב
ראש השנה...

בעלך ואביכם אוהבכם

ב"ה, ח' תשרי ה'תשל"ד, פה ברוקלין.

אל אוהבי בני ביתי ה' עליהם יחיו

חתימה טובה וכל טוב לכם!

איש בשורה אנכי היום, אמש נכנסתי
בבגדי שבת ליחידות לכ"ק אדמו"ר
שליט"א, בברכת "שהחיינו".

...באמצע [ליל] היחידות, בקרוב השעה
12, התפלל כ"ק אדמו"ר שליט"א
מעריב. אחר מעריב נכנסתי אני... למרות
האזהרה לא לשהות, רק לברכה, עכבני
כ"ק אדמו"ר שליט"א כחמש דקות.
יתכן שאם הייתי שואל, היה לוקח הדבר
הרבה זמן יותר.

אני הקשבתי למה שכ"ק אדמו"ר
שליט"א אמר בקצב מהיר ביותר,
שפשוט מחמת זה קשה לזכור הכל. ברוך
ה' זכיתי לשפע ברכות, כל הנזכרים בכלל
וכל אחד בפרט, ברך אותם בשנה טובה.
הרבי הזכיר גם בקשר ליום-ההולדת,
ואמר ביחוד שנכנסתי לבינה. כמדומה
שאמר "שנת הצלחה מופלגה" ובירך

אותי בעבודת הקודש בתורת-אמת
ובאיגוד הצאצאים ובכל העניינים שאני
עוסק. זכורני שהפליג משהו כמדומה
באיגוד הצאצאים, אבל לא אזכור בדיוק.

בקשר לאיגוד הצאצאים אמר, מאחר
שאני נמצא בארצות-הברית. יש לנצל
הזדמנות זאת ולהפגש עם כל אחד
בפרט ועם כולם ביחד. הזכיר שיבואו
לכאן יהודים ממנטריול ומכל הארצות.
[אמר:] "בודאי יתנו לכם לדבר בוועידה
של "צעירי-אגודת-חב"ד" - שאקדיש
דברים ביחס לאיגוד הצאצאים ויש
לעשות לזה פרסומות.

בקשתי בקורת על ה'מחצבת' - אמר
כך כ"ק אדמו"ר שליט"א, שהפרישת
שלום של הכנס [מכתבי התרשמות
מהמשתתפים] לקחו יותר מידי
מ'החוברת' אבל זה היה בחוברת
הראשונה (כנראה אולי היה צריך לזה),
אבל להבא, גם אם יש מקום לפרישת
שלום וכד', אבל העיקר צריך להיות
חומר.

ובסיום [הוסיף הרבי], שוב ברכות בשפע
וחתימה וגמר חתימה טובה.

נזכרתי: כתשובה אם לשלוח 'מחצבת'...
ענה שעד לבחירות [לכנסת בארץ-
הקודש שנערכו בחורף שנה זו] - לא
לשלוח, בכדי שלא ינצלו את זה, לא
לעשות לכאן ולא לכאן - אחר הבחירות,
נראה שוב.

ב"ה. ערב יום הכיפורים בברוקלין אחרי
הצהריים. בירושלים עיר קדשנו בעצומו
של יום הכיפורים.

לאהובי יקירי...

שלום רב וברכה!

...קבלתי היום 'לקח' עבורכם.

ספרתי לכם כבר על הכנס. הודענו לרבי
שליט"א על הסיכום ושלח פתק: "ויהי
רצון שיהא [חסרות כמה תיבות] ואזכיר
על הציון ואין זה מחליף את הדבור בכנס
דצא"ח" - כלומר, כ"ק אדמו"ר שליט"א
אמר לי ביחידות שאדבר על זה ב[ועידה
העולמית של] צא"ח.

אני ממחר וכותב וחותר והשם יתברך
יחתום לנו שנה טובה.

כולם מצפים לשמוע מפי כ"ק אדמו"ר שליט"א, כמפי נביא ממש

ב"ה. [י"א תשרי] מוצאי יום הקדוש פה
ברוקלין ליובאוויטש.

אהובי צמודי לבני ביתי כל אחד
בשמו וכברכתו. שלום וברכה לציון
וירושלים חמדת לבבנו ותשוקת נפשנו!

אנחנו באמריקא ולבנו בארץ-ישראל.
אתמול באמצע תפילת יום הכיפורים,
בפינה שבחרתי לי... קלטו אוזני
השמועה הנוראה שבעצם יום הכיפורים
נצלו אויבי השם ואיבי עמו להתנפל
על עם ה' וערי אלקינו. תארו לעצמכם

מובן שלא הכל זכור לי ולא הכל כתבת;
אולי בהמשך הזמן אזכר. בכל אופן, אנו
מתכוונים לעשות כאן כנס נכדים... אולי
יהיה זה ביום א' דחול המועד סוכות פה,
כלומר ביום ראשון. אם יהיה אפשר
לשלוח לי תמונות מהכנס [שנערך
בארץ-הקודש] וגם התקליט שליח נאמן
ואולי גם כחמישים 'מחצבות' על-ידי
הנוסעים - מה טוב... זה כן כדאי לפרסם
במשפחה ומסביב לה את האהדה
הגדולה שכ"ק אדמו"ר שליט"א רוחש
למפעל הצאצאים.

בקשר לתורת-אמת, אני לא שאלתי
מאומה ולכן זה נכלל רק בברכה... אבל
בודאי עוד יהיה אסיפות עם ההנהלות
פה.

דברתי כבר עם ר' לייב גרונר איך לגשת
לעניינים וה' ינחני במעגלי צדק. הוא
רוצה להפגיש אותי עם העתונאי
דזייקובסון לראיון, ועם אחד בוטמן
שהוא מצעירי-אגודת-חב"ד וגם נכד.
שיעמוד לימיני.

...אסיים ואומר שלום וחתימה וגמר
חתימה טובה. תצלצלי ישר לאבא ואמא
שלי. הם ירוו נחת בלי שום ספק...

בעלך ואביכם...

הרגשתי ואנכי מרחוק.

חדקוב, שהנרמז בהערה במכתב הכללי ש'לו, הוא מכוון להמצב דהיום. אחר-כך אמר שכל אחד ימשיך בתוכניות ש'לו, כאילו שזה אחרי המלחמה. אחר-כך אמר ליעקובסון פה, שאין להבהל ולא צריכים ללכת לאט והיו צריכים לעשות הכל בעשרים וארבעה שעות הראשונות. בכדי לא להזמין לחצים. אמרו לו שאנג'לי לוחצת כבר, אמר, "זה שאני אומר". ואמר שתהיה להם מפלה ואחרים (?), שיהיה ניסים עוד יותר גדולים מאשר בששת-הימים. והעיקר שלא יתנו להונות עצמם אחר-כך, כנראה מארצות-הברית וכו'.

כל היום היה היום על אהל כ"ק אדמו"ר נ"ע ונתבטלה היחידות ליום זה.

יתן השם יתברך לשמוע בשורות טובות, ישועות ונחמות... קבלתי את הידיעה טלפונית שלכם על המצב בירושלים. כמו-כן קבלתי מכתב אדמו"ר שליט"א, קצר השורות ורב התוכן. הכנס כנראה יהיה בליל הושענא-רבה מסבות שונות, אני עסוק בו הרבה...

הכותב והחותם בחרדה בדאגה ובתקווה לגורל ארצנו הקדושה ובני' היקרים, אשר מאריות גברו לעשות רצון קונם במסירות-נפש...

חג שמח ולהתראות בקרוב.

כשהגיעו בתפילה לפסקת "שמחה לארצך וששון לעירך" שפכתי מעיינות דמעות ולא יכולתי להתאפק נגד כל הנצבים. פשוט בהיזכרי עד כמה שרחוק הדבר מלהיות כן, ומי יודע כמה נחלי דם נשפכים שם. כשהחזן גן "כי אנו עמך ואתה אלקינו וכו' אנו רעייתך ואתה דודנו", שוב פעם זלגו עיני דמעות.

אני התאפקתי עד הערב להקשיב לחדשות ברדיו כמנהג פה, חיכיתי בכליון שיגיע הערב ושוב ידיעות קודרות. במוצאי יום הכיפורים הייתי אצל... אחר-כך שמענו שבסוריא הדפו אותם אולם לא במצרים, המתח היה כאן נורא.

אולם מה אגיד לכם ידדי, כאן חיים עם כ"ק אדמו"ר שליט"א, מנחם משיב נפשונו. למרות שבבוקר כבר מסרו זאת לכ"ק אדמו"ר שליט"א, ובאמת בהחזירו את פניו הקדושים אחר "נעילה" להתחיל את ה'מארש', הבחנתי כדקה ברצינות פניו הקדושים - אבל תוך שני' התחיל לזמר את ה'מארש' ובשמחה גדולה מיוחדת במינה. מעניין שכאן חיים עם גילויים, וכולם מצפים לשמוע מפי כ"ק אדמו"ר שליט"א, כמפי נביא ממש. אין כזאת בשום מקום בעולם.

בבוקר אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א להרב

נפלאות בכל

רשימה מרתקת ומפורטת המסכמת את אירועי חודש תשרי בשנת תשנ"ב, השנה האחרונה - לעת־עתה - בה זכינו לחזות בזיו פני "מלך ביפיו" • רשימה זו ייחודית בהיקפה והיא נלקטה מתוך שלל היומנים וצילומי הוידאו שבידינו ונערכה מחדש בידי המערכת

חלק ראשון

ערב ראש־השנה

כסיום וחותרם לשנת "אראנו נפלאות", ופתיחתה של שנת "נפלאות בכל" - התנהל גם ערב ראש־השנה בצורה פלאית ויוצאת דופן, כמו כדי להכין את הקהל העצום כן ירבו לקליטת הנפלאות בכל חודש תשרי. כך, לדוגמא, נכנס כ"ק אדמו"ר שליט"א לעבודת הקודש של תפילת שחרית רק בשעה 12:25 (!).

לאחר הברכה הקצרה המסורתית אותה נוהג כ"ק אדמו"ר שליט"א לומר בכל שנה לאחר "התרת נדרים" על בימתו - ירד כ"ק אדמו"ר שליט"א במדרגות מבימתו, ושם, להפתעת הכל, נעצר ובמשך 3 דקות המשיך לבאר את ג' השלימויות שישנם בשנה זו - שנה מעוברת, חודשים מלאים ו"שבע שבועות תמימות" בימי ספירת העומר...

אחרי התפילה קיבל כ"ק אדמו"ר שליט"א פ"נים במשך כמה שעות בכמה הפסקות בינתיים, ולאחר שהגישו את הפ"נ כללי דיבר הרבי שליט"א שיחה למשך כעשרים דקות בעינים עצומות, ובשיחה הזכיר שצריך להיות "והצילו העדה" מהגלות וליך לקבל פני משיח צדקנו.

לאהל נסע כ"ק אדמו"ר שליט"א רק כארבע שעות לפני התקדש חג, וחזר לסעווען־סעוונטי בסמיכות ממש לזמן הדלקת נרות. קהל החסידים בינתיים

השלים את ההכנות האחרונות לחוג את יום־טוב דראש־השנה במחיצתו של 'ראש' ונשיא הדור. וכך באווירת כובד־ראש, המשולבת ב'גילו' שכל־כך מודגשת בשנה זו - נכנסים לשנת תשנ"ב, השנה תהא שנת נפלאות בכל מכלל.

ליל א' דראש־השנה

הזאָל הגדול מלא מפה לפה. הקהל העצום בלי עין הרע ממתין בדריכות לכניסתו של כ"ק אדמו"ר שליט"א לתפילת מעריב של ליל ראש־השנה, כשבחלל בית־המדרש האווירה המיוחדת, המוכרת, של ראש־השנה בליובאוויטש.

בחגיגין" וכ"ק אדמו"ר שליט"א יצא מבית הכנסת כשבדרכו ממשיך לעודד את השירה בידו הקדושה. תוך כדי הליכה איחל הרבי שוב לרבים מהקהל "לשנה טובה תכתב ותחתם".

יום א' דראשי השנה

כ"ק אדמו"ר שליט"א נכנס לתפילת שחרית כשבידו הקדושות שלושה שופרות עטופים במטפחת משי לבנה. אחר הרבי צעדו שני המזכירים; ר' לייבל גרונר החזיק מחזור ותהלים בהוצאה מוגדלת, סידור האריז"ל (מהר"ש ראשקוב) וחבילה אחת של פ"נים. בידי ר' בנימין קליין היו שתי חבילות של פ"נים. כאשר כ"ק אדמו"ר שליט"א הגיע למקומו, הכניס את השופרות בתוך תא השטענדער ועל השטענדער הניח הרבי את הספרים.

הש"ץ עד "המלך" היה ר' שלום דובער ליפסקר ומ"המלך" ר' לוי יצחק שפירא. ב"אבינו מלכנו" שלאחרי שחרית סימן הרבי שליט"א לשיר (יצוין שגם לפני תפילת מעריב וגם לפני תפילת שחרית לא שרו). כאשר הרבי שליט"א נקרא לעלות ל"מפטיר" לקח עמו לבימת הקריאה את השופרות ומאחוריו הביאו המזכירים את הספרים ואת חבילות הפ"נים. כ"ק אדמו"ר שליט"א הניח את השופרות על הבימה לצידו ועלה למפטיר. אמירת ההפטורה היתה במתניות ובקול יחסית.

כשהרבי שליט"א נכנס לבית הכנסת היו בידו הסידור ותהלים בהוצאה המוגדלת. עם הגיעו למקומו, הניח את הסידור על גבי הבימה והתיישב לאמירת תהלים. כ"ק אדמו"ר שליט"א התחיל לומר מתחילת הספר. תחילה החזיק את הספר בידו ואחר-כך הניחו על שולחן מיוחד שעמד מימין השטענדער (עליו הניחו למחרת את חבילות הפ"נים שמביא עמו כ"ק אדמו"ר שליט"א לתקיעות).

אחרי כעשרים דקות, כשהחזיק בקאפיטל כ"ה לערך, הפסיק הרבי שליט"א לומר תהלים. לשם שינוי לא הורה הרבי שליט"א לנגן "אבינו מלכנו" לפני התפילה, ומיד החלה תפילת מעריב, כשלפני התיבה עבר ר' יוסף חיים שי' גלבשטיין. ב"קדיש" סימן הרבי בידו הק' לעידוד השירה, והקהל העצום שר את הניגון כאיש אחד בהתרגשות קודש של קבלת עול מלכות שמים במחיצת צדיק הדור.

עם סיום התפילה היסב כ"ק אדמו"ר שליט"א את פניו הקדושות אל הציבור, כשעל פניו הקדושות ניכר בגלוי קו השמחה, והכריז בקול רם: "גוט יום טוב!" "גוט יום טוב!" "גוט יום טוב!", הקהל כולו חזר וענה גם הוא ג' פעמים. אחר-כך הכריז הרבי בקול "לשנה טובה תכתב ותחתם" והקהל ענה "אמן" בהתרגשות. הקהל כולו פתח בשירת הניגון "ושמחת

ה"יהי רצון" שבמחזור והסיר אותן. מיד אחר-כך פתח בברכות "לשמוע קול שופר" ו"שהחינו" אותן אמר בקול רם בניגון הידוע ומיד החלו התקיעות עצמן. הפעם השתמש הרבי בשופר בצבע כעין הצהוב, ארוך משהו ופתחו מעוגל. כ"ק אדמו"ר שליט"א סימן בידי הקדושות לעבר ה"מקריא", הרב ר' יוסף מנחם מענדל שי' טננבוים, וסימן לו שיורה על התקיעות בסידור והתחיל מיד לתקוע.

בשנה זו היו התקיעות באופן מהיר, ובאופן קל וחלק במיוחד. גם הסדר ה"רוחני" של ה"הכנות" - שכמובן אין לנו בו שמץ של השגה ומי יבוא בסוד עבדי ה' - היו ב"קלות" ובמהירות בלתי רגילה כלל, כאשר אפילו ל"ויתווה בלחש" שבין תשר"ת לתש"ת ובין תש"ת לתר"ת הרבי שליט"א כמעט ולא הפסיק כלל (רק שבין תשר"ת לתר"ת ניגב את פי השופר על-ידי הטלית). - בין התמימים כאן מדברים שבתקיעות אלו כבר ניתן לראות מעין התקיעה של "יתקע בשופר גדול"...

עם סיום התקיעות שכאמור היו באופן חלק ביותר ונמשכו רק מספר דקות, אמר הרבי את ה"יהי רצון" במשקפיים כשראשו הקדוש קצת מכוסה בטליתו, ואחר-כך אמר את הפסוק "אשרי העם" בניגון הידוע בקול נמוך, והגביה מעט את קולו הקדוש מפסוק לפסוק. לאחר מכן לבש כ"ק אדמו"ר שליט"א לצווארו

עם סיום ברכות ההפטורה הושלך הס ועל אלפי הנוכחים השתררה דומיה וחרדת קודש. כ"ק אדמו"ר שליט"א סידר את החבילות כך שאחת היתה מונחת ליד השניה והשלישית מעל גבי השניים ואת סידור האריז"ל הניח כך שיעמוד לידם. הרבי שליט"א הפנה מבט לעבר הספרי-תורה ואז כיסה את פניו הק' בטלית. כך עמד במשך כדקה אחת ואז נשמע קולו הק' המרעיד את כל נימי הנפש - "למנצח לבני קורח מזמור" - הציבור השרוי בהתרגשות מגודל השעה והמקום אמר את הקאפיטל שבע פעמים כנהוג בהתלהבות ובהתעוררות גדולה ביותר. כ"ק אדמו"ר שליט"א עצמו עמד בראש מורכן מעט - שבחלקו מכוסה בטלית - ואחרי כחמש דקות הביט שוב לעבר ספרי התורה ואז שוב השתרר שקט מוחלט, עד אשר כ"ק אדמו"ר שליט"א התחיל את אמירת הפסוקים - "מן המיצור..." כשהקהל הרוגש עונה פסוק בפסוק בקול רם.

[באמירת הפסוקים ניתן היה להבחין על דגש מיוחד במילים אלו: "כמשפטיך" שבפסוק "קולי שמעה", "ראש דברך" ו"צדקתך" שבפסוק "ראש דברך", "אל" שבפסוק "ערוב עבדך", "במצוותיך" שבפסוק "טוב טעם" ו"משפטיך" בפסוק "נדבות פי"].

אחרי הפסוק האחרון הרכיב הרבי שליט"א את המשקפיים, אמר את

לפני ברכת כהנים הביט לעבר הכהנים וכאשר ירדו מהבימה אמר לכל אחד ואחד מהם "יישר כח" וחזר ועלה לבימה לסיום התפילה ואמירת התהלים. את השיעור תהלים קרא הרבי שליט"א מתוך ספר תהלים ולא ממה שמודפס במחזור.

בעת אמירת התהלים אחז כ"ק אדמו"ר שליט"א את ספר התהלים בידיו הקדושות ולא הניחם על מדף השטענדער, כשהוא נשען לגמרי על גב הכיסא, מחזה בלתי רגיל כלל

אחרי הקדיש היסב את פניו הקדושות לעבר הציבור, ואת השלושים קולות שמע כשפניו אל התוקע, הרב ר' יוסף מנחם מענדל שי' טננבוים. בגמר התקיעות הכריז כ"ק אדמו"ר שליט"א "גוט יום טוב" ג' פעמים, הקהל פרץ בשירת "ושמחת בחגך", כ"ק אדמו"ר שליט"א נטל את השופרות ויצא מבית הכנסת תוך שמברך כל אחד ואחד בדרכו בברכת "גוט יום טוב".

כ"ק אדמו"ר שליט"א נכנס לתפילת

את המטפחת האדומה (אומרים שהיא עוברת בירושה אצל רבותינו הקדושים זה כמה דורות) וסימן למקריא לקחת שופר עבור התקיעות דמעומד. הרב טננבוים בחר כמובן בשופר בו תקע כ"ק אדמו"ר שליט"א בעצמו. את השופרות שנותרו עטף הרבי במטפחת המשי הלבנה והלך למקומו בעקבות שני ספרי התורה.

כ"ק אדמו"ר שליט"א עלה לבימה והחזיר את השופרות למקומם בתא השטענדער והמזכירים הניחו את החבילות ואת הספרים על השולחן הסמוך. כעת הסתובב כ"ק אדמו"ר שליט"א לעבר הציבור לסיבוב "החזרת פנים" כנהוג (ו"כנהוג" לאותם רגעים נוצרה המולה מסוימת, שכן כל אחד משתדל ביותר לראות את פניו הקדושות ברגעים אלו).

השי"ץ לתפילת מוסף היה הרב ר' מרדכי שי' בערקאוויטש (אגב: בהתוועדות ראש־השנה, בביאורים על הפסוקים שבמוסף, התבטא הרבי שליט"א כמה פעמים על פעולתו של העובר לפני התיבה בפסוקים אלו).

במשך התפילה עודד הרבי שליט"א את השירה, ובחלקים ניכרים בחזרת השי"ץ עמד. אחרי התקיעות דסדר זכרונות ירד הרבי שליט"א מהבימה על מנת לאפשר לכהנים לעלות ל"ברכת כהנים", למטה היה מוכן מבעוד מועד שטענדער נוסף.

הטלית-קטן כנהוג וחזר לחדרו כשגם בדרך חזרה מעודד את השירה.

אחרי שנכנס הרבי שליט"א לחדרו הקדוש, החל כל הציבור להיכנס לחצר ושעה ארוכה זרמו למקום המוני אנשים, נשים וטף. עם זאת, עד שעת תפילת מעריב של ליל ב' דראש־השנה, שנקבעה לשעה שמונה בערב, נותרה שהות ממושכת. הציבור ניצל אותה לאמירת תהלים, כנהוג בראש־השנה; ללימוד במאמר החדש או בקובץ המיוחד שהופיע בערב החג (מטעם "ועד הנחות בלה"ק" ו"מערכת פאָקס אַ שיחה") ובו מדברות הקודש של הימים האחרונים. והיו גם בעלי יוזמה שמיהרו להספיק עוד פעולות ב"מבצע שופר", מלבד הפעילות בבוקר בה השתתפו רבים שלא נמנעו מלצעוד מרחק רב.

ליל ב' דראש־השנה

בשעה שמונה בערב נכנס כ"ק אדמו"ר שליט"א ובידו המחזור הגדול והתהלים, התיישב על מקומו והחל באמירת תהלים מקאפיטל א'. בעת אמירת התהלים אחז כ"ק אדמו"ר שליט"א את ספר התהלים בידי הקדושות ולא הניחם על מדף השטענדער, כשהוא נשען לגמרי על גב הכיסא - מחזה בלתי רגיל כלל.

לאחר כעשרים דקות הוציא מתוך המחזור את דפי המשניות ואמר משניות פרק ז' דמקוואות, כידוע שביום זה נוהג

מנחה בערך בשעה חמש. בהכנסו ניגש ישר לתפילה ולא רמז לשיר "אבינו מלכנו" לפני התפילה, אך בעת "אבינו מלכנו" שבסדר התפילה רמז הרבי שליט"א שישירו את הניגון.

כחמש דקות לאחר התפילה יצא כ"ק אדמו"ר שליט"א ל"תשליך" בחצר, כשבידו הקדושה דף-צילום מוגדל של סדר התשליך. החצר היתה סגורה לקהל שהתרכז בעיקר על המדרכה של איסטערן-פארקוויי ורק מעטים נכנסו עם הרבי פנימה. המחזה הזה של הרבי כשצעד לתשליך היה "מלכות'דיק" בצורה בלתי-רגילה... בעת שצעד כ"ק אדמו"ר שליט"א ל"תשליך" פרץ כל הקהל האדיר שעמד מסביב - על המדרכה, על הגגות הסמוכים ומעבר לגדר, בניגון הקאפיטל "שובה" כשכ"ק אדמו"ר שליט"א מעודד בידי הקדושות. לתנועת עידוד מיוחדת זכה מר אליהו עטיה האדריכל של הבניה ב770.

עם הגיעו למקום התשליך, הסתובב הרבי שליט"א סביב ועצר כשפניו הקדושות למזרח (לכיוון שדרת קינגסטון), ונראה היה שמחפש לראות את הדגים בבריכה, משם המשיך להקיף את בריכת התשליך, ונעמד כשפניו הקדושות לכיוון איסטערן פארקוויי שם אמר את סדר התשליך. משסיים קיפל כ"ק אדמו"ר שליט"א את דף-הצילום והניחו בכיס הסירטוק, ניער את שולי

כ"ק אדמו"ר שליט"א לומר קדיש על גיסתו הרבנית שיינא ובעלה הרב ר' מנחם מענדל הכהן הורנשטיין הי"ד.

לאחר אמירת המשניות נעמד על מקומו, וסימן בידו הקדושה לנגן אבינו מלכנו, ולאחר שסיימו לנגן בפעם הראשונה - המשיך לעודד את השירה שהלכה והתחזקה ביתר שאת. זו היתה, יש לציין, הפעם היחידה בראש השנה השתא ששרו אבינו מלכנו לפני התפילה. וההכנות לתפילה נמשכו, אם כן, הפעם כמחצית השעה.

לתפילה ניגש ה'בעל־תפילה' ר' ליפא שי' שפירא. וגם היום עודד כ"ק אדמו"ר שליט"א את השירה בעת הקדיש, ולעתים החל לעודד עוד לפני שהחל הש"ץ לנגן.

כאמור, אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א את הקדישים שלאחרי התפילה, ולאחר הודעות הגבאים הכריז כ"ק אדמו"ר שליט"א בקול רם "גוט יום טוב" ג' פעמים. הקהל ענה אף הוא והתחיל לשיר "ושמחת בחגיך", שירה שהתגברה עם עידודו של כ"ק אדמו"ר שליט"א בדרך צאתו מבית הכנסת, תוך שמאחל לכל אורך הדרך "גוט יום טוב" עד הגיעו לחדרו הקדוש.

יום ב' דראש־השנה

לתפילת שחרית נכנס כ"ק אדמו"ר שליט"א כשהשופרות העטופים

במטפחת בידיו הקדושות, בלוויית המזכירים שנשאו את הספרים ואת חבילות הפ"נים, והפעם היה בין הספרים סידור עם דא"ח (סידור תפילות לכל השנה).

לפני התפילה אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א את הקדיש דרבנן, ולעמוד ניגש ר' לימא מינקאוויטש, ובשונה מיום האתמול - עודד כ"ק אדמו"ר שליט"א את השירה ב"האדרת והאמונה", והמשיך לעודד גם לאחר "התהילה והתפארת לחי עולמים" כמה פעמים.

ל"המלך" ניגש ר' נחום קפלן, וב"ממקומך" התחיל לנגן "לכתחילה אריבער" וכ"ק אדמו"ר שליט"א עודד בהתנועה הידועה כמה פעמים.

לפני קריאת־התורה הכריז הגבאי ר' זאב הכהן שי' כ"ץ על שמירת הסדר והשקט בעת קריאת־התורה, ההפטורה והתקיעות, וסיים בנוסח הידוע: "מ'זאל געדענקען וואו מען שטייט און פאר וועמען מען שטייט" - אך כנראה שבצפיפות הגדולה שליד הבימה אין זה פשוט כל־כך לשמור על השקט... כאשר הלך הש"ץ עם הספר תורה לבימת הקריאה לא היה קל לפלס לו דרך והרבי שליט"א עקב במבטו על הספר כל העת עד אחרי העליה הראשונה...

גם מאוחר יותר, בסיום הקריאה, כאשר הרבי שליט"א כבר היה על בימת

בתחילת סדר התקיעות הוציא כ"ק אדמו"ר שליט"א מתוך המטפחת הלבנה הגדולה את כל המטפחות, וסידרן זו על גב זו על גבי המחזור שהיה מונח על חבילות הפ"נים. אחר־כך סידר את שלושת השופרות אחד ליד השני על אחת המטפחות (כעין צעיף), ואת פי השופר סידר לכיוונו. אז נטל כ"ק אדמו"ר שליט"א מערימת המטפחות מטפחת גדולה, קיפלה לשנים והניחה מעל גבי השופרות. אחר־כך נטל מהערימה את המטפחת האדומה והניחה מתחת כל השופרות, ועוד מטפחת לבנה שהיתה מקופלת בגודל קטן הניח מעל כל השופרות והמטפחות. לאחר מכן עטף את כל השופרות עם המטפחות והדקם היטב.

אמירת "למנצח לבני קורח" היתה יותר באריכות מיום א'. באמירת הפסוקים שלפני התקיעות היו כמה הטעמות מיוחדות - ב"שש אנוכי" הדגיש כ"ק אדמו"ר שליט"א בנעימה מיוחדת את המילים האחרונות "כמוצא שלל רב", ובפסוק "טוב טעם" - הדגיש בנעימה מיוחדת את שלושת המילים הראשונות.

לקראת התקיעות עצמן הסיר כ"ק אדמו"ר שליט"א את המטפחת המכסה את השופרות והיסב את פניו הק' לימינו כמחפש את המקריא, והרב טננבוים מיד התקרב. כשהתחיל הרבי שליט"א את אמירת הברכות ואמר "לשמוע קול

קריאת־התורה, בכדי לומר את הקדיש שלאחר הקריאה, הוצרכו להמתין רגע לפני ההכרזה "יעמוד" למפטיר עד שהשקט והסדר חזרו... את המפטיר קרא כ"ק אדמו"ר שליט"א בקול גבוה ביותר כך שרבים מהקהל יכלו לשמוע את ההפטורה.

עם סיום ההפטורה פנה כ"ק אדמו"ר שליט"א לעבודת התקיעות. חבילות

במהלך החלוקה עודד הרבי שליט"א את השירה כמה פעמים, ובעיקר כאשר הגיע החזן מר צ'אצ'קעס ושר את השירים הידועים ברוסית. בניגון "אחד מי יודע" הוסיף בסוף הפזמון "ארבעה עשר ספרי רמב"ם"... (כפי שמוסיף לאחרונה) וכ"ק אדמו"ר שליט"א חייך חיוך רחב במשך כל זמן זה

הפ"נים עמדו באופן ששתי חבילות מונחות אחת על־יד השניה, והשלישית לצידם בצורת "קמץ".

שופר" הביט על השופרות וב"שהחיינו" הניח את ידו הקדושה על המטפחת החדשה. גם היום היו התקיעות בקלות לפי ערך וללא הפסקה ב"ויתווה בלחש".

כאשר חזר כ"ק אדמו"ר שליט"א למקומו, לבש את המטפחת האדומה שהיא כבר בלוייה מיושן ואת זו של "שהחיינו", ואחר-כך הסתובב ל"החזרת פנים" לאפשר לציבור להביט בפני התוקע.

הבעל מוסף היה הרב יוסף הלוי שי וויינבערג, לפני ברכת כהנים ירד הרבי מבימתו אחרי "שופרות" כבאתמול, אך לא חזר ועלה עד אחרי סיום התפילה. כך שאמירת הקדיש לא היתה על גבי הבימה אלא למטה.

לקראת הפארבריינגען, וכדי למנוע הידחקות מיוחדת, נסגרו הדלתות של בית הכנסת ונפתחו רק לעת מנחה. הרבי שליט"א התפלל מנחה בזאל הקטן, היות שבזמן זה הכינו את בית-המדרש הגדול להתוועדות. בשעה שבע בערב נכנס כ"ק אדמו"ר שליט"א לבית הכנסת, שבאותה שעה היה כבר מלא בקהל שנדחק בכל פינה. כ"ק אדמו"ר שליט"א נטל ידיו הקדושות לסעודה, בצע את החלה, טבל פרוסה בדבש וטעם ממנה. לאחר טעימה נוספת של שני פרוסות חלה בדבש, טבל פרוסה במלח. הגבאי הרב יהושע פינסון הודיע, לפי רמז מהרבי, כי כל מי שטרם

נטל ידיים לסעודה יכול לעשות זאת עד השעה 7:31, עת השקיעה.

במהלך ההתוועדות דיבר כ"ק אדמו"ר שליט"א וביאר את ענינה העיקרי של השנה החדשה, מעלותיה וסגולותיה המיוחדות, ובעיקר את הברכה והתקווה האיתנה כי אכן תהיה שנת הגאולה - "נפלאות בה ובכל".

הניגון הראשון היה הניגון הפותח את התוועדות השבת - "זאל שוין זיין די גאולה". הוא הושר בהתלהבות והרבי עודד את השירה כמה וכמה פעמים בשתי ידיו הקדושות. ולאחר הקדמה שכזו החלו דברות הקודש. שתי שיחות הכילה ההתוועדות הראשונה של שנת נפלאות בכל, והרי אי-אלו נקודות מתוך השיחה:

כ"ק אדמו"ר שליט"א פתח בנוהג להזכיר בהתוועדות ראש-השנה את כל רבותינו הקדושים החל מהבעל-שם-טוב והפעם היה הסדר "מלמטה למעלה" באמרו שיש להתחיל במה שקרוב אלינו. בהמשך דיבר כ"ק אדמו"ר שליט"א על-כך שדבר ברור הוא שלאחר כל העבודה של התפילות והתקיעות בשני ימי ראש-השנה כבר נכתב ונחתם כל אחד ואחד לאלטר בספרן של צדיקים לשנה טובה ומתוקה.

בסוף שיחה זו פנה הרבי שליט"א לה"חוזר" ר' יואל שי' כהן והורה לנגן את

גאַרניט געהערט" [אף אחד לא שמע] (ובאמרו זאת הצביע על הציבור וחיך חיוך רחב). ר' יואל חזר עוד הפעם על הנ"ל וכ"ק אדמו"ר שליט"א אמר: "זייט מכריז אז דער שווער האָט איינגעפירט אז מ'זאָל זאָגן די ניגונים פון אלע רביים און דערביי זאָגן זייערע נעמען. נו, זייט מכריז, איר זייט דאָך דער חוזר..." [הכרז שמור־יחומי הנהיג שינגנו את הניגונים של כל הרביים ויאמרו יחד עם זה את שמותיהם. נו, הכרז, אתה הרי ה"חוזר"...] ושוב חיך. הרבי שליט"א גם פנה בחיוך לעבר הריל"ג ואמר "ער איז דאָך דער חוזר! - ניין?" [הוא ה"חוזר!]

הניגונים של רבותינו הקדושים ולהכריז לפני כל ניגון מיהו בעל הניגון. ר' יואל התחיל להכריז והרבי שליט"א אמר לו שההכרזה תהיה בקול. הוא הגביה את עצמו, אפוא, והכריז בקול.

[הלשון המדויק של ההוראה - כ"ק אדמו"ר שליט"א: "זאָג די ניגונים פון אלע רביים מיט זייערע נעמען" [אמור את הניגונים של כל הרביים עם שמותיהם]. ר' יואל: "שלוש תנועות - פון דעם בעש"ט דעם מגיד און דעם אלטן רבי".

כ"ק אדמו"ר שליט"א: "קיינער האָט

- לא?...], ושוב פנה לר' יואל: "זייט מכריז דאָרטן" [הכרז שם] ואז ר' יואל הכריז בקול רם שזוהי תקנה של הרבי מהוריי"צ וכו'].

הניגונים היו: "ג' תנועות" להבעש"ט הרב המגיד ואדמו"ר הזקן. "א"לי אתה" לאדמו"ר הזקן. ה"קאפעליע" לאדמו"ר האמצעי, "ימי ה'" לאדמו"ר הצמח צדק, "לכתחילה אריבער" לאדמו"ר המהר"ש, "ניגון הכנה" לאדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע, "ניגון הבינוני" לאדמו"ר מהוריי"צ ו"אתה בחרתנו" לכ"ק אדמו"ר שליט"א.

כמעט במשך כל העת ששרו הניגונים ישב כ"ק אדמו"ר שליט"א בעיניים עצומות ודביקות מיוחדת כשמראה פניו הקדושות באופן שאי אפשר לתאר, ורק בסוף הניגון "אתה בחרתנו" פנה לקהל, ענה "לחיים" ועודד את השירה. הניגונים ארכו משך זמן והיו אלו דקות של דביקות והתעלות ביום מיוחד, במקום מיוחד בזמן מיוחד...

בשיחה השניה היתה התעוררות על לימוד וקיום הלכות ומנהגי כל אחד מהמועדים, והרבי שליט"א ציין לשבח את "לוח כולל חב"ד" בו מובאים הדברים הנוגעים הלכה למעשה, והורה לעיין בלוחות כגון דא.

בסך הכל נמשכה ההתוועדות קצת יותר משעתיים. לפני הסיום שתה הרבי שליט"א מעט מים ואחר-כך פתח את

המחזור לברכת המזון, לפני התחלת הברכה הורה להרב גרונר להודיע שיש לומר בברכת המזון את ההוספות של ראש-השנה, ולאחר שהכריז הורה הרבי שליט"א (בחינוך) להוסיף - אשר אותם אלו שנטלו ידיהם לאחר הבדלה, לא יאמרו "יעלה ויבוא".

ר' דובער שי' יוניק מזג את הכוס והרבי שליט"א זימן כנהוג. החידוש הפעם היה שאת כל הקטע של "יעלה ויבוא" אמר הרבי שליט"א בקול רם שנשמע היטב בחלל בית הכנסת, וכמו כן בסוף ברכת המזון מהקטע "בכל מכל כל" (והדבר היה בולט במיוחד לאור דברי כ"ק אדמו"ר שליט"א שזהו הראשית-יבות דשנה זו) עד "ואמרו אמן".

לאחר שהתפללו מעריב, הבדיל הרבי שליט"א על הכוס מתוך מחזור והחל לחלק מ'כוס-של-ברכה' לכל אחד מאלפי האנשים שנכחו בהתוועדות, ולרבים שהספיקו להגיע מהשכונות הסמוכות וערי השדה.

בין העוברים היה ר' אלימלך שי' ניימאן שדיווח על השתפרות מצב בריאותו של האדמו"ר מגור, וכ"ק אדמו"ר שליט"א בירכו ב"אריך ימים על ממלכתו" כשקורת-רוח נסוכה על פניו הקדושות. במשך כל זמן החלוקה עמד הקהל העצום מסביב וליווה את המעמד המיוחד בשירה חסידית נלהבת.

אחרי השיחה חילק לכל אחד ג' שטרות דולר לצדקה, כשפניו מאירים וחיך להרבה מהעוברים. בעקבות השיחה בה הדגיש כ"ק אדמו"ר שליט"א את מעלתו וסגולתו החיובית של היום ודיבר על השמחה של ראשי-השנה ועל הראשי-תיבות של שנה זו 'תהא שנת נפלאות בו' וכו', עמד הציבור ושר בשמחה רבה בעת החלוקה, וכאשר הרבי שליט"א יצא מבית הכנסת אחרי כארבעים דקות של חלוקה, עודד את השירה בעוז.

היום יצאה הודעה מטעם המזכירות שביום חמישי ד' תשרי הרבי שליט"א יחלק לעקאה, ומבקשים מכל אלו שנמצאים כאן לגשת בחלוקה זו ולא לחכות לחלוקות הבאות או לערב יום-כיפור. זאת בכדי למנוע עומס בחלוקות הבאות, שגם בהם יש קהל רחב די והותר בלי עין הרע.

יום חמישי ד' תשרי

לאחר תפילת שחרית שהתקיימה כרגיל, נסע כ"ק אדמו"ר שליט"א למקוה ובדרו לרכב חילק מטבעות צדקה לנוכחים במקום ולמזכירים, כשסיים שאל היכן הצלם שהיה כאן? תיכף ניגש ר' מישאל שי' ארנבייב והרבי שליט"א נתן לו מטבע לצדקה.

לאחר שחזר מהמקוה נסע לאהל. באותה שעה ארגנו ב70 את הלעקאה כשהוא עטוף בדולר בתוך שקית פלסטיק.

במהלך החלוקה עודד הרבי שליט"א את השירה כמה פעמים, ובעיקר כאשר הגיע החזן הרוסי מר צ'אצ'קעס ושר את השירים הידועים ברוסית. בניגון "אחד מי יודע" הוסיף בסוף הפזמון "ארבעה עשר ספרי רמב"ם" ... (כפי שמוסיף לאחרונה) וכ"ק אדמו"ר שליט"א חיך חיוך רחב במשך כל זמן זה, עד שסיים את הניגון.

הרבי שליט"א אמר לעוברים "לחיים", "לחיים ולברכה", או "ברכה והצלחה" ו"לשנה טובה".

המעמד נמשך עד קרוב לשעה אחת לפנות בוקר וכל הזמן זרמו יהודים מכל קצות העיר שרצו גם הם לקבל "לחיים" מהרבי שליט"א, כך שביחד עם הציבור שעשה כאן את החג היה ציבור גדול ביותר בלי עין הרע. כשסיימו הקהל לעבור התיישב הרבי לאמירת ברכה אחרונה, אחריה חילק לכמה שהגיעו זה עתה, ולבסוף התחיל את ניגון ההקפות לאביו ז"ל ובו יצא את בית-המדרש.

צום גדליה

תפילת שחרית של צום גדליה התנהלה כרגיל. בתפילת מנחה עלה הרבי שליט"א למפטיר (בתפילה היה נוכח חתן ולכן לא אמרו תחנון ואבינו מלכנו). אחרי התפילה ניגש אל השטענדער המיוחד לשיחות ופתח בשיחת קודש "דברי כיבושין" שנמשכה כארבעים דקות.

במשך שעות ארוכות הכינו כשבעת אלפים שקיות, ובזמן החלוקה עצמה המשיכו להכין עוד כמה מאות.

קרוב לשעה שמונה בערב הרבי שליט"א חזר מהאהל, ובתוך 10 דקות נכנס לזאָל הגדול לתפילות מנחה ומעריב. בית הכנסת היה מלא וגדוש בקהל הרב שבא לחלוקת הלעקאח, ומיד בצאת כ"ק אדמו"ר שליט"א הסתדר הקהל בתור שנמשך אף מחוץ לבית הכנסת.

החלוקה התקיימה בפתח היכלו הקדוש, חצי שעה עברו נשים וחצי שעה אנשים וכך היה הסדר במשך כל החלוקה. הרבי שליט"א נתן שקית לעקאח גם לכל אחד ואחת מהילדים ואמר "גמר חתימה טובה" ולחלק מהעוברים אמר גם "לשנה טובה ומתוקה".

לכמה מהעוברים נתן התייחסות פרטית, כמו לר' גרשון בער ג'ייקאבסאהן העורך של "אלגעמיינער זשונרזאָל" נתן שקית נוספת "פאָרן צייטונג" [עבור העיתון]. וכן לעסקן מר סעם דאמב חיך מאוד וקרא לו בשמו "מיסטר דאמב".

חברי 'ועד הנחות בלה"ק' ר' דוד פלדמן, ר' ישראל שמעון קלמנסון והת' חיים שאול ברוך ניגשו יחד עם ר' משה אהרן צביוייס שתּרם את הספר החדש "תורת-מנחם תפארת-לוי-יצחק". התּורם הגיש לרבי את הספר שהודפס לכבוד ר' תשרי והרבי שליט"א אמר: "אַ יישר כח"

וכשחיוך על פניו הוסיף: 'על ספר צריך לשלם' וחיפש בכיס הסירטוק, וכשלא מצא אמר 'אין לי כסף כאן' ולקח שקית נוספת ונתן לו באמרו: 'הרי מצורף בזה דולר, זה יהיה לעקאח בשביל הספר און זאָל זיין אַ גוטן לעקאח'. התּורם ביקש ברכה לילדים והרבי שליט"א ענה "אמן, בקרוב". לעורך הספר ר' דוד פלדמן אמר "בשעה טובה ומוצלחת".

החלוקה נמשכה שעות ארוכות והסתיימה באחת בלילה, כאמור הרבי שליט"א חילק בערב זה קרוב לשמונת אלפים שקיות לעקאח.

יום שישי וערב שבת קודש, ה' תשרי

בסיום תפילת שחרית לא הודיע הגבאי על זמן תפילת מנחה ומזה נודע שהרבי יסע גם היום לאהל זו הפעם השלישית בשבוע זה.

בדרכו למכונת חילק צדקה לעומדים מסביב ונכנס לרכב, וכשהגיעו עוד אנשים יצא והמשיך לחלק.

לאחר שחזר מהמקוה נסע לאהל וחזר כרבע שעה לפני הדלקת נרות.

הערב וא"ו תשרי יום ההילולא של אם המלכות הרבנית הצדקנית מרת חנה נ"ע. כבר משעות הצהריים היו השורות הקרובות למזרח מלאות עד אפס מקום ולאט לאט הלך בית הכנסת

והתמלא. בימת הרבי שליט"א, מימין העמוד, היתה מלאה וצפופה על-ידי זקני החסידים ונכבדי האורחים ומכל העברים נתפסה כל פינה אפשרית. כל אחד רוצה לשמוע את תפילתו של כ"ק אדמו"ר שליט"א הלילה לפני העמוד ומשתדל לתפוס מקום טוב לקבלת שבת.

ליל שבת קודש, ו' תשרי

בשעה שבע וחצי לערך נכנס הרבי שליט"א לבית הכנסת שבאותה שעה היה מלא, כמובן, עד אפס מקום, גם עד צדו המערבי. הקהל העצום ניגן "שובה", והרבי שליט"א עודד את הניגון בידו הקדושה. משהגיע לעמוד הש"ץ פתח את הסידור בקבלת שבת, והחל מיד בתפילה כשאומר בקול את ההתחלה "לכו נרננה" בנעימה המיוחדת של שבת, כשהכל משתדלים להאזין ככל יכלתם וגם להביט ולנסות ללמוד הנהגה בהלכות והליכות.

כ"ק אדמו"ר שליט"א התפלל בקול שקט למדי, כך שחוץ מהזקנים שעמדו על בימת כ"ק אדמו"ר שליט"א והתמימים שעמדו משמאל לארון הקודש היה לרוב הקהל די קשה לשמוע את קולו הקדוש של כ"ק אדמו"ר שליט"א, בנוסף לכך שפעולת המאווררים הפריעה גם-כן להקשיב. בדרך כלל הרבי שליט"א הגביה קולו הקדוש גם בתחלת כל קטע וגם בסיומו.

ה'נוסח' היה קצת שונה מה'נוסח' הרגיל של כ"ק אדמו"ר שליט"א בתפלות שבת והיה די דומה לניגון של שחרית בימות החול, וכן ב"לכה דודי" היה הניגון כנ"ל. בכמה קטעים המתין לסיים בקול עד שכל הציבור סיים ונהיה שקט. לאחר שאמר את הקדיש בתרא המתין בשעת אמירת הקדיש של שאר האבלים (ל"ע), כשתוך כדי הסתובב לכמה רגעים לעבר הקהל במבע פנים רציני, ומיד הסתובב בחזרה לעמוד הש"ץ והקשיב להכרזות הגבאי. משיים הגבאי, נטל כ"ק אדמו"ר שליט"א את סידורו הקדוש ויצא מבית המדרש כשמעודד בידו הקדושה את שירת ניגון ההקפות לאביו רבי לוי יצחק ז"ל.

יום שבת קודש

כשנכנס כ"ק אדמו"ר שליט"א לשחרית, היה בידו מלבד הסידור גם חומש ותהילים כבכל שבת קודש וכשהגיע לעמוד הניח את החומש ותהילים על שלחן קטן שהוכן מראש ליד ה'עמוד' של הש"ץ. לפני קריאת התורה אמר "קדוש ונורא שמו". קריאת התורה התקיימה לא באמצע בית הכנסת אלא על הבימה הקטנה קרוב יותר למזרח כבימות החול. הרבי שליט"א עמד כל משך הקריאת התורה למרות שכיסאו הוכן ליד העמוד. קרוב ממש לסיום העליה של שביעי, נטל הרבי שליט"א את הסידור וניגש ישר לבימה לאמירת

עניין זה, הגאולה, קשור במיוחד בראש-השנה כמפורש בהפטרה - "וירם קרן משיחו" וזה היה הנושא העיקרי בהמשך השיחה. לאחר השיחה הראשונה ניגנו 'שובה' והרבי עודד את השירה בפרט בקטע של "יראה אל עבדך פעלך" שעודד עם שתי ידיו הקדושות, וכן בתנועה הידועה בלי המילים סימן לחזור שוב ושוב.

לאחד השלוחים שעבר עם בתו הקטנה אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א כשחיוך על פניו: "אויכעט אַ שליח" [גם-כן שליח...] ונתן לה דולר לצדקה

השיחה הבאה היתה בעניין האמור בכתבי האריז"ל כי כל יום מימי השבוע שבין ראש השנה ויום הכיפורים הוא יום כללי על כל השנה, כך שישבת זו קשורה עם כל שבתות השנה ולכל לראש ל"יום שכולו שבת..." וכאן היו דברים נפלאים על הציפיה לגאולה והרבי שליט"א סיים בתפילה שתיכף ומיד יבנה בית המקדש שירד בנוי ומשוכלל מהשמים ("מלמעלה למטה") והשערים שטובעו בארץ יתגלו ויעלו ("מלמטה למעלה") וכל זה יהיה "לעיני כל ישראל".

חצי קדיש. החתן הת' יצחק גולדשמיד שעה לשביעי זז מיד לאחוריו, אך הרבי שליט"א הביט אליו כמה פעמים עד שהלה חזר למקומו בצד הבימה.

בחזרת הש"ץ של מוסף לפני שאמר "זכרנו לחיים" אמר: "מי כמוך אב הרחמן זוכר יצוריו לחיים ברחמים" והמשיך "זכרנו לחיים מלך חפץ בחיים וכו'". וכן בקטע הבא, לפני שאמר "מי כמוך" אמר בלחש "זכרנו לחיים מלך חפץ בחיים וכו'" והמשיך "מי כמוך אב הרחמן", והיינו שבכל קטע אמר את שתי הפיסקות. בקדושת כתר במוסף כאשר חזר הרבי שליט"א על "שמע ישראל" . . הוא אלקינו", סימן בידי הקדושות שישירו (כי כולם היו בשקט כדי לשמוע את הרבי שר), אבל כאשר סיימו לנגן את הניגון היה אפשר לשמוע בבירור את המילים האחרונות. בסוף "שים שלום" כשאמר ובספר חיים אמר: "וגזרות טובות ישועות ונחמות נזכר ונכתב לפניך אני ואנחנו וכל עמך בית ישראל לחיים טובים ולשלום".

ההתוועדות

בשעה 1:40 כשנכנס כ"ק אדמו"ר שליט"א להתוועדות ו' תשרי, לפני שיחת הקודש הראשונה שרו, כרגיל לאחרונה, "זאל שוין זיין די גאולה", והתחלת השיחה היתה כהמשך לשיר זה כשהרבי שליט"א פותח ואומר כי

יום ראשון ז' תשרי

היום בערב תתקיים היחידות המיוחדת לגבירים, אלו ידידי השלוחים בכל אתר ואתר שנותנים מהונם ל'קן לפיתוח - מחנה ישראל'. הזאָל הגדול למטה נסגר כבר מאתמול בלילה על מנת לסדרו באופן מתאים ומכובד ליחידות, ורק כחצי שעה לפני תפילת שחרית פתחו את בית הכנסת לקהל לתפילת שחרית. הצפיפות היתה נוראית שכן כל החלק האחורי היה סגור ועמדו רק בחלק המזרחי ורבים אף נאלצו להישאר בחוץ.

כבכל יום ראשון התקיימה היום 'חלוקת דולרים' במקום הקבוע, רבים מהאורחים נמנעו מלגשת לחלוקה מפני סדר היום העמוס, והחלוקה נמשכה כשלוש שעות. לפי ערך קצר יחסית לקהל העצום שנוכח כאן.

תפילות מנחה ומעריב התקיימו בזאָל הקטן, כמובן שהלחץ היה שלא בערך לשחרית. בתפילת מעריב ב'קדיש' שלפני 'ברכו', כ"ק אדמו"ר שליט"א ענה עם ילדי שארף 'אמן' וכן הסתכל עליהם כשאמרו 'קדיש' בסיום התפילה בקשר עם יאָרצייט אביהם.

ה'יחידות' לגבירים

בשעה שמונה, נכנס כ"ק אדמו"ר שליט"א בצעדים מהירים ובקומה זקופה לבית הכנסת, ממש 'מלך ביופיו', לחץ את ידו של אחד הגבירים והמשיך

בסוף שיחה זו הרבה הרבי שליט"א לעודד את השירה וכן הורה להש"ץ לשיר "יהי רצון...שיבנה". כן היו מספר מילים על חלוקת המשקה והרבי שליט"א סיים בברכה כי העליה (של הלוקחים את המשקה) מלמטה למעלה תזרז את עליית כל בני ישראל לארץ־הקודש תיכף ומיד ממש. בין המקבלים בחלוקת המשקה היו האחים שאָרף עבור היאָרצייט של אביהם ע"ה בח' תשרי. כ"ק אדמו"ר שליט"א מזג לשלושת הילדים, וכן נתן להם חתיכת עוגה.

אחרי החלוקה התחיל את ניגון הקפות לאביו ז"ל. התוועדות זו נמשכה כשעתיים וכאמור היו ביטויים נפלאים על־כך שהגאולה היא קרובה ומוחשית, דברים על מעלתם וסגולתן של ימי התשובה ועל סגולת השנה.

מיד עם סיום ההתוועדות החלה התכונה לקראת תפילת מנחה. הרבי שליט"א עבר לפני התיבה על גבי בימת ההתוועדויות (במקום בו הוא מתפלל ערבית במוצאי המועדים) והפעם, גם אם לא הכל היו יכולים לשמוע, הרי מובן שהעובדה שהרבי ניצב על הבימה איפשרה לכולם לראות וזה היה מחזה מיוחד, "מלכות ד'יק".

מפני ריבוי הקהל התקיימה תפילת ערבית של מוצאי שבת בבית הכנסת הגדול למטה, ברוב עם.

במאור פנים וענה על שאלותיהם ממש כביחידות פרטית, לסיום נתן לכל אחד לעקאח עטוף במפית יחד עם דולר. כל זה נמשך כשלוש וחצי שעות. לאחר שעברו כל הבעלי־בתים אמר שיחה בפני השלוחים ונתן דולר לכל אחד ואחד. לאחד השלוחים שעבר עם בתו הקטנה אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א כשחיוך על פניו: "אויכעט אַ שליח" [גם-כן שליח...]. ונתן לה דולר לצדקה.

בסיום החלוקה נעמד כ"ק אדמו"ר שליט"א על מקומו והתחיל לשיר בקול ניגון הקפות של אביו ז"ל, תוך שמעודד את השירה בידו הקדושה. במקום נוכחו בסך הכל כמה עשרות שלוחים והיה זה

למקומו הקדוש שהיה מוגבה על בימה קטנה. המקום בכלל היה מסודר באופן של כבוד כיאה וכמתאים לנשיא ישראל ומנהיגו.

הרבי שליט"א התיישב על כסאו הקדוש ופתח בשיחת קודש שארכה קרוב לשעה. נקודת השיחה בכללות נסובה כמובן אודות בעלי עסקים, שצריכים לנצל את המסחר לעניינים טובים, ועל הצורך להוסיף בצדקה ומתוך תענוג, וסיים בברכות לפי כל סדר הא"ב.

עם תום השיחה החלו לגשת באופן מסודר הגבירים עם בני משפחותיהם, הרבי שליט"א התייחס לכל אחד

יום שלישי, ערב יום הכיפורים

כבר משעות הבוקר המוקדמות עמדו קהל התמימים ואנ"ש מול הכניסה הראשית של 770 בהמתנה לציאת כ"ק אדמו"ר שליט"א ל'כפרות'. בשעה שמונה וחצי לערך הכניס הרב גראָנער את התרנגול לחדרו הקדוש של כ"ק אדמו"ר שליט"א, ולאחר כחמש דקות יצא כ"ק אדמו"ר שליט"א לשחיטת העוף. כפי שהיה בשנה שעברה - התקיימה גם השנה שחיטת ה'כפרות' עלי"ד הדלת הראשית 770 ולא בחצר של הסוכה כבעבר.

לאחר מכן נסע כ"ק אדמו"ר שליט"א למקווה, וביציאתו חילק מטבעות 'ניקל' להרבה נשים שעמדו שם, וכן נתן לצלם ולכמה שוטרים שעמדו בסמוך.

בבוקר היו שמועות שברכת התמימים תתקיים ב'זאָל' הגדול למטה כי החום גדול מאוד, יותר מ90 מעלות, אך החיסרון שבזה בולט מאחר שלמטה יוכלו הרבה פחות בחורים לשמוע את דברי הברכה, אבל תודה לקל שבסופו של דבר היתה הברכה כרגיל ב'זאָל' למעלה.

בערך בשעה אחת-עשרה וחצי נכנס כ"ק אדמו"ר שליט"א לתפילת שחרית, ולאחר התפילה הכריז הגבאי שעוד כחצי שעה תתקיים חלוקת 'לעקאח' לאותם אלו שעדיין לא קיבלו, על תפילת מנחה לא הכריזו כיוון שהיה בתכנון

מחזה נפלא לראות את הרבי יחד עם השלוחים, כשכל בית הכנסת ריק והרבי שליט"א מעודד את השירה ומנגן איתם יחד, לפני שחוזרים למקום שליחותם.

יום שני ה' תשרי

אחרי תפילת שחרית הכריז הגבאי שלאחר תפילות מנחה ומעריב כ"ק אדמו"ר שליט"א יחלק לעקאח לכל אלו שלא קיבלו בחלוקה הקודמת, ומי שכבר קיבל שלא יעבור פעם שניה.

קרוב לשעה שתיים נסע למקוה, ובדרכו לרכב חילק מטבעות לצדקה לעומדים שם, כשנתן לר' בערק'ה וולף (דובר חב"ד) אמר: "חתימה וגמר חתימה טובה".

כ"ק אדמו"ר שליט"א נסע לאהל בסביבות 3:15 וחזר קרוב לשעה שמונה, וכעבור כעשר דקות יצא לתפילות מנחה מעריב. כשאמרו ילדי שארף את ה'קדיש' בסוף תפילת מנחה הביט לעברם.

לאחר התפילה הכריז הגבאי שוב אודות חלוקת הלעקח, וכשהכריז גם בלשון הקודש, נראה חיוך על פני כ"ק אדמו"ר שליט"א.

מיד לאחר תפילת מעריב יצא כ"ק אדמו"ר שליט"א לפתח חדרו הקדוש וחילק לעקאח לאלו שלא קיבלו בפעם הקודמת. החלוקה נמשכה 25 דקות.

של כ"ק אדמו"ר שליט"א לנסוע לאהל, תכנון שלבסוף נתבטל. לאחר מכן נערכה חלוקת לעקאח שנמשכה כשעה. רוב אנ"ש והתמימים כבר הלכו בפעמים הקודמות וחלוקה זו היתה בעיקר לרבנים ואישי ציבור הבאים בערב יום-כיפור בכל שנה ושנה.

יותר מאוחר נודע שכ"ק אדמו"ר שליט"א לא נסע לאהל היום ותפלת מנחה נתקיים כרגיל בשלוש ורבע.

בשעה המיועדת נכנס כ"ק אדמו"ר שליט"א לבית הכנסת שהיה ממש מלא מקצה לקצה, ובידו סידורו הקדוש ומעטפת נייר צהובה מלאה מטבעות 'ניקל', והחל לשים מטבעות בכל הקופות והצלחות שהיו מונחות על השולחנות שהיו בדרכו - על-יד ספריית הרמב"ם, על-יד בימת קריאת-התורה ובאיזור ריבוע השולחנות שעל-יד בימת כ"ק אדמו"ר שליט"א. כשנגמרה תכולתה של כל השקית, הניח כ"ק אדמו"ר שליט"א את שקית הנייר בתוך אחת הקופות, ועלה לבימתו הקדושה תוך שמעודד קלות את שירת 'שובה'. בתפילת מנחה האריך כ"ק אדמו"ר שליט"א בשמונה עשרה כחמש דקות אחרי שהקהל סיים.

אחרי התפילה היתה הברכה הקדושה שהיתה למעשה שיחה מופלאה עם ריבוי ענינים, והיו מורא'דיקע ווערטער על הגאולה. ובין הדברים איחל שימשיכו את הסעודה המפסקת עד ליום העשירי

- יום הכיפורים, וכפי שאירע כבר בעבר שכל עם ישראל אכלו ושתו ביום הכיפורים בעת חנוכת בית המקדש הראשון, והיה זה אז לרצון, ובחנוכת בית המקדש השלישי לא כל-שכן. ובסעודה זו יאכלו את שור הבר ולויתן וישתו יין המשומר, וכנהוג בסעודה חסידית ובחסידישע פאָרבריינגען שכאשר מתחילים ביום ממשיכים בלילה. ומקום הסעודה יהיה בקודש הקודשים, שנקרא בתנ"ך "חדר המטות", כיון ששם ישנה ההתאחדות הגדולה ביותר של הקב"ה ובני ישראל בלי שום העלמות והסתרים ולבושים וכו'. היו עוד ביטויים שלא שמענו מעולם בערב יום הכיפורים!

את השיחה סיים הרבי שליט"א: "... און גלייך פון דעם רגע - גייט מען גלייך אַריבער צו דעם רגע פון אַ ריקוד הכי גדול און אַ ניגון הכי שמח, און דערנאָך די סעודה הכי גדולה [ומיד מרגע זה עוברים מיד אל הרגע של הריקוד הכי גדול והניגון הכי שמח, ואח"כ לסעודה הכי גדולה], ועוד והוא העיקר - תיכף ומיד ממש!", ומיד החל לנגן ב'שטורעם' את ניגון ה'הקפות' לרבי לוי יצחק ז"ל תוך שמעודד בחוזקה בידו הקדושה.

מהבימה ירד כ"ק אדמו"ר שליט"א למקום חלוקת הדולרים, והחל לחלק שליחות מצוה לצדקה תוך שמעודד בידו הקדושה ילדים וילדות מהעוברים. החלוקה היתה קצרה ביותר, ובסיומה

ברכת הבנים

בינתיים מיהרו התמימים להתכונן ל'ברכת הבנים', וגדשו את המדרגות והמעברים לזאל הקטן, לחדר שני ולחצר הסוכה, ובין לבין אכלו שם סעודת המפסקת... וכמובן, אחרי שיחה שמיימית ומשיח'דיק כזו, הובא מאי שם יין המשמח אלוקים ואנשים, ואמרו "לחיים" וענו "לחיים ולברכה"... והיתה האווירה שמחה במיוחד, ובכולם היה נרגש שה'נפלאות' הינן ממש "בכל מכל כל".

כרבע שעה קודם הדלקת הנרות נפתחה החצר ואליה נכנסו בצפיפות איזומה כאלף תמימים כן ירבו, חלונות הזאל הוסרו על מנת לאפשר להמוני התמימים לחזות בפני קדשו של כ"ק אדמו"ר שליט"א בעת הברכה המיוחדת. הזאל עצמו וה'חדר שני' נפתחו כחמש דקות קודם הדלקת נרות, כשלזאל נכנסים כמאתיים בחורים שגילם למעלה מעשרים ושתיים וכן החתנים, ואילו ל'חדר שני' נכנסו בדוחק רב כמאה תמימים שגילם למעלה מעשרים וכן תלמידי ה'קבוצה' דתנש"א והתלמידים השלוחים שחזרו לפסח.

לברכת התמימים נכנס כ"ק אדמו"ר שליט"א כשתי דקות אחרי הדלקת נרות. כ"ק אדמו"ר שליט"א לא כיסה את פניו בטליתו ופניו הקדושות היו גלויות לכל עומדים לפניו, ועיניו היו

נטל כ"ק אדמו"ר שליט"א דולר אחד לעצמו והכניסו לתוך סידורו הקדוש, אחר-כך ניגש ונגע בפרוכת ארון הקודש, ושם עודד בחוזקה וב'שטורעם' אדיר את השירה של ניגון ההקפות, ויצא מבית הכנסת כש'אנפאה דמלכא נהירין בנהירו עילאה'. כשהגיע עליד חדרו

**בין הדברים איחל
שימשיכו את הסעודה
המפסקת עד ליום
הכיפורים, כפי שאירע בעבר
שכל עם ישראל אכלו ושתו
ביום הכיפורים בעת חנוכת
בית המקדש הראשון, והיה
זה אז לרצון, ובחנוכת בית
המקדש השלישי לא כל-
שכן.**

**היו עוד ביטויים שלא
שמענום מעולם בערב יום
הכיפורים!**

הקדוש חיכו כמה שעדיין לא קיבלו לעקאח, וכ"ק אדמו"ר שליט"א חזר וחילק לעקאח עוד כעשרים דקות.

ליל יום הכיפורים

לאחר שהגיע כ"ק אדמו"ר שליט"א למקומו החל באמירת תהלים, ולאחר שסיים ירד למטה ונעמד עליד סטנדר לצד הש"ץ, שם קיבל לידיו הקדושות ספר תורה ל"כל נדרי". סמוך לכ"ק אדמו"ר שליט"א עמדו גם יכן הרבנים חברי הבד"ץ עם ספרי תורה בידם. גם לאחר שנסתיים המנין נשאר כ"ק אדמו"ר שליט"א לשבת על מקומו והמשיך באמירת תהלים ביחידות עד שהגיע לקאפיטל ק"ד, אז לקח את המחזור והתהלים ויצא מבית הכנסת כשהשעה היתה אחרי אחת עשרה בלילה.

כשעלה למעלה פנה לזאָל הקטן ושאל היכן ה'תשובה ליכט' (הנרות נשמה) שבשנים עברו היו מונחים ב'חדר השני' של הזאָל, והמזכיר הרב קליין ענה שהנרות הונחו למטה, ליד ברזי המים. וכ"ק אדמו"ר שליט"א העיר על זה בתמיה - ליד המים! האם זהו חלק מבית הכנסת?! ואחר כך נכנס לחדרו.

יום הכיפורים

כ"ק אדמו"ר שליט"א נכנס לתפילת שחרית, מיד בהגיעו למקומו פנה לעבר הקהל וסימן לנגן אבינו מלכנו, בסיום הניגון החל הש"ץ התפילה. בכל משך התפילה בעת שניגנו עודד את השירה בידו הקדושה. כבכל שנה נקרא הרב חודקוב למפטיר כיוון שכ"ק אדמו"ר

פקוחות. בתחילה פתח בברכת הבנים ואמר "וידבר גו' יברכך גו' ושמו את שמי וגו'", ואחר כך המשיך בברכה שיחה שנמשכה כעשרים דקות. בעת שהחל כ"ק אדמו"ר שליט"א לומר "ישא ה' וגו'" עצם את עיניו וכך נשארו סגורות במשך כל הברכה.

בשיחה דיבר כ"ק אדמו"ר שליט"א על מעלתה וענינה של תומכי תמימים, לימוד באופן של "תורה תמימה" - נגלה וחסידות תורה אחת, שקשור עם "אחת בשנה" - יום הכיפורים, עם אחת במקום - שזהו קודש הקדשים, ועם "עם אחד" - בני ישראל; בשיחה התבטא ש"כ"ק מו"ח אדמו"ר היה מנהל פועל מאז התייסדות הישיבה ועד היום הזה ועד לנצח נצחים" ועוד ענינים. בעת השיחה כשהזכיר כ"ק אדמו"ר שליט"א את כ"ק אדמו"ר הרי"צ, המנהל פועל של ישיבת תומכי תמימים ש"הנשיא הוא הכל" - נענע קצת בראשו הקדוש וטליתו נפלה וכיסתה את פניו הקדושות וכך נשארו מכוסות עד סוף השיחה. בעת הברכה היה דוחק אדיר וכל הבחורים והקירות שמסביב היו מלאים וספוגים בזיעה.

בסיום הברכה יצא כ"ק אדמו"ר שליט"א באיטיות מהזאָל ונכנס לחדרו הקדוש. ומיד אחר כך יצא כשבידו המחזור הגדול ותהלים, וירד לבית המדרש ל"כל נדרי".

שליט"א עולה במנחה ל'מפטיר יונה'.

של כ"ק אדמו"ר שליט"א - גובר הלחץ בקדמת בית הכנסת מרגע לרגע, זקנים ונערים נדחקים לעבר נקודה אחת כשמשאת נפשם אחת היא, לזכות לחזות בפניו הקדושות בעת המארש.

לאחר אמירת "שמע ישראל" ו"ברוך שם" על-ידי השליח ציבור והקהל בהתעוררות אמתית, החל הש"ץ לומר קדיש וכשהגיע לאמצע הקדיש החל הקהל לנגן את מארש נפוליון, כשעיני הכל מופנות למקום קודשו של כ"ק אדמו"ר שליט"א, בתחילה עודד כ"ק אדמו"ר שליט"א את השירה בהנפת היד בחוזקה על גבי הסטענדער זמן רב (שלא כרגיל), מרגע לרגע הלכה השירה וגברה, ואז, לשמחת קהל החסידים ניגש כ"ק אדמו"ר שליט"א לגרם המדרגות המיוחד שהונח על בימתו מבעוד מועד.

כ"ק אדמו"ר שליט"א עלה על המדרגות ופנה לכיוון הקהל, ואז החל כ"ק אדמו"ר שליט"א לעודד השירה בידו הקדושה בתנועות חזקות מאד, בתחילה עודד ביד אחת ואחר-כך החל לעודד השירה בעוז בהנפת שתי ידיו הקדושות, כאשר שירת הקהל מרקיעה שחקים לפי קצב תנועות ידיו הקדושות, תוך כדי עידוד השירה תפס בידו השמאלית את חלק הטלית המונח על ראשו הקדוש ומשך הטלית על פניו הקדושות, אחז בידו הקדושה בגארטל והמשיך לעודד את השירה בידו הימנית בעוז תעצומות

בתפילת מוסף הרכיב כ"ק אדמו"ר שליט"א את משקפיו ולפני הכריעות הניחן על גבי הסטענדער. לקראת ברכת כהנים ירד כ"ק אדמו"ר שליט"א ממקומו לסטענדר שהוכן למטה, על מנת לאפשר לכהנים הרבים לגשת למזרח בית הכנסת לברכת כהנים, בסיום התפילה אחרי אמירת תהלים אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א "יישר כח" לכהנים הרבים, ותוך כדי ירידת הכהנים מהבימה התקדם כ"ק אדמו"ר שליט"א לעבר מדרגות הבימה והמשיך לומר יישר כח לכהנים, לאחר שירד אחרון הכהנים חזר כ"ק אדמו"ר שליט"א למקומו.

לקראת תפילת מנחה קהל האלפים החל גודש את בית הכנסת, על מנת לתפוס מקומות מבעוד מועד ל'מפטיר' ולמארש. למנחה נכנס כ"ק אדמו"ר שליט"א חבוש בכובעו והמחזור בידו הקדושה, כ"ק אדמו"ר שליט"א הוריד מעל ראשו את הכובע, הניחו בתוך תא הסטענדער, וכיסה את ראשו הקדוש בטלית. כ"ק אדמו"ר שליט"א נקרא לעלות למפטיר יונה, בשעת קריאת ההפטרה היה שקט מוחלט בבית הכנסת והיה ניתן, לשם שינוי, לשמוע את קולו הקדוש כמעט בכל חלקי בית הכנסת.

לקראת תפילת נעילה ככל שמתקרבים לשיא השיאים של עבודת היום הקדוש - שירת 'מארש נפוליון' בעידודו המיוחד

אדמו"ר שליט"א נשאר לעמוד על מקומו בראש גרם המדרגות, הרים את טליתו שכסתה עד עתה את פניו הקדושות והמתין לתקיעה כשהוא עומד בראש גרם המדרגות גבוה על גבוה ופניו הקדושות כשלהבת אש, את הציור המלכות'דיק הזה אי אפשר לתאר במילים... הבעל תוקע ר' יוסף מנחם מענדל טננבוים תקע את התקיעה הגדולה כשכ"ק אדמו"ר שליט"א מביט לעברו במבט חזק (הנ"ל סיפר לאחר מכן שהרגיש שאין בכוחו לתקוע התקיעה

כשמרגע לרגע גוברת תנועת ידו הקדושה בתנועה סיבובית חזקה, קהל האלפים כמו התרומם טפח מעל הקרקע וניגן בכל כוחו ואף למעלה מזה.

אחר-כך הפסיק כ"ק אדמו"ר שליט"א את העידודים ומיד הופסקה שירת הקהל, והכל המתינו שכ"ק אדמו"ר שליט"א יחזור למקומו הקבוע על מנת לשמוע את ה'תקיעה גדולה', אלא שאז התרחשה ההפתעה הגדולה של יום הכפורים שנת 'נפלאות בכל', כ"ק

גדולה ועל כן ביקש מבנו ר' לוי שיח' שיעמוד על-ידו ובמדת הצורך יחליף אותו, אך מבטו המיוחד של כ"ק אדמו"ר שליט"א לעברו נתן בו את הכוחות לתקוע).

מיד אחר התקיעה הכריז כ"ק אדמו"ר שליט"א ביחד עם כל הקהל בהתרגשות עצומה בקול רם ובהטעמה "לשנה הבאה בירושלים", ואז, למרבה ההפתעה, נתברר שה'נפלאות בכל' עוד לא תמו. להפתעת הקהל כ"ק אדמו"ר שליט"א הניף שוב את ידו הקדושה בחוזקה, ושוב פרצה שירת ה'מארש' מפיות האלפים בשמחה עצומה. תוך כדי השירה ירד מגרם המדרגות בחזרה למקום קדשו תוך שממשיך לעודד את השירה. הש"ץ גמר הקדיש, המשיכו "אין כאלקינו", "עלינו" ותהלים. אחרי זה הסיר כ"ק אדמו"ר שליט"א הטלית מעל ראשו, הוציא את הכובע מתוך תא הסטענדר והלבישו לראשו לתפילת מעריב.

מוצאי יום הכיפורים

בסיום התפילה עשה ר' יהודה קעלער

הבדלה, לאחרי הכרזת הגבאי אודות זמן שחרית הסתובב כ"ק אדמו"ר שליט"א לעבר הקהל והכריז בקול ג' פעמים תוך שמניף בידו "גוט יום טוב!", כשכל הקהל עונה אחריו בקול רם ובשמחה ואז החל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן ניגון הקפות לאביו ז"ל ותוך כדי תנועות עידוד חזקות לכל עבר, יצא מבית הכנסת.

בזה נחתמה עבודת הקודש ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א כהן הגדול בדורנו "אשרי עין ראתה קהל רוגשים בבית קודשי הקדשים" אכן "מה נהדר היה מראה כהן גדול בצאתו בשלום מן הקודש".

לא קידשו את הלבנה כי היה מעונן, כולם יצאו שמחים וטובי לב, וישר כח לר' נחום מרקוביץ שארגן לציבור הענק בלי עין הרע במה להשיב את הנפש...

כמה שעות לאחר מכן נראו כבר מספר תמימים עמלים להקים את סוכתו הקדושה של כ"ק אדמו"ר שליט"א בחצר הקדמית של סעווען סעווענטי.

מוקדש לחיזוק ההתקשרות לנשיא דורנו
כ"ק אדמו"ר
זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

